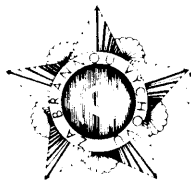

NOSITEL
VYZNAMENÁNÍ
ZA BRANNOU
VÝCHOVU
I. A II. STUPNĚ

ŘADA PRO KONSTRUKTÉRY

ČASOPIS PRO ELEKTRONIKU
A AMATÉRSKÉ VYSÍLÁNÍ
ROČNÍK XXXVII/1988 ●● ČÍSLO 2

V TOMTO SEŠITĚ

Před VIII. sjezdem Svazarmu.....41

INTEGROVANÉ OBVODY ZEMÍ RVHP V

IO pro rozhlasové přijímače

Rozhlasový přijímač μ A720PC 42

Rozhlasový přijímač μ A721PC 43

Vf symetrický směšovač

UL1042M 44

Přijímač AM/FM s nf

zesilovačem, A283D 50

Přijímač AM/FM A4100D 52

Stereofonní dekodér

A4510D, A4510D1 56

Stereofonní dekodér μ A758PC 58

IO pro televizní přijímače

Dekodér PAL A3510D 60

Dekodér SECAM A3520D 62

Obrazová kombinace A3501D 63

Integrovaný dekodér

II. generace 64

Horizontální kombinace

TBA920, TBA920S 67

MIKROPROCESOR 8086

(Dokončení z AR B1/88) 68

Klávesnice ASCII 70

DÁLKOVÉ OVLÁDÁNÍ

VÝROBKŮ SPOTŘEBNÍ

ELEKTRONIKY

(Dokončení z AR B6/87) 73

Přijímače s TDA4050 74

s A244D 74

Teletextový stykový obvod 74

Dekodér dálkového ovládání 74

Závěr 79

INZERCE

Prodej 79

Koupě, Výměna 80

AMATÉRSKÉ RADIO ŘADA B

Vydává ÚV Svazarmu ve vydavatelství NAŠE VOJSKO, Vladislavova 26, 133 66 Praha 1, tel. 26 06 51-7. Šéfredaktor ing. Jan Klábal. Redakční radu řídí ing. J. T. Hyán. Redaktor L. Kalousek, OK1FAC. Redakce Jungmannova 24, 113 66 Praha 1, tel. 26 06 51-7, šéfredaktor linka 354, redaktor linka 353, sekretářka linka 355. Ročně vyjde 6 čísel. Cena výtisku 5 Kčs, pololetní předplatné 15 Kčs. Rozšiřuje PNS, v jednotkách ozbrojených sil vydavatelství NAŠE VOJSKO, administrace Vladislavova 26, Praha 1. Objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS, ústřední expedice a dovoz tisku, závod 01, Kačkova 9, 160 00 Praha 6. Tiskne NAŠE VOJSKO, n. p., závod 08, 160 05 Praha 6, Vlastina ulice č. 889/23. Za původnost a správnost příspěvku odpovídá autor. Návštěvy v redakci a telefonické dotazy po 14. hodině. Číslo indexu 46 044.

Toto číslo má vyjít podle plánu 14. 4. 1988.

© Vydavatelství NAŠE VOJSKO.

Před VIII. sjezdem Svazarmu

Žijeme v období bilancování před VIII. sjezdem Svazarmu, který se bude konat letos na počátku prosince. Celá naše organizace musí před sjezdem na výročních schůzích základních organizací, na okresních a krajských konferencích a na republikových sjezdech hodnotit svoji činnost se zřetelem na úroveň plnění především závěrů XVII. sjezdu KSČ, které byly rozpracovány do podmínek činnosti a působnosti naší branné organizace. Je třeba, aby především v době současných převratných změn v naší společnosti bylo hodnocení uplynulé činnosti co nejdůkladnější a neobjsažnější, náročné a kritické, neboť na jeho základě VIII. sjezd Svazarmu vytyčí další úkoly, které pomohou splnit a důsledně realizovat závěry XVII. sjezdu KSČ a závěry z následných zasedání ústředního výboru KSČ. Při hodnocení dosavadní činnosti je si vždy třeba uvědomovat i to, že žijeme v době, charakterizované kromě jiného i rychlým vědeckotechnickým pokrokem — přitom vědeckotechnický pokrok a např. vojenství (jsme branná organizace!) jsou dvě strany jedné mince. Svazarmu připadá důležitá role rozvíjet branně technickou činnost mládeže. Do armády přichází moderní bojová technika a zbraně, jejichž obsluha vyžaduje technické znalosti a zručnost vojáků. Z tohoto hlediska je důležitá především naše odbornost a její obě složky — radioamatérství a elektronika. Přitom systém přípravy branců i struktura výcvikových středisek umožňuje s dostatečnou perspektivou budovat a modernizovat učebně výcvikovou základnu a prosazovat perspektivnost do výběru a přípravy. Přes všechny pozitivní rysy v přípravě branců přetrvávají stále nedostatky — ve využívání doby, určené k výcviku, ve zvládnutí metodiky výcviku cvičitelů, v zapojování předbrancecké mládeže do branně sportovní činnosti apod.

I tyto nedostatky by měly být předmětem jednání svazarmovských organizací. Především okresní výbory, jejich komise a sekce i rady by měly růstu kvality branné výchovy a přípravy věnovat větší pozornost a při hodnocení té či oné organizace v uplynulém období se své činnosti v tomto směru podrobně věnovat.

Výcvik branců je ovšem jen jednou ze součástí svazarmovské činnosti. Strategie urychlení vyžaduje i masový rozvoj branně sportovní a branně technické činnosti v okruhu působnosti všech základních organizací. Přitom více než 30 % základních organizací nerozvíjí v potřebné šíři ani vymezené prioritní obory a odbornosti a navíc jsou

značné, neodůvodněné rozdíly mezi okresy, které mají pro tuto činnost zhruba stejné podmínky. V tomto směru je zajímavé i zjištění vlády ČSSR, publikované po jejím zasedání v únoru 1988, o nedostatečné práci s mládeží, o formalismu v této práci především se zřetelem na budování a vybavování středisek pro vědeckotechnickou činnost mládeže při závodech. Také v této souvislosti je třeba při hodnocení minulé činnosti a plánování činnosti příští důkladně se zabývat možnostmi jednotlivých organizací, navazovat kontakty s ostatními organizacemi Národní fronty, sdružovat prostředky a vychovávat vedoucí a cvičitele.

Při hodnocení je třeba posuzovat náročně i efektivnost řízení, zkvalitňovat a aktivizovat členské řady, zdokonalovat obsah členských schůzí. Členská schůze by měla být pokračováním činnosti v klubech, zájmových útvech, měly by se na ni podrobně projednávat účty z práce, plnění povinností, řešit problémy, dostávat informace o činnosti vyšších orgánů, členové by na nich měli dostávat odpovědi na své oprávněné připomínky. To vše pak souvisí s nutným odklonem od administrativně direktivního stylu práce k živému styku, v němž jádrem bude všestranná znalost situace a práce lidí, koncepční a rozhodné řešení problémů na základě názorů, návrhů a připomínek členů. Větší demokratický průchod je třeba dávat iniciativě, dobrovolné aktivitě a zájmu dělat něco více pro kolektiv, než je povinnost nebo nutnost. I z tohoto hlediska je třeba posuzovat činnost jednotlivých funkcionářů, členů i celých organizací.

Jednoduše řečeno — cílem musí být nové myšlení a nové činy, odpovídající probíhajícímu procesu přestavby, novým požadavkům a potřebám. Hodnocení by měla stručně a věcně charakterizovat kladné a záporné tendence a výsledky činnosti, adresně a všestranně kvalifikovat příčiny a vyvozovat reálná a jasná doporučení nebo přesné konkrétní závěry a úkoly především pro vlastní orgán, aparát i aktiv, co a jak udělá ve prospěch nižšího článku, především s ohledem na zlepšení stavu a výsledků v okresních a základních organizacích. Kritériem dobrého rozhodování, správného usnesení a pomoci na místě je a musí být zlepšení situace, odstranění příčin problémů a dosažení lepších výsledků vcelku či v dané oblasti.

INTEGROVANÉ OBVODY ZEMÍ RVHP — V —

Vítězslav Stříž

INTEGROVANÉ OBVODY PRO ROZHLASOVÉ PŘIJÍMAČE

Rozhlasový přijímač AM, μA720PC

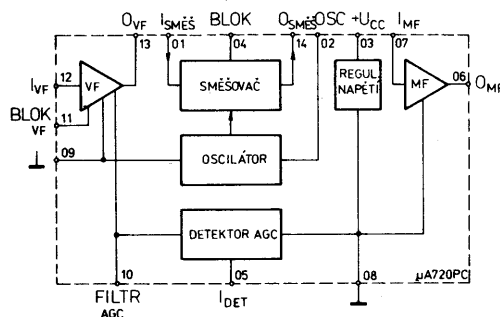
Integrovaný obvod μA720PC maďarské výroby MEV (Tungsram) je monolitický systém přijímače pro příjem amplitudově modulovaných signálů, který slučuje dva zesilovače (vysokofrekvenční a mezifrekvenční), směšovač-oscilátor, detektor AGC a regulátor napětí. Obvod je vhodný pro superheterodynní středovlnné přijímače. Protože všechny funkční části obvodu jsou samostatně přístupné, je možno integrovaný obvod používat v nejrůznějších obměnách známých zapojení. Napěťový regulátor, kterým se napájejí obvody přijímače, je chráněn proti krátkodobému přepětí a napěťovým špičkám.

Obvod je v plastovém pouzdru DIL-14 s 2× sedmi vývody ve dvou řadách. Funkční blokové zapojení na obr. 1.

Funkce vývodů: 01 – vstup směšovače, 02 – oscilátor, 03 – napájecí napětí kladné, 04 – blokování směšovače, 05 – vstup detektoru, 06 – výstup mf zesilovače, 07 – vstup mf zesilovače, 08 – zemnicí vývod 2, 09 – zemnicí vývod 1, 10 – filtr AGC, 11 – blokování vf zesilovače, 12 – vstup nf zesilovače, 13 – výstup vf zesilovače, 14 – výstup směšovače. Úplné vnitřní zapojení součástky je na obr. 2.

Mezní a charakteristické údaje obvodu μA720PC jsou uvedeny v tabulce. Vlastnosti vstupního laděného obvodu při měření elektrických vlastností jsou specifikovány takto: $f_0 = 1,26 \text{ MHz}$, $Q = 30 \pm 10\%$, $R_p = 10 \text{ k}\Omega \pm 5\%$. Uvedené vlastnosti laděného obvodu jsou měřeny na vývodech 2 a 3 objímky bez vloženého integrovaného obvodu. Odpor R_p je efektivní paralelní odpor laděného obvodu při rezonanci.

Obvod μA720PC je určen pro konstrukci rozhlasových přijímačů pro příjem am-

Obr. 1. Funkční blokové zapojení obvodu μA720PC

Tab. 1. Elektrické údaje μA720PC

Mezní údaje	
Napájecí napětí:	$U_{3/8+9} = 16 \text{ V.}$
Proud do napájecího vývodu 03:	$I_{03} = 40 \text{ mA.}$
Proud do vývodu 13 vf výstupu:	$I_{013} = 20 \text{ mA.}$
Proud do vývodu 12 nf vstupu:	$I_{112} = 10 \text{ mA.}$
Proud do vývodu 07 vf výstupu:	$I_{107} = 10 \text{ mA.}$
Proud do nebo ven z vývodu 05 vstupu detektoru:	$I_{105} = \pm 10 \text{ mA.}$
Proud do filtru AGC – vývod 10:	$I_{110} = 10 \text{ mA.}$
Záporné napětí na nf vstupu, mf vstupu a vstupu detektoru – vývody 12, 07, 05:	$-U_{112}, -U_{107}, -U_{105} = -5,0 \text{ V.}$
Záporné napětí na vstupu směšovače, vývod 01:	$U_{101} = 0 \text{ V.}$
Ztrátový výkon ($\vartheta_a \cong +70^\circ \text{C}$):	$P_{\text{tot}} = 670 \text{ mW.}$
Rozsah provozních teplot:	$\vartheta_a = 0 \text{ až } +70^\circ \text{C.}$
Rozsah skladovacích teplot:	$\vartheta_{\text{stg}} = -55 \text{ až } +125^\circ \text{C.}$
Teplota vývodů při pájení ($t = 10 \text{ s}$):	$\vartheta_L = 260^\circ \text{C.}$
Charakteristické údaje	
(platí při $\vartheta_a = 25^\circ \text{C}$, $U_{3/8+9} = 12 \text{ V}$, ve zkušební zapojení podle obr. 2, není-li uvedeno jinak)	
a) stejnosměrné údaje	
Oscilátor vypnut, P_1 v poloze 2, P_3 v poloze 2, není-li uvedeno jinak	
Napájecí napětí	$U_{03} = \text{jmen. } 7,0; 6,6 \text{ až } 7,5 \text{ V.}$
$I_{02} + I_{03} = 15 \text{ mA};$	
$I_{02} + I_{03} + I_{14} = 22 \text{ mA},$	$U_{03} = \text{jmen. } 7,0; 6,6 \text{ až } 7,5 \text{ V.}$
P_3 v poloze 1:	
Proud do oscilátoru a napájecího vývodu,	$I_{02} + I_{03} = \text{jmen. } 6,0;$
$U_{03} = 5 \text{ V}, P_1$ v poloze 1:	$4,0 \text{ až } 8,0 \text{ mA.}$
Proud do oscilátoru, napájecího vývodu, výstupu vf a výstupu směšovače	$I_{02} + I_{03} + I_{13} + I_{14} = \text{jmen. } 9,0;$
$U_{03} = 5 \text{ V}, P_1$ v poloze 1, P_3 v poloze 1:	$6,0 \text{ až } 12 \text{ mA.}$
Proud oscilátoru, $I_{02} + I_{03} = 15 \text{ mA};$	$I_{02} = 1,2 \text{ mA.}$
Výstupní proud vf, $I_{02} + I_{03} = 15 \text{ mA};$	$I_{13} = 4,0 \text{ mA.}$
Výstupní proud mf, $I_{02} + I_{03} = 15 \text{ mA};$	$I_{06} = 4,0 \text{ mA.}$
Napětí na vstupu směšovače,	$U_{01} = 5,8 \text{ V.}$
$I_{02} + I_{03} = 15 \text{ mA};$	$U_{07} = 0,75 \text{ V.}$
Napětí na vstupu mf, $I_{02} + I_{03} = 15 \text{ mA};$	$U_{12} = 0,67 \text{ V.}$
Napětí na vstupu vf, $I_{02} + I_{03} = 15 \text{ mA};$	
Ztrátový výkon vnitřní,	$P = 200 \text{ mW.}$
$I_{02} + I_{03} + I_{13} + I_{14} = 22 \text{ mA}, P_3$ v poloze 1:	
b) vysokofrekvenční údaje (signál se měří přímo na vývodech obvodu)	
Vf strmost – oscilátor vypnut	
$f_{12} = 1 \text{ MHz}, U_{12 \text{ ef}} = 100 \mu\text{V},$	$S_{\text{vf}} = \frac{I_{13}}{U_{12}} = \text{jmen. } 120; 80 \text{ až } 180 \text{ mS.}$
$U_{05} = 0 \text{ V};$	
Vf vstupní odpor	$R_{112} = \text{jmen. } 1000; \cong 500 \Omega.$
$f_{12} = 1 \text{ MHz}, U_{12 \text{ ef}} = 100 \mu\text{V},$	
P_2 v poloze 2:	
Kapacita vf vstupu	$C_{112} = 50 \text{ pF.}$
$f_{12} = 1 \text{ MHz}, U_{12 \text{ ef}} = 100 \mu\text{V},$	$R_{013} = 50 \text{ k}\Omega.$
P_2 v poloze 2:	$C_{013} = 10 \text{ pF.}$
Odpor vf výstupu, $f_{13} = 1 \text{ MHz};$	$\sqrt{U_N^2} = 3 \text{ nV}/\sqrt{\text{Hz.}}$
Kapacita vf výstupu, $f_{13} = 1 \text{ MHz};$	Vstupní napětí detektoru (zisk vf stupně zmenšen), $f_{13} = 1 \text{ MHz}, f_{05} = 260 \text{ kHz},$
Vf šumové napětí (vztaheno na vstup)	$U_{05 \text{ ef}} = \text{jmen. } 180;$
$R_G = 50 \Omega, f_{13} = 1 \text{ MHz};$	$140 \text{ až } 250 \text{ mV,}$
Vstupní napětí detektoru (zisk vf stupně zmenšen), $f_{13} = 1 \text{ MHz}, f_{05} = 260 \text{ kHz},$	$U_{05 \text{ ef}} = \text{jmen. } 270;$
$\Delta S_{\text{vf}} = 3 \text{ dB};$	$220 \text{ až } 330 \text{ mV.}$
$\Delta S_{\text{vf}} = 40 \text{ dB};$	
Mezifrekvenční strmost	
$f_{07} = 260 \text{ kHz}, U_{07 \text{ ef}} = 1 \text{ mV};$	$S_{\text{mf}} = \frac{I_1}{U_{07}} \cong \text{jmen. } 90; 50 \text{ až } 130 \text{ mS.}$
Odpor mf vstupu, $f_{07} = 260 \text{ kHz};$	$R_{107} = \text{jmen. } 1000; \cong 600 \Omega.$
Kapacita mf vstupu, $f_{07} = 260 \text{ kHz};$	$C_{107} = 70 \text{ pF.}$
Odpor mf výstupu, $f_{06} = 260 \text{ kHz};$	$R_{006} = 10 \text{ k}\Omega.$
Kapacita mf výstupu, $f_{06} = 260 \text{ kHz};$	$C_{006} = 8 \text{ pF.}$

Směšovací strmost

$$f_{01} = 1 \text{ MHz}, U_{01 \text{ ef}} = 1 \text{ mV},$$

$$f_{14} = f_{\text{osc}} - f_{01}:$$

Odpor vstupu směšovače, $f_{01} = 1 \text{ MHz}$:

Kapacita vstupu směšovače, $f_{01} = 1 \text{ MHz}$:

Odpor výstupu směšovače, $f_{14} = 260 \text{ kHz}$:

Kapacita výstupu směšovače, $f_{14} = 260 \text{ kHz}$:

Výstupní napětí oscilátoru:

$$S_C = \frac{I_{14}}{U_1} = \text{jmen. 2,5; 1,5 až 3,4 mS}$$

$R_{101} = \text{jmen. 1400; } > 1000 \Omega.$

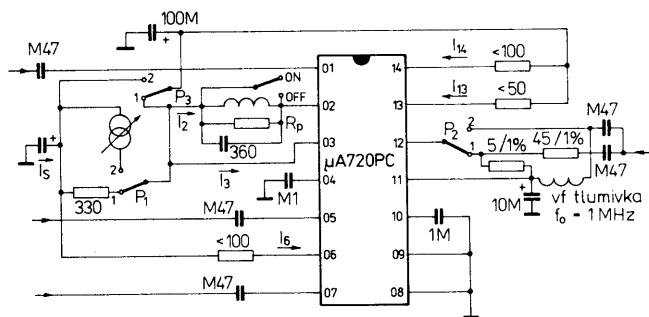
$C_{101} = 8 \text{ pF.}$

$R_{014} = 50 \text{ k}\Omega.$

$C_{014} = 10 \text{ pF.}$

$U_{002 \text{ ef}} = 1,2 \text{ V.}$

nebo mf zesilovač signálů FM. Součástí obvodového systému je omezovač signálů FM a kvadrurní (fázový) detektor. Systém je navržen pro práci v širokém rozsahu napájecího napětí od 3,5 V do 16 V, což je z hlediska konstrukčního zajímavé při použití obvodu v přenosných, stolních či automobilových přijímačích, stejně jako v průmyslových komunikačních systémech.

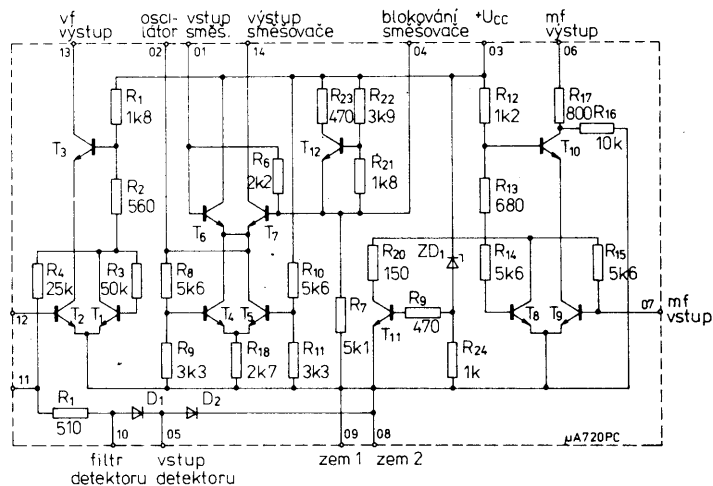
Obr. 2. Měřící zapojení obvodu $\mu A720PC$

plitudově modulovaných vysílačů v pásmu středních a dlouhých vln. Všechny funkční bloky jsou integrovány na společném čipu, což má jistě přednosti z hlediska požadavků na malý šum a dostatečnou stabilitu v provozu. Přijímač se napájí napětím +12 V, spotřeba proudu je pouze 15 mA. K vlastní konstrukci přijímače není zapotřebí mnoho vnějších diskrétních součástek. Doporučuje se použít kvalitní vstupní laděný obvod, kvalitní oscilátor a dvě mezifrekvenční pásmové propusti 260 kHz miniaturních rozměrů. Rezonanční obvody jsou laděny otočnými kondenzátory. Mf signál z výstupu druhé mf pásmové propusti je demodulován germaniovou diodou AA116 (nebo GA201) a přivádí se na filtrační člen k odstranění zbytku mf složky. Na výstupu detektoru je nf napětí, které postačí k vybuzení nf zesilovače středního výkonu jako je integrovaný obvod MBA810DS či MBA810DAS, příp. MBA810S, MBA810AS. Zapojení celého přijímače je na obr. 4. Tato konstrukce je vhodná jako stolní provedení přijímače.

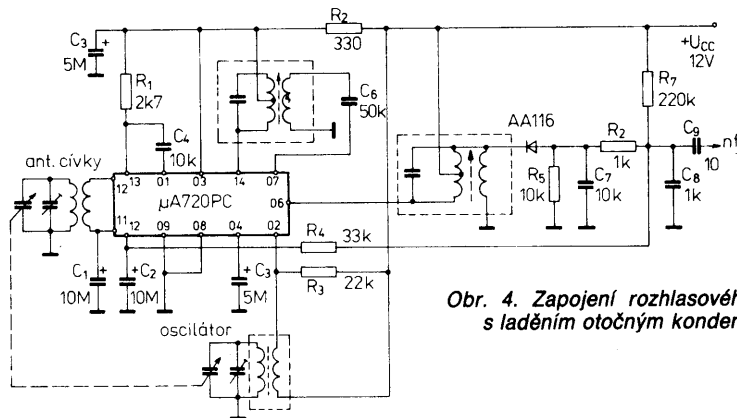
Obvod $\mu A720PC$ je též vhodný pro jednoduché a levné automobilové rozhlasové přijímače pro příjem v pásmu středních a dlouhých vln. Zapojení přijímače je na obr. 5. K ladění se využívá cívkové soupravy s laděním indukčností. Přijímač se napájí napětím +14 V. Napájecí napětí se však musí přivádět na filtrační člen složený z tlumivky, za níž těsně následuje blokovací elektrolytický kondenzátor s velkou kapacitou (okolo 470 μF), kterým se účinně potlačí rušivá napětí z elektrické výzbroje automobilu. Rovněž na vstupu se doporučuje použít vf tlumivku s indukčností 6,2 mH. Ostatní součástky jsou obdobně voleny jako u předchozího přijímače ve stolním provedení.

Rozhlasový přijímač AM/FM, $\mu A721PC$

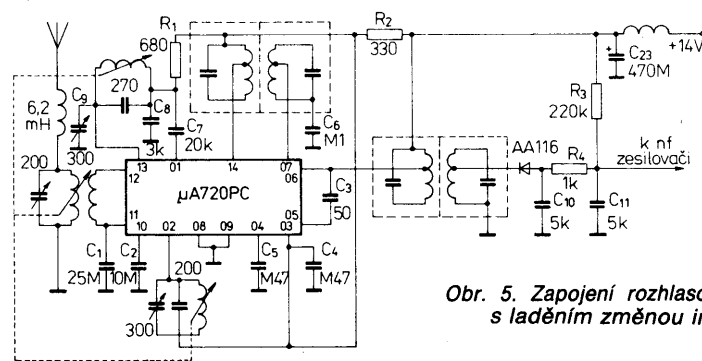
Integrovaný obvod $\mu A721PC$ maďarské výroby MEV (Tungsram) je rovněž monolitický obvodový systém pro konstrukci rozhlasových přijímačů pro příjem signálů AM v pásmu středních a dlouhých vln a signálů FM v pásmu velmi krátkých vln. Několik zesilovacích bloků je určeno pro použití jako směšovač signálů AM, vysokofrekvenční a mezifrekvenční zesilovač

Obr. 3. Vnitřní elektrické zapojení obvodu $\mu A720PC$

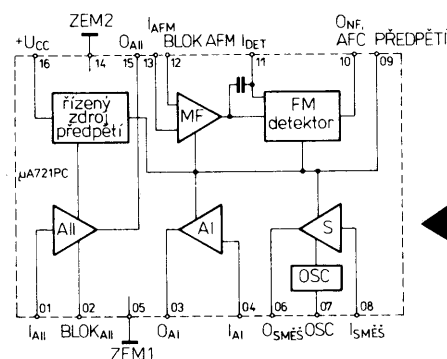

Obr. 4. Zapojení rozhlasového přijímače s laděním otočným kondenzátorem

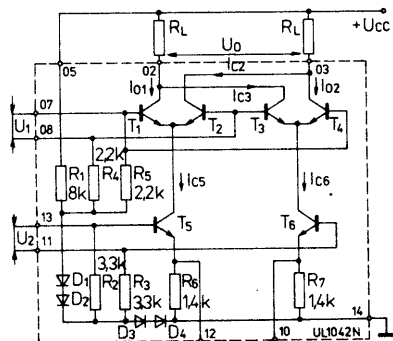

Obr. 5. Zapojení rozhlasového přijímače s laděním změnou indukčnosti

Systém přijímače je vestavěn v plastovém pouzdru DIL-16 s 2x osmi vývody ve dvou řadách. Funkční blokové zapojení součástky je na obr. 6. Funkce vývodů: 01 – vstup zesilovače II, 02 – blokování zesilovače II, 03 – výstup zesilovače I, 04 – vstup zesilovače I, 05 – zemnicí vývod 1, 06 – výstup směšovače, 07 – oscilátor, 08 –

Obr. 8. Vnitřní elektrické zapojení UL1042N

Integrovaný obvod UL1042N se skládá ze dvou rozdílových zesilovačů, které tvoří tranzistory T_1 a T_2 , T_3 a T_4 . V jejich emitorových vývodech jsou zapojeny tranzistory T_5 a T_6 , jež plní funkci fizečných proudových zdrojů. Vnitřní elektrické zapojení obvodu je uvedeno na obr. 8.

Rezistor R_1 a diody D_1 až D_4 určují potřebný klidový proud vstupního obvodu. Propojené báze tranzistorů T_1 a T_4 (stejně T_2 a T_3) tvoří symetrický vstup horní části obvodu. Samostatně vyvedené báze tranzistorů T_5 a T_6 tvoří symetrický vstup dolní části obvodu. Na báze tranzistorů T_1 až T_4 se přivádí přes rezistory R_4 a R_5 napětí okolo 2,8 V, na báze T_5 a T_6 napětí asi 1,4 V přes rezistory R_2 a R_3 . Obě uvedené napětí určují klidové podmínky funkce obvodu.

Vstupní napětí U_1 a U_2 , která se mají směřovat, se přivádějí na symetrické vstupy horní a dolní části obvodu – vývody 07 a 08, 11 a 13. Výstupní signál U_0 se projeví na kolektorech tranzistorů T_1 až T_4 , k nimž je přístup na vývodech 02 a 03. Ke správné funkci symetrického směšovače není nutné přivádět na vstupy symetrické signály – při nesymetrickém řízení směšovače se však musí zablokovat nepoužitý vstup kondenzátorem s příslušně velkou kapacitou. K tomu je třeba dodat, že při symetrickém řízení je zesílení obvodu větší, naproti tomu průnik vstupních signálů do výstupních přes parazitní kapacity je menší.

Vývody 10 a 12 se používají k připojení vnějších přídavných součástek, které mají vliv na zesílení a linearitu dolní části

obvodu. Při zkratování vývodů 10 a 12 je zesílení obvodu maximální, přičemž horní a dolní část obvodu pracuje nelineárně při vstupních signálech větších než 26 mV.

V klidovém stavu, kdy jsou oba vstupní signály nulové, jsou si proudy I_{C5} a I_{C6} rovny, stejně tak výstupní proudy I_{O1} a I_{O2} . Jestliže vstupní napětí horní části obvodu U_1 je rovno nule a bude přiváděno pouze vstupní napětí U_2 , budou se proudy I_{C5} a I_{C6} odlišovat o rozdíl ΔI od klidové velikosti, avšak výstupní proudy I_{O1} a I_{O2} budou i nadále stejné. Pro uvedený případ platí vztah

$$I_{O1} = I_{C1} + I_{C3} = (I_{C5} + \Delta I)/2 + (I_{C6} - \Delta I)/2 = (I_{C5} + I_{C6})/2$$

$$I_{O2} = I_{C2} + I_{C4} = (I_{C6} - \Delta I)/2 + (I_{C5} + \Delta I)/2 = (I_{C6} + I_{C5})/2$$

Proud I_{C1} a I_{C2} , stejně tak I_{C3} a I_{C4} se budou odlišovat o ΔI od klidové velikosti i tehdy, bude-li vstupní napětí dolní části obvodu U_2 nulové a přivádě-li se na obvod pouze vstupní napětí U_1 . Výstupní proudy I_{O1} a I_{O2} budou však jejich součtem a budou si rovné shodně se vztahy

$$I_{O1} = (I_{C1} + \Delta_{C1-2}) + (I_{C3} - \Delta_{C3-4}) = I_{C1} + I_{C3}$$

$$I_{O2} = (I_{C4} + I_{C3-4}) + (I_{C2} - \Delta_{C1-2}) = I_{C4} + I_{C2}$$

Protože platí $I_{C5} = I_{C6}$, bude $\Delta_{C1-2} = \Delta_{C3-4} = \Delta I$.

Výstupní signál ve tvaru rozdílných proudů I_{O1} a I_{O2} se projeví jedině tehdy, budou-li obě vstupní napětí odlišná od nuly.

Výstupní napětí obvodu je proporcionální součinu vstupních napětí horní a dolní části obvodu s přibližným vztahem

$$U_0 = \frac{R_L}{U_T} U_1 U_2 \left(\frac{1}{R_{10} \dots R_{14}} + \frac{2}{R_{10}' \dots R_{12}'^2} \right)$$

kde R_L je zatěžovací odpor,

U_T – napětí 26 mV při teplotě +25 °C,

U_1 – vstupní napětí horní části obvodu,

U_2 – vstupní napětí dolní části obvodu,

R_{10} až R_{14} – emitorové rezistory,

R_{10}' až R_{12}' – vnější emitorové rezistory.

Výše uvedený vztah platí vždy pro malá napětí U_1 a U_2 ve srovnání s napětím U_T , při nízkých kmitočtech a při odporech rezistorů R_{10} až $R_{12} > 1/10 R_{10}$ až R_{14} .

V tabulce elektrických údajů (tab. 3) jsou uvedeny základní parametry obvodu UL1042N při teplotě okolí 25 °C a napáje-

cím napětí 12 V. Vnější emitorové rezistory tranzistorů T_5 a T_6 jsou použity ke zvětšení proudu emitorů a ke zvětšení směšovací strmosti. Uvedené průbojné napětí naznačuje možnost použití integrovaného obvodu v podmínkách provozu s velkým výstupním signálem a zatěžovací impedancí laděného obvodu. Větší rozkmit výstupního napětí (než je průrazné napětí U_{BR}) lze získat použitím laděného obvodu s odbočkou uprostřed vinutí cívky, která je připojena k napájecímu napětí. Konce cívky jsou připojeny k výstupu obvodu (vývody 02 a 03).

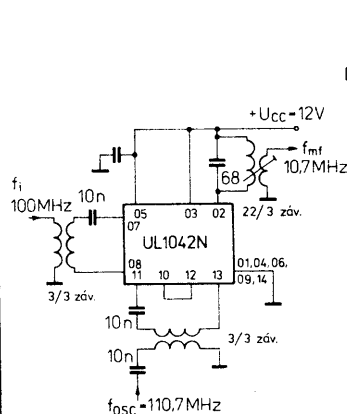
Integrovaný obvod UL1042N se dodává v plastovém pouzdru DIL-14 s 2 × sedmi vývody ve dvou řadách s typovým označením pouzdra podle normy CEMI CE70. Funkce vývodů: 02 – výstup, 05 – předpětí, 07 – vstup 1 nelineární, 08 – vstup 1 lineární, 10 – delinearizace vstupu 2, 11 – vstup 2 lineární, 12 – delinearizace vstupu 2, 13 – vstup 2 lineární, 14 – zemnicí bod, 01, 04, 06, 09 – nezapojené vývody. Nepoužité (nezapojené) vývody se doporučuje v provozu uzemnit.

Mezní a charakteristické údaje popisovaného obvodu UL1042N jsou v tab. 3. Všechny uvedené údaje platí v měřicím zapojení podle obr. 9, které v podstatě představuje symetrický směšovač s cizím buzením z vnějšího oscilátoru. Vstupní signál směšovače má kmitočet 100 MHz, signál z vnějšího oscilátoru má kmitočet 110,7 MHz. V zapojení jsou pro tyto kmitočty uvedeny počty závitů použitých cívek. Velkou předností obvodu je jeho jednoduchost a malý vnější počet součástek, potřebných k provozu. Přitom směšovací strmost, měřená na kmitočtu 455 kHz, je průměrně 5 mS. Šumové číslo 7 dB zajišťuje dobrou funkci směšovače.

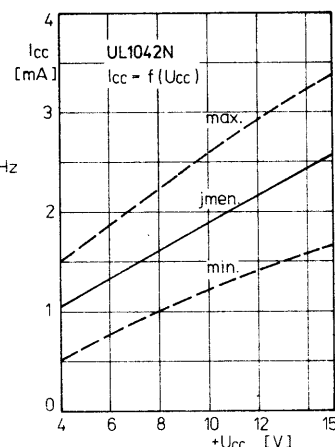
Provozní zapojení směšovače s UL1042N je vhodné konstruovat tak, aby vývody 07 a 08, popříp. 11 a 13 byly propojeny vazebním vinutím. Mezi vývody 10 a 14 (zemnicí bod) a 12 vůči 14 se může připojit po jednom rezistoru s odporem nejméně 220 Ω, kterými se zvětší proudy a tím též strmost směšovače. Vývody 10 a 12 se mohou propojit jakoukoli impedancí. Jsou-li vývody 10 a 12 galvanicky propojeny nakrátko, smí mít vnější rezistor z tohoto bodu vůči vývodu 14 odpor nejméně 100 Ω. Podle druhu zapojení se může mezi vývody 07 a 08 připojit kondenzátor, kterým se potlačí případné nežádoucí kmitání směšovače v oblasti kmitočtů VKV.

Tab. 3. Elektrické údaje UL1042N

Mezní údaje	
Napájecí napětí:	$U_{CC} = 4$ až 15 V.
Vnější rezistor připojený k vývodu č. 10 a 14:	$R_{10/14} = 220 \Omega$, $R_{12/14} = 220 \Omega$.
Rozsah pracovních teplot okolí:	$\theta_a = -25$ až +70 °C.
Rozsah skladovací teploty:	$\theta_{sig} = -40$ až +125 °C.
Charakteristické údaje	
Platí při $U_{CC} = 12$ V, $\theta_a = 25$ °C	
Napájecí proud	$I_{CC0} =$ jmen. 2,15; 1,4 až 2,9 mA.
Výstupní proud – vývod 02:	$I_{O2} =$ jmen. 0,52; 0,36 až 0,68 mA.
Výstupní proud – vývod 03:	$I_{O3} =$ jmen. 0,52; 0,36 až 0,68 mA.
Výstupní proud rozdílový mezi vývody 02 a 03:	$I_{O2} - I_{O3} = -60$ až +60 μ A.
Výkonové zesílení, $f_{11} = 100$ MHz, vstupní kmitočet, $f_{12} = 110,7$ MHz, směšovací kmitočet:	$A_G =$ jmen. 16,5; ≥ 14 dB.
Vstupní proud klidový:	$I_{B5} =$ jmen. 1,1; 0,7 až 1,6 mA.
Průrazné napětí mezi výstupy 02 a 03, $U_1 = U_2 = 0$ V, $I_2 = I_3 = 10 \mu$ A:	$U_{(BR)2/3} = 25$ V.
Výstupní kapacita:	$C_{02/3} =$ jmen. 6 pF.
Směšovací strmost, $f_{MF} = 465$ kHz:	$I_O/U_1 =$ jmen. 5 mS.
Šumový činitel:	$F =$ jmen. 7 dB.

Obr. 9. Měřicí zapojení symetrického směšovače UL1042N

Obr. 10. Napájecí proud obvodu UL1042N v závislosti na napájecím napětí

Celkový napájecí proud obvodu I_{CC} , který zahrnuje součet proudů vývodů I_2, I_3 a I_5 , je skutečně malý – při napájecím napětí 12 V je 2,15 mA. Protože výrobce připouští napájecí napětí v širokém rozsahu od 4 V do 15 V, lze zmenšením napájecího napětí v případě potřeby ještě dále zmenšit napájecí proud. Závislost napájecího proudu na napájecím napětí je na obr. 10. Střední hodnota proudu je vyznačena plnou čarou, mezní dovolené proudy čárkovanými čarami.

Závislost průběhu výstupních proudů I_2 a I_3 na napájecím napětí je na obr. 11. Z průběhů je patrné, že se výstupní proudy s napájecím napětím příliš nemění. V doporučeném zapojení při napětí 12 V (s přídatným kolísáním ± 3 V, jak je tomu často u směšovačů v přijímačích pro dálkové ovládání modelů) je výstupní proud téměř shodný. Podobný průběh má též výkonové zesílení, které se při výše uvedeném kolísání napájecího napětí mění jen velmi málo. Zesílení se zmenší na asi 14 dB při dolním mezním napětí 4 V. Grafická závislost výkonového zesílení na napájecím napětí je na obr. 12.

Integrovaný obvod UL1042N je stoprocentním analogem obvodu SO42P firmy Siemens, od něhož se ani elektricky, ani mechanicky neliší. Proto lze využívat ve všech publikovaných zapojeních s obvodem SO42P bez jakýchkoli úprav obvod polské výroby UL1042N.

Při této příležitosti je třeba připomenout, že firma Siemens vyrábí další stejný obvod, označený SO42E, který je však v kovovém pouzdru s deseti drátovými vývody ve skleněné průchodce 5J10 podle normy DIN 41873 (obdobu pouzdra TO-100). Vnitřní zapojení tohoto obvodu včetně zapojení vývodů je pro úplnost na obr. 13.

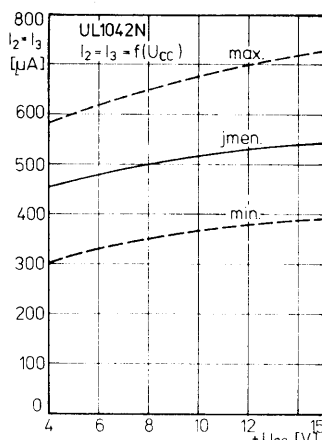
Třetí obdoba popisovaného obvodu firmy Siemens je označena SO42G, je elektricky shodná se základním provedením SO42P, je však určena pro automatické osazování desek s plošnými spoji technologií povrchové montáže. Rozdíl spočívá v provedení pouzdra SO-14, speciálně upraveného pro povrchovou montáž. Zapojení vývodů je shodné s typem SO42P.

Doporučená zapojení

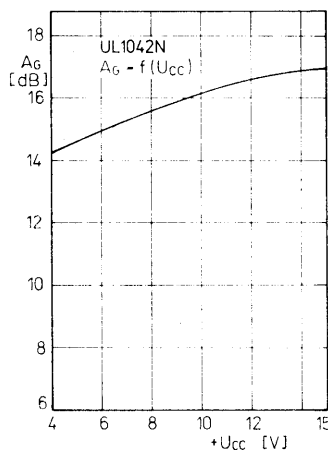
Integrovaný obvod UL1042N může pracovat v zapojení směšovače, modulátoru nebo demodulátoru signálu s kmitočtem až do 200 MHz. Praktický příklad jednoduchého směšovače pro pásmo VKV se vstupním kmitočtem okolo 100 MHz, s laděním změnou indukčnosti spřažených cívek vstupního a oscilačního obvodu, je na obr. 14. K výstupu 02 je připojena cívka naladěná na mf kmitočet 10,7 MHz.

Na obr. 15 je příklad zapojení kmitajícího směšovače pro pásmo dlouhých, středních a krátkých vln. Uvedené počty závitů použitých cívek jsou určeny pro provoz na krátkých vlnách. V tomto zapojení jsou použity k ladění spřažené ladící kondenzátory vstupního a oscilačního obvodu. Na výstupu zapojení je laděný obvod s kmitočtem 460 kHz.

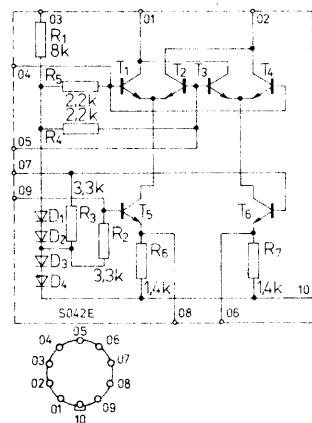
Mezi nejzajímavější a nejpoužívanější zapojení směšovače patří zapojení podle obr. 16, které se používá pro kmitající směšovače v přijímačích pro dálkové ovládání modelů letadel nebo jiných hraček. Vstupní kmitočet směšovače 27,12 MHz je dán přiděleným kmitočtem pro řízené modely. Oscilační část zapojení je řízena krystalem s kmitočtem

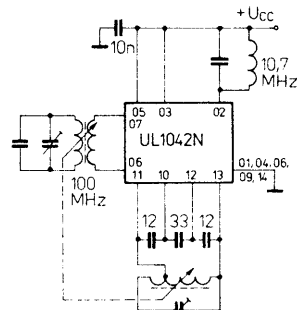
Obr. 11. Průběh výstupních proudů obvodu UL1042N v závislosti na napájecím napětí

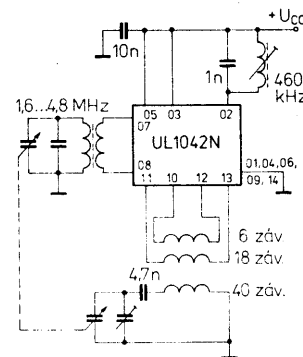
Obr. 12. Závislost výkonového zesílení obvodu UL1042N na napájecím napětí

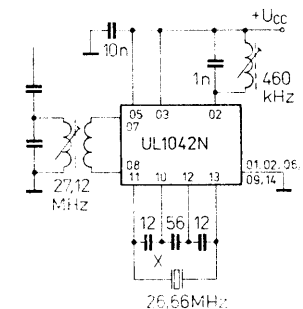
Obr. 13. Vnitřní elektrické zapojení obvodu SO42E

Obr. 14. Zapojení směšovače VKV s obvodem UL1042N

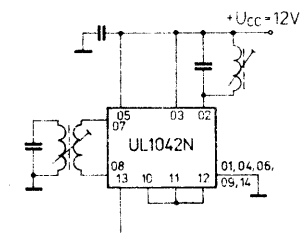
Obr. 15. Kmitající směšovač pro pásmo dlouhých, středních a krátkých vln s UL1042N; uvedené počty závitů cívek platí pro příjem na krátkých vlnách

Obr. 16. Kmitající směšovač s krystalovým oscilátorem a obvodem UL1042N v přijímačích pro dálkové ovládání modelů

26,66 MHz. Laděný obvod má stupněně má kmitočet 460 kHz. Ve vlastním mf zesilovači se mohou používat místo laděných obvodů LC piezoelektrické mf filtry se stejným kmitočtem. Použije-li se křemenný krystal pracující s harmonickými kmitočty, doporučuje se připojit mezi vývody 10 a 12 cívku vhodné indukčnosti, která zamezí kmitání na základním kmitočtu krystalu oscilátoru.

Základní zapojení diferenčního zesilovače s obvodem UL1042N s vnitřní neutralizací, který je vhodný rovněž jako omezo-vač, a který pracuje na kmitočtech až do 50 MHz, je navrženo na obr. 17. Zvětší-li

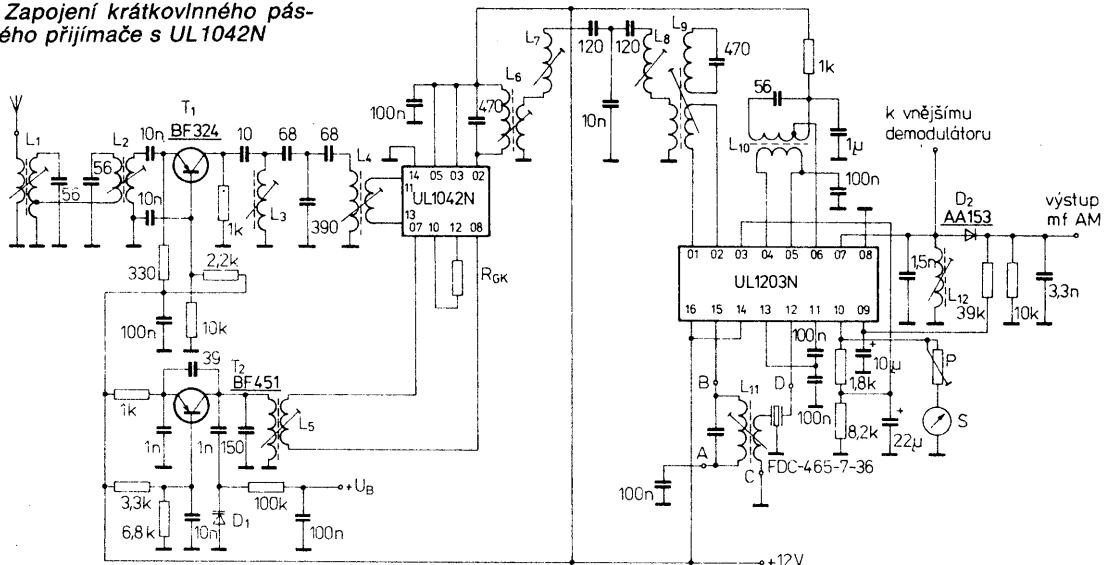
Obr. 17. Návrh základního zapojení diferenčního zesilovače UL1042N

se pracovní proud, může popsaný diferenční zesilovač pracovat ještě na kmitočtech vyšších než 100 MHz.

Integrovaný obvod UL1042N může v zapojení vykonávat funkci směšovače, modulátoru nebo detektoru signálu s kmitočtem až do 200 MHz. Praktické zapojení pásmového přijímače pro příjem krátkých vln s dvojitým směšováním, v němž obvod UL1042N pracuje jako symetrický součinný směšovač s odděleným oscilátorem, je na obr. 18. Navržený vstupní obvod krátkovlnného přijímače má velmi dobrou citlivost, selektivitu, odolnost vůči křížové modulaci a zrcadlovým signálům.

Ve vysokofrekvenčním zesilovacím

Obr. 18. Zapojení krátkovlnného pásmového přijímače s UL1042N

stupni je použit tranzistor T_1 , který pracuje v zapojení se společnou bází s dvouobvodovými vstupními a výstupními filtry. Navržené řešení zajišťuje jednak stabilní pracovní bod tranzistoru T_1 bez ohledu na provozní kmitočet přijímaného signálu, jednak přispívá k velké selektivitě v zesilovači. Po v předzesilovacím stupni se nevyžaduje velké zesílení (postačuje asi 10 dB). Dosažené zesílení kompenzuje ztráty ve filtrech a zlepšuje poměr signálu k šumu. Dalším stupněm je směšovač s integrovaným obvodem UL1042N, který pracuje s odděleným směšovačem osazeným tranzistorem T_2 .

Použité tranzistory T_1 a T_2 jsou vodivostní p-n-p (např. BF324, BF451 apod.), jejich výběr není kritický. Místo nich se mohou použít též jiné rovnocenné v tranzistory p-n-p jako BF197 apod. Rovněž se mohou použít tranzistory s vodivostí n-p-n, ty však vyžadují úpravu napájecího napětí.

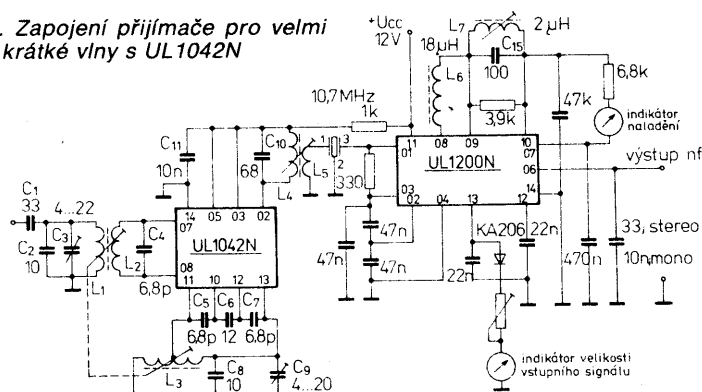
Signál z vř zesilovače se přivádí na symetrický vstup 2 směšovače UL1042N (na dolní část obvodu). Signál z oscilátoru se přivádí na vstup 1 směšovače. Dolní část obvodu je linearizována odporem R_{GK} . K vývodu obvodu je připojena několikaobvodová pásmová propust s kmitočtem první mezifrekvence. Druhý směšovač a zesilovač druhého mř kmitočtu je osazen integrovaným obvodem UL1203N.

V popsaném zapojení přijímače není zavedena automatická regulace zesílení přímo ve vstupním stupni (zesilovač vř a první směšovač). Úplná regulace zesílení ARZ je až u integrovaného obvodu UL1203N. Celkové zapojení a dynamika ARZ tohoto obvodu (nebo jeho analoga A244D, TCA440) postačuje k zajištění dobré funkce přijímače.

Hlavní důvod, proč se ve vř zesilovači nepoužilo řízené zesílení, je následující: Jakmile se do přijímaného pásma dostane silný signál, smísí se s ostatními přijímanými signály a ve vř zesilovači slabý přijímaný signál zanikne v šumu. Jestliže se ARZ nepoužije nebo zavede-li se ARZ, avšak smíšený signál bude mimo přenesené pásmo zesilovače mř kmitočtu, budou přebuzeny až následující stupně (např. směšovače křížovou modulací). Z uvedených důvodů se proto v prvním stupni nepoužilo ARZ a tím se zajišťovala jeho lineární funkce i při velkém vstupním signálu.

Vysokofrekvenční zesilovač s tranzistorem T_1 má malé zesílení, avšak velkou selektivitu. Směšovač je navržen pro lineární funkci při velkých vstupních signálech. Integrovaný obvod UL1203N, jehož pomocí se realizuje ARZ, je velmi odolný

Obr. 19. Zapojení přijímače pro velmi krátké vlny s UL1042N

vůči velkým vstupním napětím. Jeho použití má ještě další přednost. Dioda D_2 může demodulovat signály s modulací AM a současně umožňuje odběr signálu ještě před detektorem z vývodu 07 obvodu UL1203N pro použití ve vnějším demodulátoru signálů modulovaných SSB, NBFM, nebo signálů CW. Jako filtr druhého mezifrekvenčního kmitočtu slouží pásmová propust a keramický filtr s kmitočtem 465 kHz.

Na obr. 19 je zapojení přijímače pro příjem velmi krátkých vln s kmitočtovou modulací, v němž integrovaný obvod UL1042N pracuje jako symetrický kmitací směšovač, laděný změnou indukčnosti. Vstupní vř signál se přivádí přes vstupní laděné obvody na symetrický vstup horní části obvodu. Při velkém vstupním signálu může horní část obvodu plnit funkci prvního omezovacího stupně.

Dolní část systému obvodu UL1042N pracuje jako symetrický generátor s kapacitním doladováním. Ačkoli se na vstupu přijímače použil kmitací směšovač, signál z oscilátoru proniká do přijímací antény pouze nepatrně.

Výstupní signál ze směšovače se odebírá nesymetricky z vývodu 02. Laděný obvod tvoří cívky L_4 , L_5 a kondenzátor C_{13} . Laděný obvod přizpůsobuje keramický filtr k výstupu směšovače a tlumí signály s kmitočty mimo filtr propuštěné pásmo. Mezifrekvenční signál se zesiluje a omezuje v obvodu UL1200N, který obsahuje koincidenční demodulátor s obvodem pro posuv fáze (tvoří jej součástky L_6 , L_7 , C_{15}).

Popsaný přijímač se může dále doplnit o vysokofrekvenční předzesilovač, kterým se zvětší citlivost. Zesílení přijímače (bez přídavného vř předzesilovače) je asi 10 μ V/20 dB. Údaje použitých cívek: $L_1 - 4$

závity, $L_2 = 1$ závit, $L_3 = 2 + 2$ závity, $L_4 - 22$ závitů, $L_5 - 3$ závity drátu CuL.

Popsané příklady zapojení nevyčerpávají možnosti využití integrovaných obvodů UL1042N v oboru přijímačů. K dosažení větší strmosti je zapotřebí oscilační napětí asi 0,5 V. Vyžaduje-li se větší zesílení, musí se přizpůsobit integrovaný obvod jak na straně vstupu, tak výstupu. Při vyšších kmitočtech je přizpůsobení vstupu dosti obtížné, což způsobuje velká vstupní kapacita obvodu (kapacitní reaktance je mnohem menší než je vstupní odpor obvodu).

S obvodem UL1042N lze konstruovat rovněž velmi stabilní laditelné generátory pro přijímače zesilovače. Velké stability zapojení lze dosáhnout dvěma způsoby:

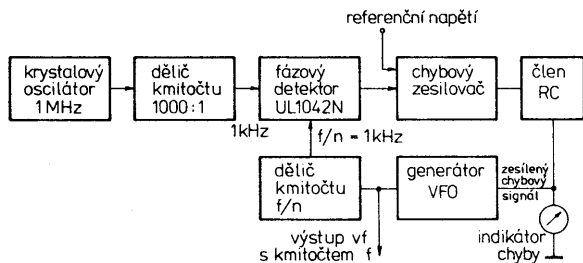
- směšováním signálu z krystalem řízeného generátoru se signálem z laděného generátoru, který pracuje převážně s nižším kmitočtem,
- použitím smyčky PLL.

Použití vyváženého směšovače v generátorech se směšováním dvou signálů usnadňuje volbu žádaného kmitočtu.

Generátor PLL se skládá z krystalem řízeného generátoru s konstantním kmitočtem, z generátoru s laditelným kmitočtem (VFO), děliče kmitočtu, fázového detektoru a chybového zesilovače. Funkční skupinové zapojení generátoru se smyčkou PLL, který umožňuje získat velmi stabilní zdroj s kmitočtem laděným v rozstupu po 1 kHz, je na obr. 20.

V amatérských budících SSB obvod UL1042N zjednodušuje konstrukci a do-

Obr. 20. Funkční skupinové zapojení generátoru se smyčkou PLL

voluje získat dobré vlastnosti. Díky linearizaci dolní části obvodu lze dosáhnout malého zkreslení modulačního signálu, což dále zjednodušuje konstrukci zařízení.

Dosáhnout útlumu nosné asi 50 dB nečiní velký problém. Závisí hlavně na navinutí symetrických transformátorů a vhodném výběru diod kruhového modulatoru. Podobné problémy spojené s demodulací přijímaného signálu řeší použití integrovaného vyváženého směšovače.

Na obr. 21 je zapojení synchronizovaného demodulátoru amplitudově modulovaných signálů. Na obvod UL1042N se přivádějí dva signály. Na vstup dolní části obvodu, která pracuje v lineárním provozu, se přivádějí signály s modulací AM, signál bez modulačního kmitočtu rovným kmitočtu nosné se přivádí na horní část obvodu. Horní část obvodu (tranzistory T_1 až T_4) pracuje jako synchronizovaný přepínač, způsobující obrácení fáze signálu přicházejícího na dolní část obvodu. Řádná činnost demodulátoru ještě vyžaduje upravit velikost vstupního signálu nebo zesílení dolní části obvodu tak, aby nebyl signál přebuzen.

Signál přiváděný na vstup horní části obvodu je vytvořen ze signálu s modulací několikanásobným zesílením a omezením v přídavném zesilovači s integrovaným obvodem např. typu UL1201N. Demodulační zkreslení je v uvedeném obvodu menší než v tradičním diodovém detektoru. Demodulovaný signál může být menší, navíc požadovaného zkreslení se dosáhne při menším zesílení mezifrekvenčního stupně. Popsané zapojení může rovněž plnit funkci demodulátoru signálu s modulací SSB nebo CW. Při příjmu signálů CW se musí navíc přivést na horní část obvodu signál z pomocného generátoru (záložního oscilátoru).

Integrovaný obvod UL1042N může sloužit i ke konstrukci demodulátoru kmitočtově modulovaných signálů. Zapojení demodulátoru je na obr. 22 (koincidenční

demodulátor). V porovnání s demodulátorem podle obr. 14 se liší jen nepatrně. Vstupní signál se po dodatečném zesílení a omezení obvodem UL1042N přivádí bezprostředně na vstup dolní části obvodu a přes vnější člen pro posuv fáze C_1 , C_2 a rezonanční obvod LC se pak vede na horní část obvodu. Rezonanční obvod LC je naladěný na kmitočet nosné přijímaného signálu, tj. na kmitočet středu pásma propouštěného mezifrekvenčním zesilovačem. Jakmile přichází na obvod UL1042N pouze signál nosného kmitočtu, je signál v horní části obvodu posunut fázově o 90° vůči signálu v dolní části. Shodně s již dříve uvedeným vztahem bude výstupní napětí rovno nule, protože $U_o = AU_1 U_2 \cos 90^\circ = 0$.

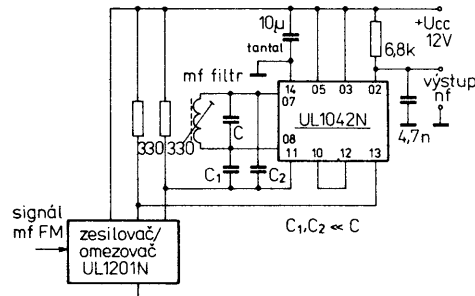
V uvedeném vztahu je A součinitel proporcionality.

Je-li na obvod přiváděn signál s jiným kmitočtem než je kmitočet nosné (modulace FM), bude posuv fáze různý, odlišný od 90° , na výstupu proto bude signál větší než 0 V.

Popsané obvody demodulátorů se navzájem příliš neliší, takže je lze často sloučit do jednoho univerzálního zapojení. To platí zvláště při provozu s nižším mezifrekvenčním kmitočtem (např. u přijímače podle obr. 18 apod.). Demodulátor podle obr. 22 se může používat též pro automatické doladování kmitočtu v přijímačích pro příjem amplitudově modulovaných signálů.

Praktické zapojení vstupního ladícího dílu přijímače FM signálů v pásmu 2 m je na obr. 23. Předností tohoto zapojení je velká citlivost, selektivita a stabilita v provozu. Mezifrekvenční kmitočet je 10,7 MHz. Vstupní blok má v předzesilovací stupni s polem řízeným dvoubázovým tranzistorem BF960, popříp. TESLA KF907, směšovačem, osazeným obvodem UL1042N, a tranzistorovým oscilátorem s AF239.

Pomocí dalších tří funkčních bloků se může ladící díl rozšířit o mf zesilovač

Obr. 22. Zapojení koincidenčního demodulátoru signálu FM

s keramickým filtrem 10,7 MHz, FM detektor se skvělým a nf zesilovač. Celý přijímač lze sestavit na třech deskách s plošnými spoji.

Vysokofrekvenční předzesilovací stupeň s tranzistorem BF960 se vyznačuje velkým zesílením (18 až 20 dB) a malým šumem (okolo 2 dB). Regulací emitorového napětí tranzistoru se může řídit zesílení stupně. Tři laděné obvody v předzesilovacím stupni zajišťují dobrou selektivitu.

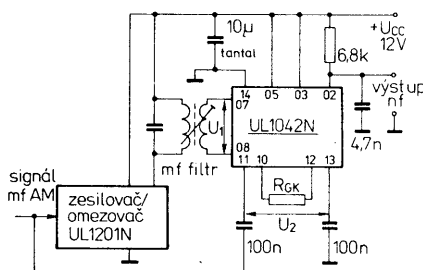
Směšovací stupeň je osazen integrovaným obvodem UL1042N, který ve spojení s předchozím předzesilovacím stupněm s BF960 tvoří vstupní zapojení s velmi dobrými vlastnostmi. Signál z vf stupně se přivádí na vývody 07 a 08, signál z místního oscilátoru na vývody 11 a 13 obvodu UL1042N. Mezifrekvenční signál se odeberá na vývodech 02 a 03 tohoto obvodu.

Místní oscilátor pracuje s germaniovým mesa tranzistorem p-n-p AF239 (popříp. sovětským tranzistorem GT346A). Od jeho stability závisí stabilita celého vstupního dílu přijímače. Oscilátor se ladí změnou napětí na varikapu BB105G nebo KB105G TESLA. Oscilátor musí kmitat o 10,7 MHz nižší než je kmitočet přijímaného signálu.

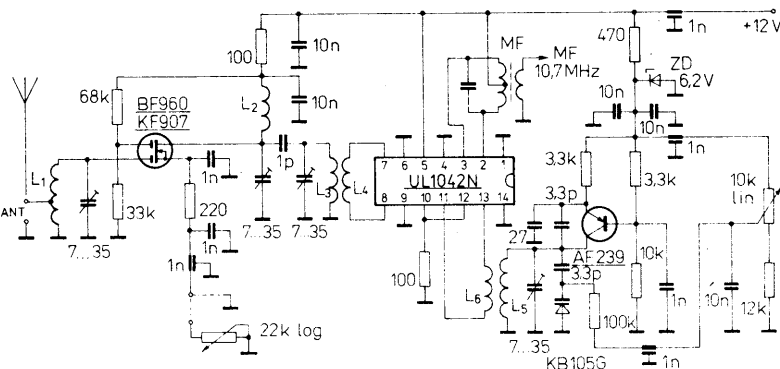
Mezifrekvenční transformátor může být jakéhokoli vhodného a kvalitního typu. Za pozornost stojí miniaturní transformátory z různých výřezů japonských přenosných rozhlasových přijímačů. Mf signál se odeberá z jeho sekundárního vinutí.

Celý vstupní díl je sestaven na desce s plošnými spoji, jejichž výkres je na obr. 24a. Montážní výkres rozmístění jednotlivých součástek na desce s plošnými spoji je na obr. 24b. Údaje použitých cívek jsou uvedeny v tab. 4.

Uvádění vstupního dílu do chodu je celkem jednoduché. Cívky L_1 až L_6 , navinuté podle údajů v tabulce, upevníme na desku s plošnými spoji. Jednotlivá funkční seskupení součástek oddělíme stínícími přepážkami a celek vložíme do krytu z cinovaného plechu. Cívky L_1 , L_2 a L_3 naladíme pomocí absorpčního vlnoměru

Obr. 21. Zapojení synchronizovaného detektoru signálu AM

Obr. 23. Zapojení vstupního dílu přijímače FM signálů v pásmu 2 m s obvodem UL1042N

Tab. 4. Údaje cívek vstupního ladícího dílu přijímače pro pásmo 144 MHz podle obr. 23

Cívka	Popis
L ₁	4 z drátu CuAg o průměru 1 mm na tělísku s průměrem 5 mm; odbočka cívky je na 1,5. závit směrem od „studeného“ konce cívky
L ₂ , L ₃ , L ₅	4 z drátu CuAg nebo CuL o průměru 1 mm na tělísku s průměrem 5 mm
L ₄	1 z (smyčka) drátu CuPVC o průměru 0,6 mm, navinutý přes cívku L ₃
L ₆	1 z drátu CuPVC o průměru 0,6 mm, navinutý přes L ₅ (smyčka)

na kmitočet 145 MHz, stejně jako cívku L₅. Práci usnadní číslíkový měřič kmitočtu, pokud je k dispozici. Kapacitním trimrem (může být fóliový) snížíme kmitočet oscilačního obvodu o 10,7 MHz vůči kmitočtu přijímaného signálu. Ladění znovu opakujeme na prvním kanálu, tj. okolo 145,200 MHz a na převaděčovém kanálu 145,850 MHz. Oscilátor pak doladíme nejprve na kmitočet 134,500 MHz, pak na 135,150 MHz.

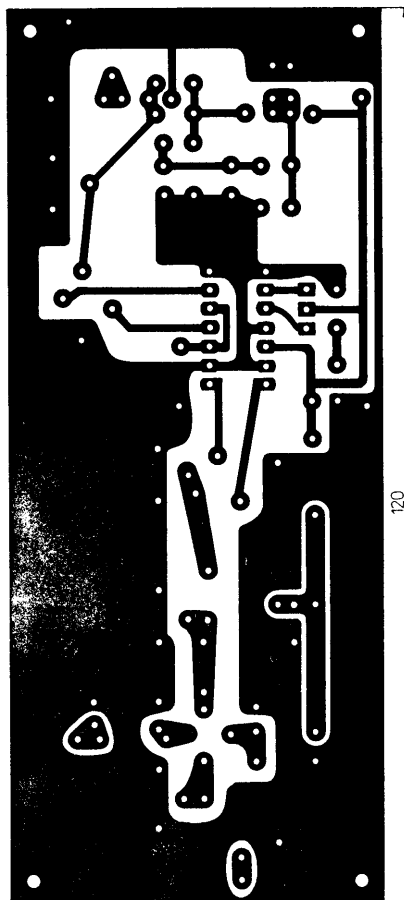
Chceme-li přijímat signály v celém kmitočtovém rozsahu 145 až 146 MHz, musí se oscilátor přeladovat v rozsahu od 134,3 do 135,3 MHz. V tomto případě se musí zvětšit kapacita kondenzátoru 3,3 pF, sériově spojeného s varikapem, nebo se musí experimentálně upravit odporový dělič napětí 100 kΩ a 12 kΩ, pokud nevyhovuje uvedený kmitočtový rozsah oscilátoru. Doporučuje se používat jen fóliové kondenzátorové trimry, které jsou nejkvalitnější. S keramickými trimry se nedosáhlo dobrých výsledků.

Jakmile je vstupní díl zhruba naladěn, propojíme desku s plošnými spoji s mezikruží zesilovačem s kmitočtem 10,7 MHz vhodné konstrukce (pokud možno s krystalovým filtrem). Vstupní díl je nejlépe naladit na kmitočet převaděče, potenciometrem 10 kΩ se doladí jeho přesný kmitočet a otáčením jádra v cívkách transformátoru vyladíme maximální výchylku S-metru. Otáčením trimrů, paralelně připojených ke krystalovému filtru, zmenšíme výchylku S-metru na minimum. Nakonec doladíme vstupní cívky na vnější výchylku S-metru. Tím je ladění přijímače dokončeno.

Při pečlivé montáži pracuje přijímač na první zapnutí. Při ladění oscilátoru se musí pracovat pečlivě a sledovat jeho kmitočet. Oscilátor nesmí kmitat na kmitočtu vyšším o 10,7 MHz, než má přijímaný signál. Pokud by se tak vlivem různých montážních úprav stalo, musí se upravit vhodným způsobem dělicí poměr potenciometru 10 kΩ. Místo tranzistoru BF960 se může použít též tranzistor BF961, BF900 nebo jiný polem řízený dvoubázový tranzistor MOS s obdobnými vlastnostmi.

Na obr. 25 je zajímavé zapojení konvertoru VLF s obvodem UL1042N pro příjem radiových signálů v pásmu velmi dlouhých vln s kmitočty nižšími než 148,5 kHz (jsou označovány VLF – anglická zkratka názvu Very Low Frequencies). Na vstupu přijímače je použit polem řízený tranzistor T₁ typu BF256, který pracuje jako aperiodycký zesilovač. K jeho výstupu je připojena nízkofrekvenční pásmová propust s mezním kmitočtem 190 kHz. Napěťové zesílení prvního zesilovacího stupně je asi 5.

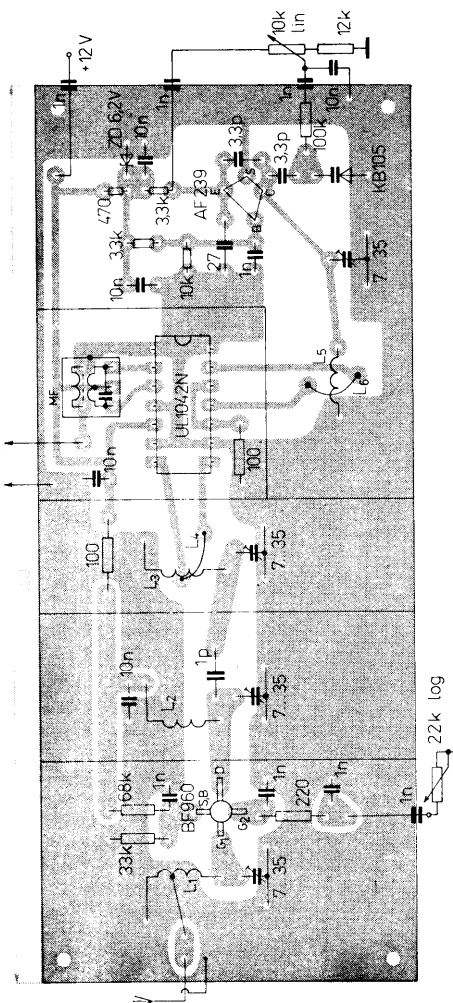
Za pásmovou propustí následuje zesilovací stupeň s druhým polem řízeným tranzistorem T₂, BF256, který vytváří na výstupu dva signály v protifázi, jež se přes kondenzátory C₇ a C₈ přivádějí na vstupy integrovaného obvodu UL1042N. Rezistor R₆ zajišťuje galvanickou vazbu mezi

Obr. 24.a) Deska s plošnými spoji vstupního dílu přijímače signálů FM v pásmu 2m podle obr. 23.b) rozmístění součástek na desce s plošnými spoji podle obr. 24a (deska W211)

vstupy integrovaného obvodu, který pracuje jako kmitající směšovač s krystalem řízeným oscilátorem. Řídicí krystal s kmitočtem 10 MHz je připojen mezi vývody 11 a 13 integrovaného obvodu, paralelně k němu je připojen doladovací kondenzátor s kapacitou 6 až 60 pF, jímž se může jemně doladit kmitočet oscilátoru, daný krystalem.

K výstupu integrovaného obvodu je připojen vf transformátor, kterým se přenáší výstupní signál konvertoru o kmitočtu 10 MHz na vstup komunikačního přijímače. Transformátor je navinut na toroidním jádru s vnitřním průměrem 8 mm, vnějším průměrem 26 mm. Primární vinutí má 18 závitů drátu CuL o průměru 0,25 mm, sekundární 10 závitů drátu CuL

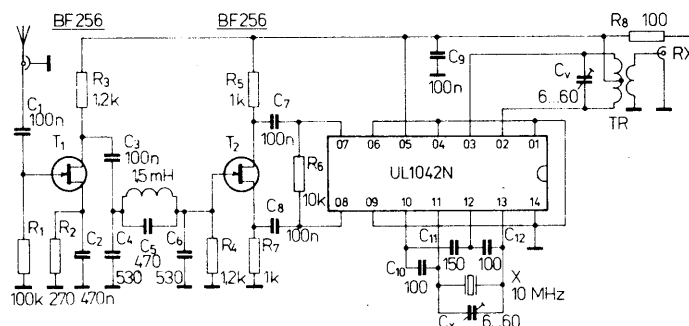

o průměru 0,2 mm. Paralelně k primárnímu vinutí je připojen doladovací kondenzátor C₂ s kapacitou 6 až 60 pF. Slouží k nastavení největšího výstupního napětí. Otáčením trimru nastavujeme výstupní napětí na maximální výchylku S-metru připojeného komunikačního přijímače.

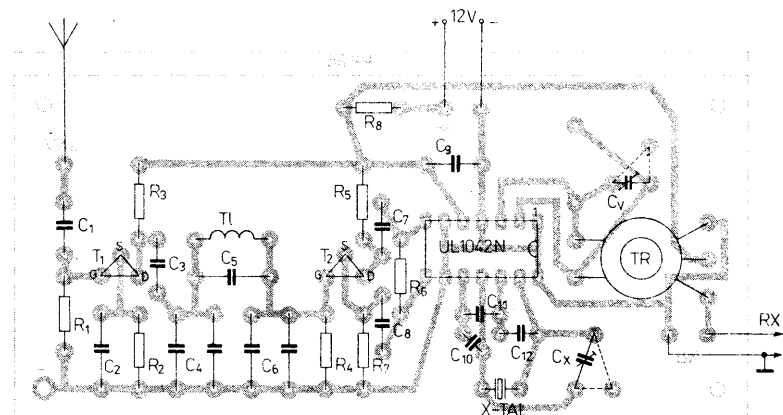
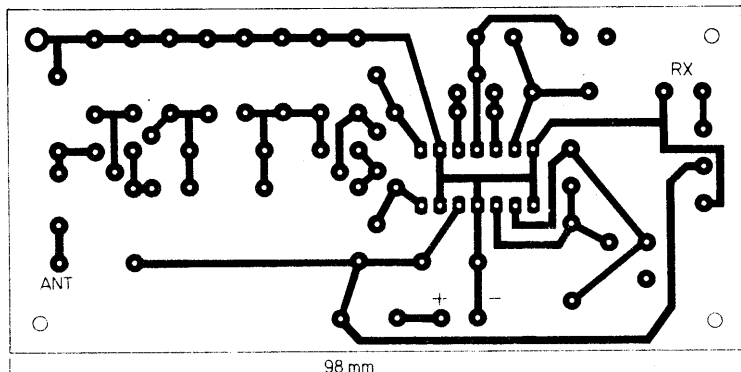
Konvertor VLF se napájí napětím 12 V, při němž odebírá ze zdroje napájecí proud 8,8 mA, nebo napětím 9 V, kdy je odběr proudu 7,8 mA.

Celá konstrukce konvertoru VLF je velmi zajímavá jak z hlediska technického, tak provozního. Proto k praktickým zkouškám poslouží deska s plošnými spoji podle obr. 26a. Montážní výkres rozmístění použitých součástek na desce s plošnými spoji je na obr. 26b.

C₄ až C₉, C₁₀ až C₁₂ — styroflexové, C₄, C₆ složeny z 470 pF a 56 pF

Obr. 25. Zapojení konvertoru VLF s obvodem UL1042N pro příjem signálů v pásmu velmi nízkých kmitočtů

Obr. 26. a) Deska s plošnými spoji konvertoru VLF s obvodem UL1042N podle obr. 25, b) rozmístění součástek na desce s plošnými spoji podle obr. 25a (deska W212)

Integrovaný přijímač AM/FM s nízkofrekvenčním zesilovačem, A283D

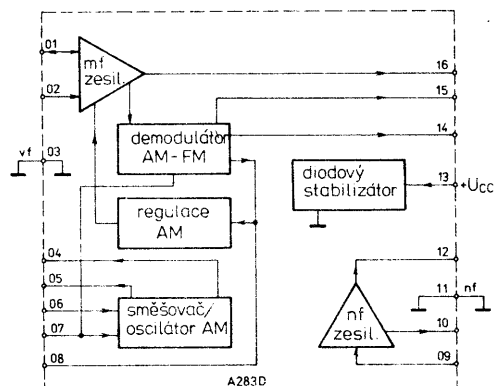
Integrovaný obvod A283D z výroby podniku VEB Halbleiterwerk Frankfurt/O v NDR obsahuje mimo vstupní jednotku pro příjem kmitočtově modulovaných signálů v pásmu VKV všechny funkční skupiny rozhlasového přijímače pro příjem signálů AM a FM. Funkční zapojení obvodu je na obr. 27. Obvod sdružuje směšovač-oscilátor signálů AM, mezifrekvenční zesilovač AM, demodulátor AM, mezifrekvenční zesilovač FM, demodulátor FM a úplný nízkofrekvenční zesilovač s výstupním výkonem asi 320 mW. Diodový stabilizátor integrovaný na čipu zajišťuje spolehlivou funkci obvodu v širokém rozsahu napájecího napětí od 3 V do 12 V, popř. při proudovém napájení proudem okolo 42 mA.

Přijímač konstruovaný s obvodem A283D se vyznačuje dobrou citlivostí při příjmu signálů AM, bodem nasazení omezení signálů FM při vstupním napětí okolo 56 μ V. Integrovaný obvod je vybaven vývodem AFC, z něhož lze odebírat napětí pro řízení vstupní jednotky VKV. Přepínač provozu AM/FM zaručuje stabilní funkci a nezpůsobuje žádné rušivé vysokofrekvenční napětí.

Další, celkem neobvyklou předností konstrukce integrovaného obvodu, je možnost proudového napájení, obdobně jako je tomu u obvodů tzv. injekční logiky. Při proudovém napájení snáší provozní napětí až 13 V. Toto napětí vyrovnává na

přípustnou velikost vestavěný diodový stabilizátor.

Integrovaný obvod A283D je v plastovém pouzdru DIL-16 s 2 $\times$ osmi vývody ve dvou řadách typu 21.1.1.2.16 podle normy TGL 26 713. Funkce vývodů: 01 – vyvázání mezifrekvence AM/FM, 02 – vstup mezifrekvence, 03 – zemnicí bod vysokofrekvenční, 04 – výstup směšovače AM, 05 – přípoj vnějšího oscilačního obvodu AM, 06 – vstup AM, 07 – vyvázání vstupního stupně a směšovače AM, 08 – výstup demodulátoru, 09 – vstup nízkofrekvenční, 10 – zpětná vazba nf, 11 – zemnicí bod nízkofrekvenční, 12 – výstup nf (přípoj pracovního zatěžovacího obvodu), 13 – přípoj kladného napájecího napětí $+U_{CC}$, 14, 15 – přípoj vnějšího laděného obvodu demodulátoru, 16 – výstup napětí AGC/AFC.

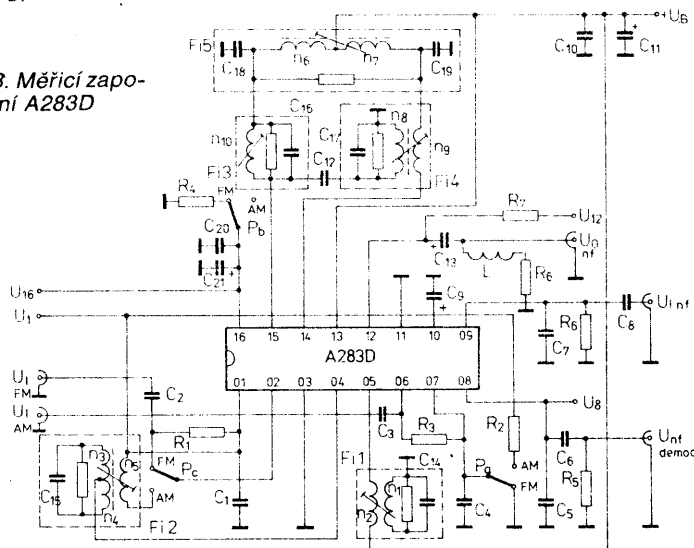
Obr. 27. Funkční skupinové zapojení A283D

Mezni a charakteristické údaje obvodu A283D jsou v tab. 5. Platí při zapojení součástky v zapojení podle obr. 28, které uvádí výrobce jako předepsané měřicí zapojení. Toto zapojení se může modifikovat rovněž jako doporučené provozní zapojení. Údaje civek použitých v měřicím zapojení jsou v tab. 6. Jakost laděných obvodů Q_0 se nastaví v hotovém přístroji připojením paralelního rezistoru potřebného odporu k laděnému obvodu.

Integrovaný obvod A283D je vhodný pro použití v malých a levných rozhlasových přijímačích kabelkového typu, kde odevzdává poměrně velký výkon při malé spotřebě napájecího proudu. Z obr. 29 je patrný skutečně velmi malý klidový napájecí proud při příjmu signálů AM a FM. S napájecím napětím se klidový proud mění jen nepatrně. Závislost na obr. 30 ukazuje změnu výstupního napětí na výstupu AFC (vývod 16) při rozladění mř. kmitočtu 10,7 MHz o $\pm 0,3$ MHz a konstantním vstupním napětí 1 mV.

Napětové zesílení naprázdno nf zesilovače v závislosti na přenášeném kmitočtu je na obr. 31. Z průběhu je patrné velké konstantní zesílení 40 dB v rozsahu kmitočtů 1000 až 12 000 Hz. Při nižších a vyšších kmitočtech se zesílení prudce zmenší až na 37 dB. Uvedená závislost platí při typických pracovních podmínkách při napájecím napětí 5,5 V, zatěžovacím odporu 8 Ω a výstupním výkonu 300 mW. Dovolenný pracovní rozsah obvodu A283D je na obr. 32. Z diagramu lze stanovit vhodné napájecí napětí v závislosti na použitém zatěžovacím odporu při teplotě okolí $+25^\circ\text{C}$. Závislost spotřeby napájecího proudu celého přijímače na výstupním výkonu ve třech typických pracovních podmínkách je na obr. 33. Největší napájecí proud (asi 100 mA) odebírá přístroj při

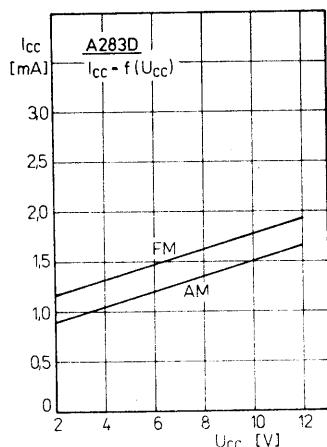
Obr. 28. Měřicí zapojení A283D

Tab. 5. Elektrické údaje A283D

Mezní údaje	
Napájecí napětí:	$U_B = 3^1) \text{ až } 12^2) \text{ V.}$
Napájecí proud $\theta_a = -10 \text{ až } +55^\circ \text{C}:$	$I_B \leq 50^4) \text{ mA.}$
$\theta_a = +70^\circ \text{C}:$	$I_B \leq 39 \text{ mA.}$
Výstupní proud vrcholový:	$I_{OM} \leq 400 \text{ mA.}$
Ztrátový výkon celkový $\theta_a = +70^\circ \text{C}:$	$P_{101} \leq 600 \text{ mW.}$
Rozsah provozních teplot:	$\theta_a = -10 \text{ až } +70^\circ \text{C.}$
Charakteristické údaje	
Statické údaje. (Platí při $\theta_a = 25^\circ \text{C} - 5 \text{ K.}$)	
Celkový napájecí proud, $U_B = 5,5 \text{ V, při FM:}$	$I_B = \text{jmen. } 12,4; \leq 20 \text{ mA.}$
Napájecí napětí při proudovém napájení, $I_B = 42 \text{ mA} \pm 0,42 \text{ mA, při FM:}$	$U_B = \text{jmen. } 12,3; \leq 14,3 \text{ V.}$
Střední napětí zesilovače nf,	
$U_B = 3 \text{ V, při AM:}$	$U_{12} \leq 1,16 \text{ V,}$
$U_B = 3 \text{ V, při FM:}$	$U_{12} \leq 1,16 \text{ V,}$
$I_B = 42 \text{ mA, při AM:}$	$U_{12} \leq 6,8 \text{ V,}$
$I_B = 42 \text{ mA, při FM:}$	$U_{12} \leq 6,8 \text{ V.}$
Stejnoseměrné napětí na výstupu AGC/AFC,	
$U_B = 3 \text{ V, při AM:}$	$U_{16} \leq 1,56 \text{ V,}$
$U_B = 3 \text{ V, při FM:}$	$U_{16} \leq 2,21 \text{ V,}$
$I_B = 42 \text{ mA, při AM:}$	$U_{16} \leq 1,55 \text{ V,}$
$I_B = 42 \text{ mA, při FM:}$	$U_{16} \leq 2,49 \text{ V.}$
Dynamické údaje	
Zesilovač AM: $f_{1AM} = 1 \text{ MHz} \pm 1 \text{ kHz, } f_{MF} = 455 \text{ kHz} \pm 5 \text{ kHz,}$ $f_{NF} = 1 \text{ kHz} \pm 30 \text{ Hz, mod.} = 0,3, \text{ při AM}$	
Nízkofrekvenční napětí na výstupu demodulátoru, $U_{1AM} = 20 \mu\text{V} \pm 4 \mu\text{V};$ $U_{1AM} = 100 \text{ mV} \pm 20 \text{ mV};$	
$U_{NF} = \text{jmen. } 56; \geq 30 \text{ mV,}$ $U_{NF} = \text{jmen. } 128; \leq 200 \text{ mV.}$	
Odstup signálu k šumu na výstupu demodulátoru, $U_{1AM} = 20 \mu\text{V} \pm 4 \mu\text{V};$	
$(S+N)/N = \text{jmen. } 19,5; \geq 16 \text{ dB.}$	
Zkreslení na výstupu demodulátoru, $U_{1AM} = 100 \text{ mV} \pm 20 \text{ mV};$	
$k_{NF} = \text{jmen. } 1,4; \leq 6\%.$	
Zesilovač FM: $f_{1FM} = 10,7 \text{ MHz} \pm 103,5 \text{ kHz, } f_{NF} = 1 \text{ kHz} \pm 30 \text{ Hz,}$ $\gamma = \pm 22,5 \text{ kHz} \pm 675 \text{ Hz, při FM}$	
Nízkofrekvenční napětí na výstupu demodulátoru, $U_{1FM} = 1 \text{ mV} \pm 0,2 \text{ mV};$	
$U_{NF} = \text{jmen. } 99; \geq 65 \text{ mV.}$	
Zkreslení na výstupu demodulátoru, $U_{1FM} = 1 \text{ mV} \pm 0,2 \text{ mV};$	
$k_{NF} = \text{jmen. } 0,24; \leq 1,5\%.$	
Potlačení AM, $U_{1FM} = 1 \text{ mV} \pm 0,2 \text{ mV, mod.} = 0,3$	
$a_{AM} = \text{jmen. } 49; \leq 32 \text{ dB.}$	
Vstupní napětí pro nasazení omezení:	
$U_{IT} = \text{jmen. } 56; \leq 120 \mu\text{V.}$	

malém napájecím napětí 5,5 V. Se zvětšením napětí na 12 V se spotřeba proudu zmenší asi na polovinu, ovšem musí se

Obr. 29. Závislost klidové spotřeby napájecího proudu obvodu A283D v závislosti na napájecím napětí při příjmu signálů FM a AM

použít podstatně větší zatěžovací impedance k dosažení stejného výstupního výkonu.

Na obr. 34 je uveden příklad doporučeného zapojení integrovaného obvodu A283D v úplném dvourozsahovém přijímači pro příjem velmi krátkých a středních vln. Ve vstupní části pro příjem VKV je použit na vř předzesilovací stupeň tranzistor n-p-n BF314, další tranzistor BF255 pracuje jako kmitající směšovač. Použitý mf filtr 10,7 MHz je keramický (např. Stettner SFE 10,7 MA, Componex 10,7MF-18 či jiný vhodný typ). Výstup

Tab. 6. Údaje použitých cívek v měřicím zapojení obvodu A283D podle obr. 28

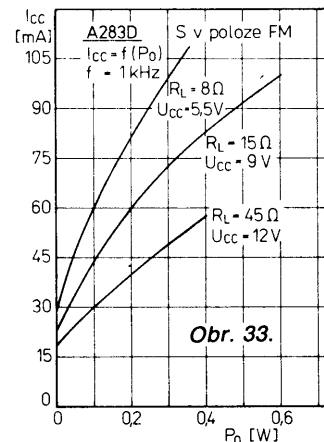
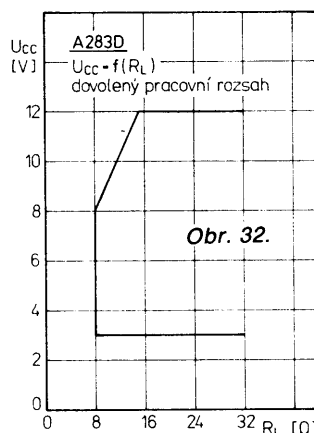
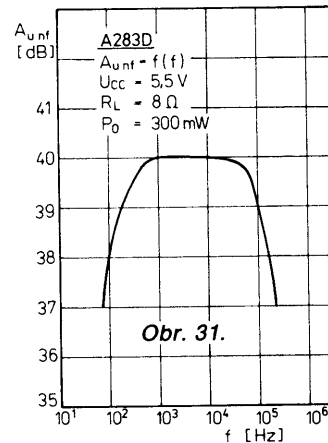
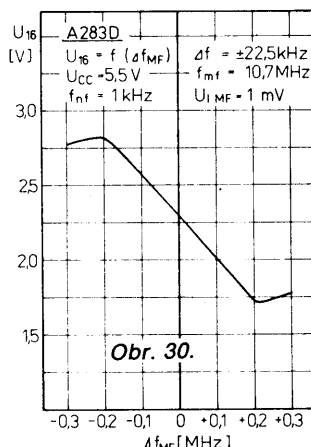
Filtr	f_0	Q_0	Počet závitů
1	1455 kHz	60	$n_1 : n_2 = 105 : 9$
2	455 kHz	100	$n_3 : n_4 : n_5 = 69 : 126 : 8$
3	10,7 MHz	72,6	
4	10,7 MHz	30	$n_8 : n_9 = 18 : 13$
5	455 kHz	60	$n_6 : n_7 = \text{vinuto bifilárně}$

$L = 5 \text{ z drátu CuL o } \varnothing 0,35 \text{ mm na vzduchové cívice o } \varnothing 3 \text{ mm}$

Zesilovač NF: $f_{NF} = 1 \text{ kHz} \pm 30 \text{ Hz, } R_L = 8 \Omega, \text{ při FM}$	
Výstupní výkon, $k = 10\% \pm 2\%:$	$P_O = \text{jmen. } 322; \geq 300 \text{ mW.}$
Vstupní napětí, $U_0 = 1,55 \text{ V} \pm 0,23 \text{ V;}$	$U_{1NF} = \text{jmen. } 17,5; \leq 30 \text{ mV.}$
Napěťový zisk naprázdno:	$A_{00} = \text{jmen. } 40 \text{ dB.}$
Vstupní odpor:	$R_1 = \text{jmen. } 350 \text{ k}\Omega.$

- 1) Při menším napětí není zaručena funkce obvodu.
- 2) Při napájení z napěťového zdroje.
- 3) Při použití integrovaného stabilizačního zapojení.
- 4) Při napájení z proudového zdroje.
- 5) Velikost U_{IT} je takové vstupní napětí, pro které platí

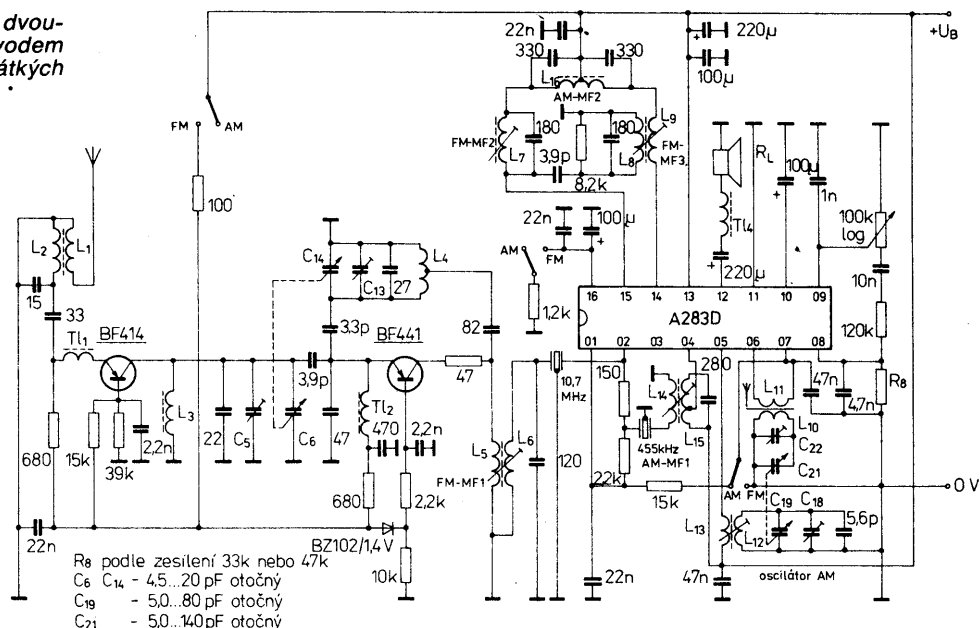
$$\frac{U_{NF}(U_{IT})}{U_{NF}(1 \text{ mV})} = 0,71.$$

filtru je přímo připojen ke vstupu mf zesilovače (vývod 02). Údaje cívek příjmače jsou v tab. 7.

Při příjmu stanic v pásmu středních vln se přivádí signál z feritové antény indukční vazbou na pásmovou propust L_{10}, L_{11} , jejíž vinutí L_{11} je připojeno přímo ke vstupu AM (vývody 06 a 07). Vinutí L_{10} tvoří spolu s ladícím kondenzátorem C_{21} a doladovacím trimrem C_{22} laděný rezonanční obvod. Oscilační obvod pro pásmo středních vln tvoří cívka L_{12} s ladícím kondenzátorem C_{19} (je spřažen s C_{21}), doladovacím trimrem C_{18} a pevným kondenzátorem 5,6 pF. Cívka L_{13} přenáší oscilační kmitočty na vstup oscilátoru integrovaného obvodu. Mezi frekvenční pásmová propust 455 kHz je dvojité. Tvoří ji mf transformátor L_{14}, L_{15} , připojený odbočkou asi ve třetině vinutí k výstupu oscilátoru (vývod 04). K výstupu sekundárního vinutí transformátoru je připojen keramický filtr 455 kHz (např. Stettner CFU445H, Componex LBF6 nebo podobný), kterým se

Obr. 34. Návrh zapojení úplného dvou-rozsahového přijímače s obvodem A283D pro příjem velmi krátkých a středních vln

Tab. 7. Údaje cívek použitých v přijímači s A283D podle obr. 34.

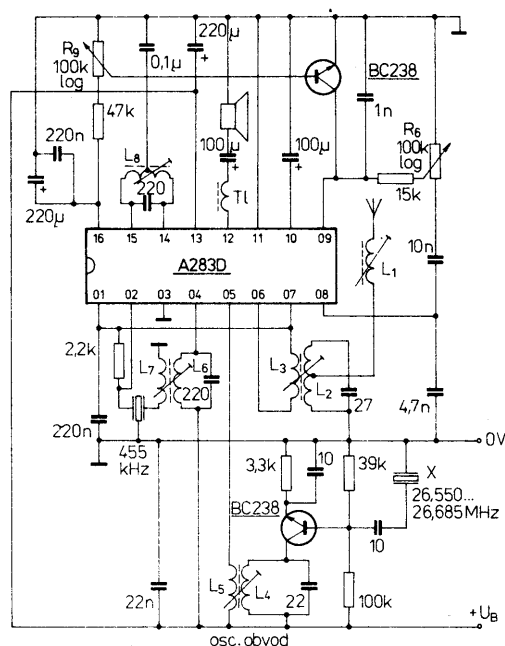
Cívka	Počet závitů	Drát CuL Ø [mm]	Jádro
L ₁	4	0,45	7,5 x 3 mm se závitem
L ₂	5	0,45	
L ₃	5	0,45	
L ₄	3 + 3	0,45	
L ₅	12	0,25	7,5 x 3 mm se závitem
L ₆	2	0,25	
L ₇	7	0,25	pásmový filtr 10,7 MHz
L ₈	7	0,16	
L ₉	5	0,16	pásmový filtr 10,7 MHz
L ₁₀	96	0,25	
L ₁₁	6	0,25	feritová anténa o Ø 8 x 130 mm
L ₁₂	78	0,09	
L ₁₃	7	0,09	filtr oscilačního obvodu
L ₁₄	18	0,09	
L ₁₅	46 + 100	0,09	mf filtr 455 kHz
L ₁₆	72 + 72	0,09	
TL ₁ , TL ₃	feritová perlička o Ø 2,1 x 3 mm na vývodu tranzistoru		
TL ₂	16	0,25	vzduchová cívka o Ø 2 mm
TL ₄	6	0,15	

dosahuje velké selektivity přijímače. Výstup keramického filtru je připojen ke společnému vstupu mf zesilovače (vývod 02).

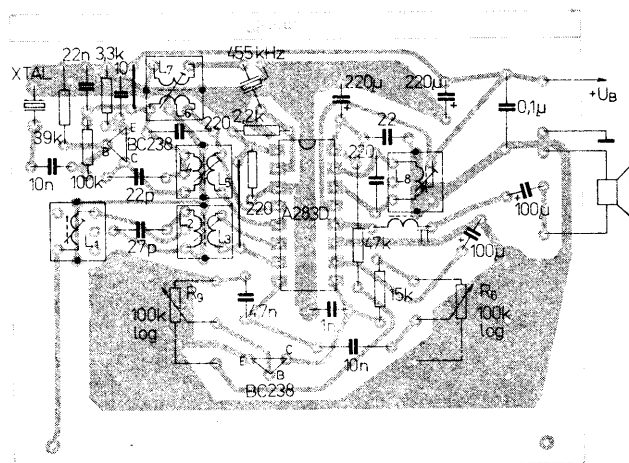
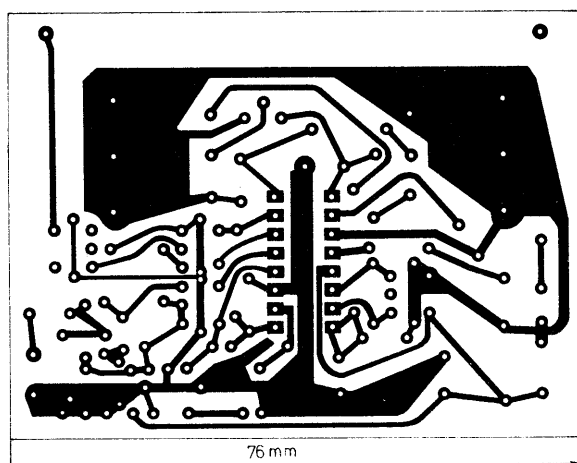
Jiný příklad použití integrovaného přijímače A283D ukazuje zajímavé zapojení úplného přijímače pro poslech stanic v pásmu 27 MHz podle obr. 35. Signál z antény se přivádí přes tlumivku L₁ na odbočku cívky L₂ laděného obvodu, vývody vazební cívky L₃ jsou připojeny na vstup prvního stupně AM a směšovače

Tab. 8. Údaje použitých cívek v přijímači signálů 27 MHz s obvodem A283D podle obr. 35

Cívka	Počet závitů	Drát CuL Ø [mm]	Jádro
L ₁	3	0,25	7,5 x 3 mm se závitem
L ₂	3 + 4	0,25	na společném jádru
L ₃	3	0,25	7,5 x 3 mm se závitem
L ₄	8	0,25	na společném jádru
L ₅	1	0,25	7,5 x 3 mm se závitem
L ₆	154	0,08	mf filtr 455 kHz
L ₇	30	0,08	
L ₈	76 + 76	0,08	mf filtr 455 kHz
TL	4	0,25	feritová perlička o Ø 2,1 x 3 mm

Obr. 35. Návrh zapojení krystalem řízeného přijímače pro příjem signálů v pásmu 27 MHz s obvodem A283D

Obr. 36. a) Deska s plošnými spoji krystalem řízeného přijímače pro příjem signálů 27 MHz podle obr. 35, b) rozmístění součástek na desce s plošnými spoji podle obr. 36a (deska W213)

(vývody 06 a 07). Integrovaný obvod pracuje s vnějším, krystalem řízeným oscilátorem, pracujícím na kmitočtu 26,550 až 26,685 MHz, který je osazen křemíkovým tranzistorem n-p-n typu BC238 (nebo TESLA KC238). K výstupu směšovače je přímo připojen vstup prvního mf zesilovače který pracuje se selektivním keramickým filtrem 455 kHz a následným mf transformátorem, tvořeným vazebním vinutím L_7 a laděným obvodem L_8 s kondenzátorem 220 pF.

K výstupu mf zesilovače (vývody 15 a 14) je připojen laděný obvod demodulátoru. Z mf zesilovače se odebrá signál pro obvod potlačení šumu (skvelč). Tento obvod tvoří tranzistor BC238 (KC238), na jehož bázi se přes potenciometr R_9 (100 k Ω , logaritmický) přivádí signál odebraný z mf stupně. Demodulovaný signál z vývodu 08 se kapacitní vazbou přivádí přes regulátor hlasitosti R_6 (100 k Ω , logaritmický) na vstup nízkofrekvenčního zesilovače. K jeho výstupu je přes tlumivku a elektrolytický kondenzátor připojen reproduktor s impedancí 8 Ω (proti zemi).

Několik informací k použitým cívkám (tab. 8):

L_1 – 3 závitů, L_2 – 3 + 4 závitů, L_3 – 3 závitů, L_4 – 8 závitů, L_5 – 1 závit, navinuto drátem CuL o průměru 0,25 mm, železové šroubovací jádro Neosid 7F1; L_6 – 154 závitů, L_7 – 30 závitů, L_8 – 76 + 76 závitů, navinuto drátem CuL o průměru 0,08 mm na hříčkových jádrech Neosid 7A1. Tlumivka T_1 – 4 závitů drátu CuL o průměru 0,25 mm na feritové perličce.

Při použití železových jader z jiných materiálů by se musel pravděpodobně počet závitů upravit podle potřeby.

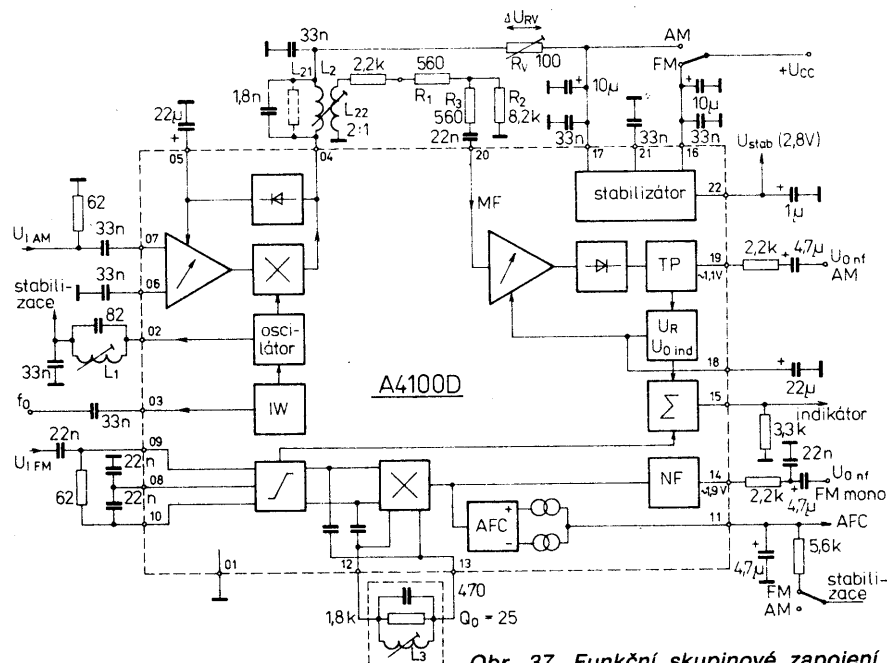
K praktickým zkouškám popsaného přijímače je určena deska s plošnými spoji podle obr. 36a. Montážní výkres rozmístění použitých součástek na desce s plošnými spoji je na obr. 36b.

Integrovaný obvod A283D je celkem zdařilým analogonem obvodu TDA1083 firmy Telefunken, od něhož se v některých elektrických údajích mírně odchyluje. Funkčně je však úplným analogonem. Oba obvody jsou vnějším provedením a zapojením vývodů zaměnitelné.

Integrovaný obvod pro přijímače AM – FM A4100D

Systém integrovaného obvodu A4100D, jehož výrobcem je VEB Halbleiterwerk, Frankfurt/Oder v NDR, sdružuje úplný přijímač pro příjem rozhlasových vysílacích s modulací AM až do kmitočtu 30 MHz, vybavený vnitřním demodulátorem signálů AM, a zcela oddělený zesilovač mf signálů FM s koincidenčním demodulátorem, indikátorem pole a výstupním stupněm AFC. Integrovaný obvod je navržen pro použití především v kufříkových a domácích přijímačích tak, že jej lze napájet napětím v širokém rozsahu od 4,5 V do 15 V.

Výše uvedených vlastností se dosáhlo podstatně zlepšenou technologií výroby čipu. Použitím různých úprav v zapojení jako je samočinné řízení vysokofrekvenční předzesilovače, výstup oscilátoru, kapacitními diodami vázaný mezifrekvenční zesilovač signálů AM s demodulátorem a aktivní nízkofrekvenční pásmovou propustí, společný výstup napětí, úměrného intenzitě pole signálů AM a FM a přepínání druhu provozu nabízí výrobce konstruktérům přístrojů součástku, po které dlouho touží. Navíc přijímač AM a mf zesilovač FM sdružený do jediné součástky přináší technické a ekonomické přednosti.

Obr. 37. Funkční skupinové zapojení A4100D

Funkční skupinové zapojení obvodu A4100D je na obr. 37. Celý obvod se aktivuje jednoduchým připojením napájecího napětí k vývodu 16, popř. 17. Vnitřní oddělené zapojení slouží ke stabilizaci pracovního bodu a tím i dynamických vlastností v celém rozsahu napájecího napětí. Součástí je v plastovém pouzdru DIL-22 s 2x jedenácti vývody ve dvou řadách s rastrem 2,54 mm a odstupem řad 10,16 mm.

Funkce vývodů: 01 – zemnicí bod, 02 – připoj vnějšího obvodu LC oscilátoru, 03 – výstup čítače, 04 – výstup mf, 05 – vysokofrekvenční regulační časová konstanta, 06, 07 – vf vstup signálů AM, 08, 09 – mf vstup signálů FM, 10 – připoj blokovacího kondenzátoru, 11 – výstup AFC, 12, 13 – připoj vnějšího obvodu LCR pro posuv fáze, 14 – nízkofrekvenční výstup části mf FM, 15 – výstup pro připojení měřícího přístroje, 16 – připoj kladného napájecího napětí FM, 17 – připoj kladného napájecího napětí části AM, 18 – připoj kondenzátoru mf regulační časové konstanty části AM, 19 – nízkofrekvenční výstup části AM, 20 – vstup mf části AM, 21 – připoj blokovacího kondenzátoru 1 μ F, 22 – výstup stabilizovaného napětí 2,8 V.

Provoz přijímače signálů AM

Vstupní signál se zesiluje v symetrickém vysokofrekvenčním zesilovači s malým šumem (diferenční stupeň) s emitorovým a kolektorovým diodovým řízením s regulačním rozsahem okolo 45 dB (podobně jako je tomu u obvodu A244D). Zesílený signál se přivádí přes integrovanou pásmovou propust 30 MHz (slouží k potlačení rušivých signálů s vyšším kmitočtem, např. silných vysílacích VKV) na čtyřkvadrantový násobič, který pracuje jako směšovač.

Na výstupu směšovače (proudový zdroj) je integrován usměrňovač mezifrekvenčního signálu, který zpožděně řídí přes regulační zesilovač vysokofrekvenční předzesilovač. Tím se dosáhlo dobrého poměru signálu k šumu. Změnou rozdílu stejnosměrného napětí z vývodu 04 na vývod 17 v důsledku úbytku napětí na odporu R_V lze nastavit bod nasazení regulace vysokofrekvenční části (např. $\Delta U_{RV} = 25$ mV určuje bod nasazení regulace asi při vf vstupním napětí 300 μ V).

Výstupní signál integrovaného oscilátoru s vnitřní zpětnou vazbou je amplitudově stabilizován regulačním zapojením, takže k vývodu 02 připojený laděný oscilační obvod může mít impedanci v poměrně širokém rozsahu. S připojeným laděným obvodem se efektivní napětí oscilátoru omezí asi na 200 mV. Výsledkem je rovněž omezení rušivého vyzařování oscilátoru přijímače na minimum. Z oscilátoru se signál vede přes dobře navržený emitorový sledovač s proudem emitoru okolo 110 μ A; proto je možné odebrat z oscilátoru signál oscilačního kmitočtu a přivádět jej na další funkční celky (jako je zapojení pro zobrazení kmitočtu, zapojení PLL apod.), aniž by se tím činnost oscilátoru ovlivňovala nežádoucím způsobem.

Mezifrekvenční signál se po příslušné selekci zesiluje v třístupňovém, kapacitními diodami vázaném mezifrekvenčním zesilovači s vlastnostmi pásmové propusti. Prvním mf tranzistorem se signál reguluje až na úroveň 55 dB. Vazba mezifrekvenčních stupňů s kapacitními diodami dovoluje kvalitně zpracovat signály při minimálních nákladech na vnější součástky. Za mf zesilovačem následuje vnitřní demodulátor obalové křivky signálu s nezkrasleným usměrněním signálů s vrcholovou hodnotou (emitorový sledovač s nabíjecím kondenzátorem).

K dalšímu vyhlazení demodulovaného mf signálu slouží integrovaná aktivní třístupňová nf dolní propust ve speciálním zapojení (pracuje bez vnějšího kondenzátoru) s celkovým mezním kmitočtem asi 6,5 kHz. Tím je dán dostatečný útlum rušivého vyzařování mf signálu při malém nf výstupním odporu (asi 270 Ω). Stejněsměrné napětí, vznikající při demodulaci, se používá v regulačním zesilovači pro řízení mezifrekvence. Časovou konstantu regulačního napětí lze nastavit vnějším kondenzátorem, který se připojí k vývodu 18 (kapacita kondenzátoru asi 22 μ F). Regulační napětí slouží rovněž jako indikační napětí na výstupu indikátoru sily pole.

Z kanálového voliče odebraný mezifrekvenční signál se zesiluje a omezuje v šestistupňovém omezovacím zesilovači se vstupním stupněm s malým šumem. Koincidenční demodulátor demoduluje spolu s vnějším laděným obvodem, zapojeným jako posunovač fáze, kmitočtové modulovaný signál přiváděný na demodulátor přes integrované kapacitní diody. Demodulátor nevyžaduje žádné speciální úpravy ke zmenšení zkreslení průběhu fáze (pracuje jako čistý násobič, podobně jako v obvodu A225D).

Nízkofrekvenční signál pak postupuje přes vf vyhlazovací člen s kapacitními diodami přes obvod „proudového zrcadla“ na nf výstup s výstupním odporem asi 180 Ω .

Z demodulátoru řízený dvojčinný proudový výstup s libovolně volitelným klidovým napětím působí jako zapojení AFC. Napětí pro indikátor síly pole vzniká v mezifrekvenčním zesilovači a demodulátoru. Toto napětí se může odebrat na společném výstupu při provozu AM a FM (vývod 15) a používat jak pro indikaci, tak pro případné další zpracování.

Integrací dvou úplných, na sobě funkčně nezávislých funkčních skupin přijímače na společný čip, se podstatně zlepšila hustota součástek celého obvodu A4100D, takže se musel zvolit kompromis mezi velikostí čipu a počtem potřebných vývodů, které obvod vyžaduje z hlediska konstruktéra přijímače. Skutečně dosažené funkce a dobré vlastnosti obvodu představují optimální řešení.

Elektrické údaje integrovaného přijímače A4100D jsou uvedeny ve třech tabulkách (zvlášť mezní údaje a provozní podmínky, zvlášť základní a provozní údaje funkční skupiny pro příjem signálů AM a FM). Údaje platí v měřicím zapojení podle obr. 38. V zapojení jsou použity laděné obvody: F_{i1} : Oscilační obvod s kmitočtem 1,445 MHz, $Q_0 = 50$. F_{i2} : Mf pásmový filtr 455 kHz. Odporem R_{p2} se nastaví rezonanční odpor obvodu naprázdno $R_{p0} = 11$ k Ω při nezapojeném vinutí L_{22} . Vinutí L_{22} se vyváží tak, že při zatížení náhradním odporem 3 k Ω (rezistor zapojen z vývodu 20 na zem) se dosáhne převodního poměru z vývodu 04 na vývod 20 typicky -18 dB.

F_{i3} : Obvod pro posuv fáze části přijímače FM; mf kmitočet 10,7 MHz, $Q_0 = 25$.

Mezifrekvenční část pro zesilování signálů FM pracuje na kmitočtu 10,7 MHz se šířkou pásma ± 75 kHz. Nf výstupní napětí při vstupním signálu 1 mV je 450 mV. Zesilovač má velmi dobré vlastnosti při potlačování signálů AM (výrobce udává potlačení průměrně 63 dB). Část AM a FM pracuje s malým zkreslením, které nepřesahuje při střední úrovni modulace 1 %.

Velmi cennou vlastností popsaného obvodu je možnost využít proměnného výstupního napětí na vývodu 15, např. při příjmu kmitočtové modulovaných signálů k buzení vhodného indikátoru síly pole (ručkového měřidla, zapojení se světelnými diodami apod.), popř. se může toto napětí přivádět na pomocný vstup pro referenční napětí stereofonního dekodéru typu A4510D pro řízení šířky báze. Závislost výstupního napětí vývodu 15 na vstupním napětí FM je na obr. 39 a to pro zatěžovací odpor 3,3 k Ω a pro výstup naprázdno. Na obr. 40 je další důležitý průběh proudu AFC v závislosti na rozladění mf části 10,7 MHz.

Na obr. 41 je typické zapojení integrovaného obvodu A4100D v rozhlasových přijímačích kufříkového a stolního typu. Zapojení části AM má vzhledem k použitému mf filtru asi o 4 dB menší vysokofrekvenční zesílení než má typické zapojení podle obr. 37. Daný bod nasazení regulace při vstupním napětí 10 až 15 mV upravuje při použití feritové antény optimální vlastnosti při rušivých signálech z průmyslových zdrojů, aniž by se přitom zhoršil odstup s/š. Připojení běžné feritové antény nečiní žádné problémy. S běžnou feritovou anténou se v pásmu středních vln dosahuje citlivosti 500 μ V/m, což je u přijímače s IO velmi dobrá citlivost. Zapojení oscilátoru se proti jiným návrhům zjednodušilo, neboť využívá cívek bez odboček a vazebních vinutí.

Zapojení kmitočtové modulované části integrovaného obvodu A4100D podle obr. 41 s moderními funkčními skupinami jako je posuv fáze pásmového filtru, vyvážení nesymetrie AFC, monofonní a stereofonní výstup, regulovatelná spínací úroveň stereofonního dekodéru (rezistorem R_3) dovoluje všestranně využít této moderní součástky v nejrůznějších typech rozhlasových přijímačů. Spolu s diskretním mf zesilovačem FM s tranzistorem SF225 se zesílením 10 až 15 dB se dosáhne celkové dobrého odstupu při dobrých vlastnostech obvodu při potlačování signálů AM.

Jestliže se nepřipojí (nebo odpojí) napájecí napětí na jednu z nepoužívaných částí přijímače (AM nebo FM), bude nf výstupní stupeň ve stavu velké impedance u nepoužívané části. Toto uspořádání dovoluje používat společný vývod jak pro část AM, tak FM přijímače.

Další zapojení obvodu A4100D podle obr. 42 má odlišně navrženou vysokofrekvenční část, dovolující lineární provoz. Rezistorem R se nastavuje zpětná vazba na konečnou stabilní velikost, vstupní signál se pomocí „oscilačního kmitočtu“ 0 Hz násobí (lineární provoz).

Při zvýšených požadavcích na stabilitu chodu oscilátoru se může použít vnější oscilátor podle zapojení na obr. 43. U tohoto zapojení se musí volit impedance na vývodu 02 tak malá, aby se nedosáhlo podmínek pro vznik oscilací vnitřního oscilátoru.

Několik doporučení pro správné použití obvodu A4100D

Výrobce doporučuje konstruktérům volit provozní napětí integrovaného obvodu A4100D v rozsahu 4,5 V až 15 V, v němž zaručuje spolehlivou činnost obvodu. Všechny základní a typické údaje jsou však měřeny a v tabulkách uváděny při středním napájecím napětí 10 V. Přestože oba přijímače signálů AM a FM se vyznačují velmi malou spotřebou proudu v klidu (při nulovém vstupním signálu), hodí se obvod rovněž pro malé přenosné kabelové nebo kufříkové rozhlasové přijímače napájené z baterií 9V.

Přijímač signálů AM může pracovat v kmitočtovém rozsahu od 100 kHz do 30 MHz. Mezifrekvenční kmitočet se může volit v rozsahu od 200 kHz do 700 kHz, proto vyhoví běžné mf transformátorky 455 kHz, popř. keramické filtry se stejným kmitočtem.

Deska s plošnými spoji se musí navrhovat jako vždy tak, aby byla využita maximální plocha desky. Přívod a rozvody napájecího napětí se doporučuje blokovat kondenzátory 33 nF a 10 μ F proti zemi.

K zamezení rušivých proudů v integrovaném obvodu při provozu AM se doporučuje připojit referenční napětí pro pracov-

Tab. 9. Elektrické údaje A4100D

Mezní údaje	
Napájecí napětí části AM:	$U_{CC17} \leq 16,5$ V.
Napájecí napětí části FM:	$U_{CC16} \leq 16,5$ V.
Proud vývodu 15:	$-I_{15} \leq 1,5$ mA.
Proud vývodu 22:	$-I_{22} \leq 1,0$ mA.
Rozsah provozních teplot okolí:	$\theta_a = -10$ až $+70$ °C.
Provozní podmínky	
Napájecí napětí části AM:	$U_{CC17} = 4,5$ až 15 V.
Napájecí napětí části FM:	$U_{CC16} = 4,5$ až 15 V.
Kmitočet oscilátoru:	$f_{osc} = 0,5$ až 30 MHz.

ni rezistor AFC k vývodu 11. Průchod signálu při provozu FM je nejvýhodnější volit např. deskou vůči poloze integrovaného obvodu.

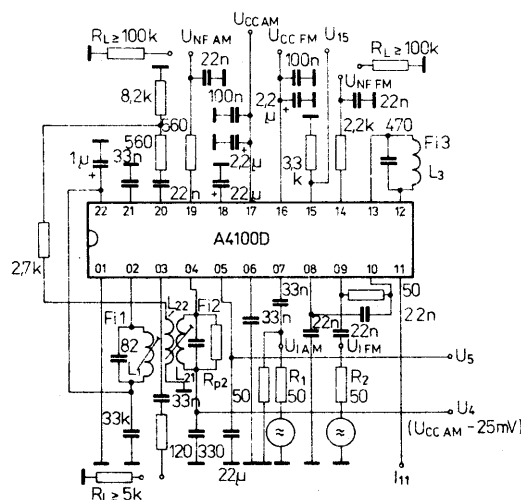
Vysokofrekvenční část AM

Vstupy 06 a 07 jsou funkčně rovnocenné. Symetrické buzení vstupů je možné. Vyzkoušené zapojení mf filtru je na obr. 41. Z důvodu dobré regulační schopnosti vf stupně se doporučuje volit zatěžovací impedance na výstupu směšovače (vývod 04) v rozmezí 10 až 15 k Ω .

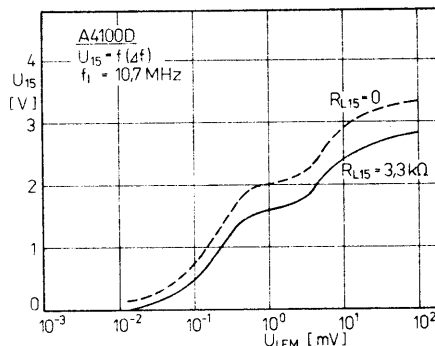
Převodní poměr se doporučuje volit tak, aby vf zesílení A_{UHF} (6 až 20) bylo 20 až 25 dB.

Volbou vf zesílení A_{UHF} lze nastavit bod nasazení regulace celého přijímače.

Do přívodu napájecího napětí obvodu vyvážení směšovače (vývod 04) se má zásadně zapojit pokud možno regulovatelný rezistor R_v (k vývodu 17), přičemž se doporučuje dodržet úbytek na tomto re-

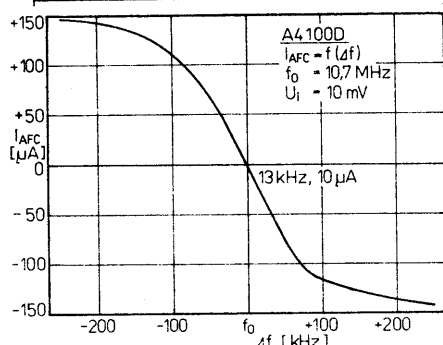

Obr. 38. Měřicí zapojení integrovaného obvodu A4100D

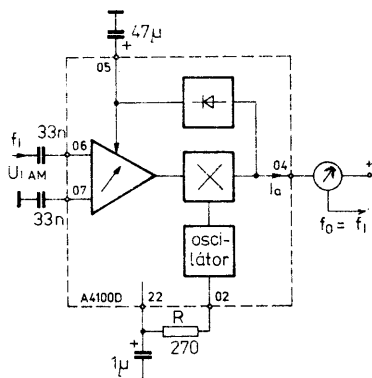
Obr. 39. Závislost výstupního napětí U_{15} na vstupním napětí FM obvodu A4100D

Tab. 10. Základní a provozní údaje A4100D — část AM

Základní údaje Platí při $\theta_a = 25^\circ\text{C}$, $U_{CC} = 10\text{ V}$, $U_A = U_{CC} - 25\text{ mV}$, $f = 1\text{ MHz}$, $f_{\text{mod}} = 1\text{ kHz}$, $f_{\text{mf}} = 455\text{ kHz}$	
Spotřeba v klidu, $U_i = 0\text{ V}$, $R_1 = 50\ \Omega$:	$I_{CC} \leq 20\text{ mA}$.
Výstupní napětí nf, $U_i = 20\ \mu\text{V}$, mod. = 30 %:	$U_{\text{nf}} \geq 30\text{ mV}$,
$U_i = 10\text{ mV}$, mod. = 30 %:	$U_{\text{nf}} \leq 130\text{ mV}$.
Zkreslení, $U_i = 10\text{ mV}$, mod. = 80 %:	$k \leq 4,5\%$.
Odstup s+š k šumu, $U_i = 20\ \mu\text{V}$, mod. = 30 %:	$S+N/N \geq 20\text{ dB}$.
Provozní údaje v doporučeném měřicím zapojení (obr. 28) Platí při $\theta_a = 25^\circ\text{C}$, $U_{CC} = 10\text{ V}$, $f = 1\text{ MHz}$, $\Delta U_{RV} = 25\text{ mV}$	
Klidový proud, $U_i = 0\text{ V}$:	$I_{CC} = 13\text{ mA}$.
Stabilizované napětí:	$U_{22} = 2,9\text{ V}$.
Výstupní napětí nf, $U_i = 20\ \mu\text{V}$, mod. = 30 %:	$U_{\text{nf}} = 65\text{ mV}$,
$U_i = 10\text{ mV}$, mod. = 30 %:	$U_{\text{nf}} = 85\text{ mV}$.
Zkreslení, $U_i = 10\text{ mV}$, mod. = 30 %:	$k = 1\%$,
$U_i = 10\text{ mV}$, mod. = 80 %:	$k = 2\%$.
Odstup s+š k šumu, $U_i = 20\ \mu\text{V}$, mod. = 30 %:	$S+N/N = 25\text{ dB}$.
Bod nasazení regulace, $\Delta U_i = 10\text{ dB}/\Delta \text{nf} = 3\text{ dB}$:	$U_{RV} = 7\ \mu\text{V}$.
Rozsah regulace, $\Delta \text{nf} = 6\text{ dB}$, měřeno od bodu U_{RV} :	$A_u = 85\text{ dB}$.
Maximální vstupní napětí vf, mod. = 30 %, $k = 10\%$:	$U_{\text{mf}} = 160\text{ mV}$,
mod. = 80 %, $k = 10\%$:	$U_{\text{mf}} = 120\text{ mV}$.
Napětí oscilátoru — vývod 02, efektivní hodnota:	$U_{\text{OSC}2} = 200\text{ mV}$.
Výstupní napětí oscilátoru — vývod 3, efektivní hodnota:	$U_{\text{OSC}3} = 250\text{ mV}$.
Vstupní impedance:	$R_{i\text{vf}} = 2,2\text{ k}\Omega$.
Vstupní kmitočet vf AM:	$f_{\text{AM}} = 0,1\text{ až }30\text{ MHz}$.
Vstupní kmitočet mf AM:	$f_{\text{mf}} = 0,2\text{ až }0,7\text{ MHz}$.
Vstupní kmitočet FM:	$f_{\text{FM}} = 0\text{ až }15\text{ MHz}$.
Šířka pásma nf, $U_{\text{mf}} = 1\text{ mV}$:	$\Delta f_{\text{nf}} = 7\text{ kHz}$.
Výstupní napětí pro indikátor — vývod 15, $U_i = 10\text{ mV}$:	$U_{15} = 2,4\text{ V}$.

Obr. 40. Závislost proudu I_{AFC} na rozladění mf části 10,7 MHz obvodu A4100D

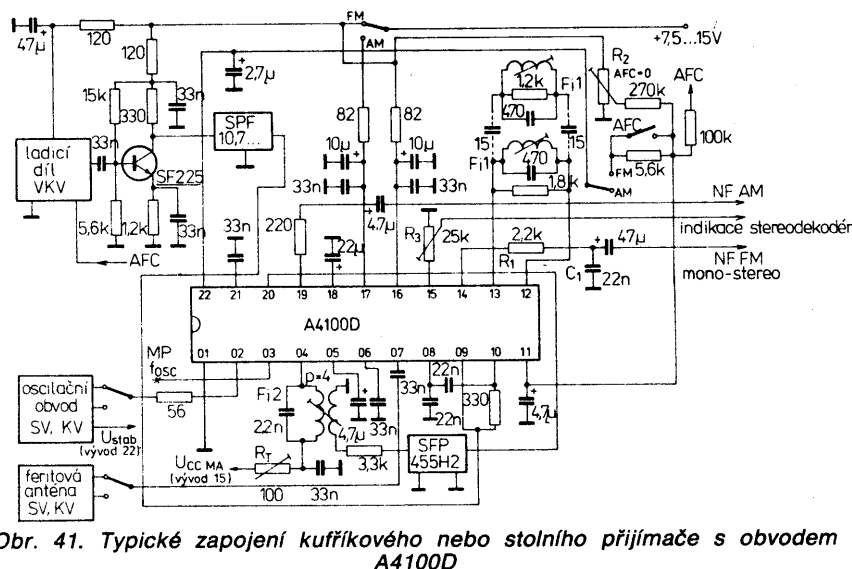

Informativní údaje

Směšovací strmost: Šířka pásma vf (−9 dB): Průrazová pevnost mf, $U_i = 20\ \mu\text{V}$:	$S_C = 18\text{ mS}$. $\Delta f_{\text{vf}} = 30\text{ MHz}$. $D = 36\text{ dB}$.
Mezirekvenční část Vstupní odpor:	$R_{i\text{mf}} = 2,5\text{ k}\Omega$.
Bod nasazení regulace:	$U_{RV} = 50\ \mu\text{V}$.
Regulační rozsah:	$\Delta RV = 49\text{ dB}$.
Vstupní napětí maximální:	$U_i \leq 32\text{ mV}$.
Výstupní mezivrcholové napětí čítače, $f_{\text{osc}} = 1,445\text{ MHz}$:	$U_{3\text{ M/M}} = 200\text{ mV}$.
Zkreslení, $U_i = 100\text{ mV}$, mod. = 80 %:	$k \leq 10\%$.

Tab. 11. Základní provozní údaje A4100D — část FM

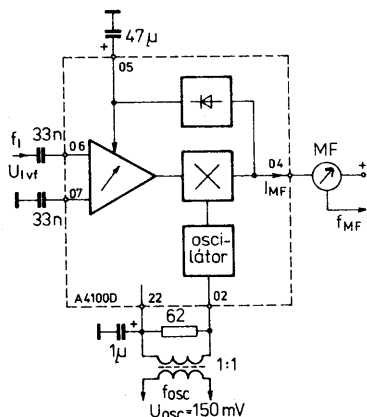
Základní údaje Platí při $\theta_a = 25^\circ\text{C}$, $U_{CC} = 10\text{ V}$, $f = 10,7\text{ MHz}$, $f_{\text{mod}} = 1\text{ kHz}$, $\Delta f = \pm 75\text{ kHz}$, $Q_O = 25$	
Výstupní napětí nf, $U_i = 10\text{ mV}$:	$U_{\text{nf}} \geq 300\text{ mV}$.
Potlačení AM, $U_i = 10\text{ mV}$, mod. = 30 %:	$a_{\text{MF}} \geq 55\text{ dB}$.
Zkreslení, $U_i = 10\text{ mV}$:	$k \leq 2\%$.
Spotřeba proudu v klidu, $U_i = 0\text{ V}$, $R_2 = 50\ \Omega$:	$I_{CC} \leq 14\text{ mA}$.
Provozní údaje v doporučeném zapojení (obr. 38) Platí při $\theta_a = 25^\circ\text{C}$, $U_{CC} = 10\text{ V}$, $f = 10,7\text{ MHz}$, $\Delta f = \pm 75\text{ kHz}$, $I_{\text{AFC}} = 0\text{ mA}$	
Klidový proud, $U_i = 0\text{ V}$:	$I_{CC} = 10\text{ mA}$.
Stabilizované napětí — vývod 22:	$U_{22} = 2,8\text{ V}$.
Vstupní efektivní napětí pro nasazení omezování, $\Delta \text{nf} = -3\text{ dB}$:	$U_{\text{iom}} = 25\ \mu\text{V}$.
Výstupní napětí nf, $U_i = 10\text{ mV}$:	$U_{\text{g nf}} = 450\text{ mV}$.
Zkreslení, $U_i = 10\text{ mV}$, $f = \pm 22,5\text{ kHz}$:	$k = 0,25\%$,
$U_i = 10\text{ mV}$, $f = \pm 75\text{ kHz}$:	$k = 1,1\%$.
Potlačení AM, mod. = 30 %, $\Delta f = 22,5\text{ kHz}$:	$a_{\text{AM}} = 63\text{ dB}$.
Výstupní proud maximální AFC, $\Delta f = \pm 400\text{ kHz}$:	$I_{\text{AFC}} = \pm 150\ \mu\text{A}$.
Odstup s+š k šumu, $U_i = 10\text{ mV}$, $\Delta f = 22,5\text{ kHz}$:	$S+N/N = 77\text{ dB}$.
Výstupní napětí pro indikátor — vývod 15, $U_i = 10\text{ mV}$:	$U_{15} = 2,3\text{ V}$.
Bod nasazení omezování:	$U_{\text{iom}} \leq 50\ \mu\text{V}$.

Obr. 41. Typické zapojení kufříkového nebo stolního přijímače s obvodem A4100D

Obr. 42. Zapojení vf části obvodu A4100D pro lineární provoz; vysokofrekvenční strmost (poměr I_a/U_i) je 25 mS

Obr. 43. Připojení oscilačního napětí k obvodu A4100D z cizího zdroje při provozu s modulací AM; vysokofrekvenční strmost (poměr I_{MF}/U_i) je 17 mS

zistoru (mezi vývody 04 a 17) v rozmezí 5 mV až 30 mV. Rezistorem R_V se může nastavovat bod nasazení regulace vř stupně při vstupním napětí $U_i = 150 \mu V$ (U_s asi 0,7 V). V důsledku napěťové nesymetrie je R_V v řízeném zesilovači bezpodmínečně nutný. Protože v obvodu je zavedena vnitřní vř regulace, není možno zavést odporovou vazbu na výstupu směšovače (ΔU pouze z rezistoru R_V).

Kondenzátor regulační časové základny, připojený k vývodu 05, musí mít kapacitu nejméně 22 μF (z důvodu zkreslení), jako optimální se doporučuje 47 μF .

Přívod napájecího napětí obvodu oscilátoru se má připojit k vývodu 22. K potlačení parazitních kmitů je vhodné do vývodu 02 zapojit útlumový rezistor (např. s odporem 47 Ω), příp. feritovou perličku. Většímu kapacitnímu zatížení vývodu 03 se musí zamezit, neboť zmenšuje amplitudu výstupního signálu.

Mezifrekvenční zesilovač AM

Kondenzátor časové regulační konstanty, připojený k vývodu 18 má mít kapacitu nejméně 22 μF . K výstupu indikace síly pole se doporučuje připojit regulovatelný rezistor 25 k Ω , kterým lze přizpůsobit úroveň pro řízení následujícího stupně.

Signály rušivých vysílačů, které proniknou do mř zesilovačích stupňů, jsou přímo demodulovány, proto se doporučuje dobře odstínit celé funkční skupiny. Rušivá napětí v pásmu dlouhých a středních vln mohou vznikat tím, že oscilátorem vyzařovaný signál z vývodu 04 projde přes laděný obvod mř zesilovače. Indikátor síly pole pak ukazuje napětí i při nulovém vstupním signálu. Takto zobrazené napětí rušivého signálu závisí na kvalitě použitých selektivních obvodů.

Šířku demodulace mř zesilovače se doporučuje omezit nř pásmovou propustí na 5 až 7 kHz.

Mezifrekvenční zesilovač FM

Jakost obvodu pro posuv fáze má být v rozmezí 20 až 30, neboť její velikost značně ovlivňuje zkreslení. Lepšího zkreslení lze dosáhnout pouze s pásmovým filtrem pro posuv fáze.

Strmost AFC lze volit pracovním rezistorem na vývodu 11. Tento vývod má být blokován kondenzátorem s kapacitou

nejméně 2,2 μF . Při dokonalém návrhu pracovních podmínek lze dosáhnout AFC = 0 a minimálního zkreslení, jestliže se využije přídavného proudu, kterým se napájí vývod 11.

Integrovaný obvod A4100D je koncepčně velmi dobrý přijímač pro všestranné použití v nejrůznějších rozhlasových přijímačích. K provozu vyžaduje minimální počet vnějších součástek, společný provoz AM a FM má řadu ekonomických výhod a předností, přijímač se může napájet stejnosměrným napětím v širokém rozsahu. Další předností obvodu je vnitřní demodulace AM, řízený oscilátor, dobré regulační vlastnosti, dobrá citlivost při příjmu jak AM, tak FM signálů a aktivní nř pásmová propust při provozu AM.

Z hlediska světové ekvivalence je popsán integrovaný obvod dobrým analogem výrobku Siemens TDA4100, od kterého se prakticky funkčně neliší.

Integrovaný dekodér stereofonních signálů A4510D, A4510D1

V literatuře bylo popsáno několik typů dekodérů stereofonních signálů, které byly více či méně dokonalé, čímž bylo dáno jejich praktické využití. Nový integrovaný obvod – dekodér stereofonních signálů A4510D z výroby VEB Halbleiterwerk, Frankfurt/Oder, NDR, je určen pro použití při menších napájecích napětích, má menší spotřebu napájecího proudu, proto se hodí pro použití v přenosných rozhlasových přijímačích pro příjem stereofonního (i monofonního) vysílání v pásmu VKV.

Integrovaný obvod A4510D dekoduje stereofonní signál z rozhlasových vysílačů a rozděluje jej do dvou kanálů – pravého R a levého L. Obvod je určen pro dva postupy dekódování – pro postup spinací a postup maticování. Postup maticování je nákladnější, neboť vnější zapojení obvodu vyžaduje více součástek. Využívá oddělování přídavného stereofonního signálu z komplexního signálu MPX laděným obvodem LC. Při spinacím postupu není zapotřebí žádných vnějších součástek pro vnější oddělení signálu.

Činnost dekodéru je velmi stabilní a nepodléhá vlivu změn napájecího napětí, neboť vnitřní stabilizační zapojení napájí napětím 3 V všechny důležité funkční skupiny obvodu. Proto jsou všechny charakteristické údaje obvodu v široké míře nezávislé na napájecím napětí. Při monofonním provozu se musí obvod napájet napětím větším než 4,5 V, při stereofonním provozu napětím větším než 5 V.

Funkční skupinové zapojení obvodu A4510D je uvedeno na obr. 44. Dekodér sdružuje tyto funkční skupiny:

- napájecí zdroj jednotlivých funkčních skupin,
- vstupní operační zesilovač,
- zapojení PLL k výrobě pomocné nosné včetně děliče,
- zapojení pro porovnávání fáze k aktivaci prolínání signálů mono – stereo a indikace provozu stereo,
- dekodér, složený z demodulátoru a matice,
- zapojení k prolínání provozu mono a stereo.

Integrovaný obvod A4510D je vyroben technologií bipolární analogové integerní techniky I²L. Dodává se v plastovém pouzdru DIL-18 s 2 × devíti vývody ve dvou řadách s rastrem 2,54 mm. Funkce vývodů: 01 – zemnicí bod, 02 – oscilátor RC, 03, 04 – připoj dolní propusti pro PLL (porovnávání fáze 1), 05 – vstup pilotního signálu, 06, 07 – připoj dolní propusti

k identifikaci stereofonního signálu (porovnávání fáze 2), 08 – výstup signálu 19 kHz, popř. prolínání stereo – mono, 09 – výstup nř, levý kanál L, 10 – výstup nř, pravý kanál R, 11 – vstup L+R, 12 – vstup L-R, 13 – referenční napětí, 14 – výstup operačního zesilovače, 15 – invertující vstup operačního zesilovače, 16 – neinvertující vstup operačního zesilovače (vstup signálu MPX), 17 – připoj kladného napájecího napětí U_{CC} , 18 – připoj indikační žárovky stereofonního provozu.

Popis činnosti

Napájecí napětí, které se přivádí na vývod 17, se uvnitř obvodu stabilizuje ve dvou nezávislých, konstrukčně shodných stabilizačních zapojeních na napětí 3 V. Jeden stabilizátor napájí vstupní operační zesilovač, demodulátor, matici a nř výstupní zapojení. Druhý stabilizátor napájí oscilátor, dělič zapojení, stupně pro porovnávání fáze a prolínání mono – stereo. Činnost stabilizátoru lze přerušit zmenšením napětí na vývodu 18 na napětí menší než 0,4 V. Uvedeným vnitřním napájecím napětím se napájí všechny funkční skupiny dekodéru, které spolehlivě pracují až do menšího přípustného vnějšího napájecího napětí 4,5 V.

Vstupní stereofonní signál MPX se přivádí kapacitní vazbou přes vývod 16 na neinvertující vstup operačního zesilovače. Vstupní odpor je udáván typicky 100 k Ω . Podle způsobu zapojení operačního zesilovače lze linearizovat kmitočtovou charakteristiku zpracovávaného signálu.

Vnější zapojení vývodu 15 lze upravit amplitudu a fázový průběh signálu MPX podle vztahu:

$$A_u = \frac{1 + j\omega C_K (R_1 + R_K)}{1 + j\omega C_K R_K}$$

Vnitřní zapojení PLL, integrované na čipu obvodu A4510D, se skládá z porovnávacího zapojení fáze 1 s dolní propustí, zesilovače regulačního napětí, oscilátoru a děliče I²L.

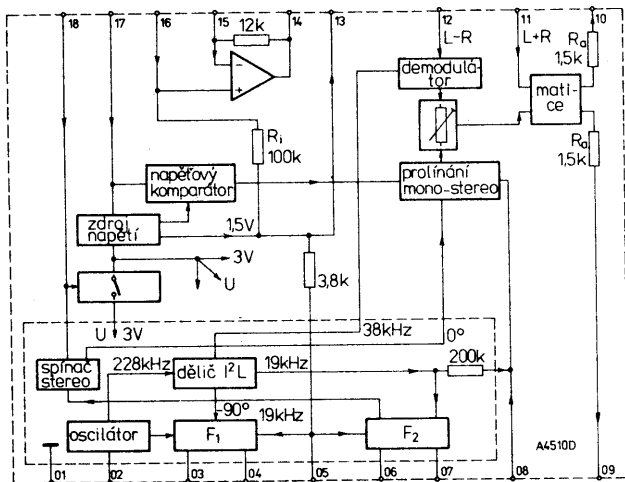
Oscilátor pracuje na principu spínací prahových napětí, přičemž se střídavě nabíjí a vybíjí vnější kombinace RC na vývodu 02. Proměnným rezistorem lze nastavit pilotové napětí na volnoběžný kmitočet 228 kHz. Následující spouštěcí obvod dodává na vstup děliče obdélníkové impulsy. Dělič I²L, složený z děliče v poměru 2:1, Johnsonova kruhového čítače a logického členu, dodává na výstup pomocnou nosnou s kmitočtem 38 kHz (Q_1) pro demodulátor (Q_2), signály 19 kHz (Q_3 , Q_4) pro porovnávání fáze 1 a (Q_5 , Q_6) pro porovnávání fáze 2. Průběhy spinacích signálů jsou na obr. 45.

Mimoto je pro vyvážení signálu 19 kHz k dispozici na vývodu 08 signál o kmitočtu oscilátoru, dělený dvanácti (výstup s velkou impedancí, asi 200 k Ω).

Při porovnávání fáze 1 se signál 19 kHz porovnává s pilotním signálem úplného signálu MPX. Výsledné napětí je po průchodu dolní propustí vyfiltrováno vnějším členem, připojeným k vývodům 03 a 04, dále zesíleno v řízeném zesilovači, přeměněno na regulační proud a ten synchronizován oscilátorem. Synchronizační signál oscilátoru je vůči pilotnímu fázově posunut o -90°.

V porovnávacím obvodu fáze 2 se porovnává spinací signál 19 kHz s pilotním signálem. Výsledné napětí se filtruje dolní propustí, připojenou k vývodům 06 a 07.

Ve stavu klidu vzniká maximum napětí na následujícím spouštěcím obvodu, takže při pilotním signálu dostatečné ampli-

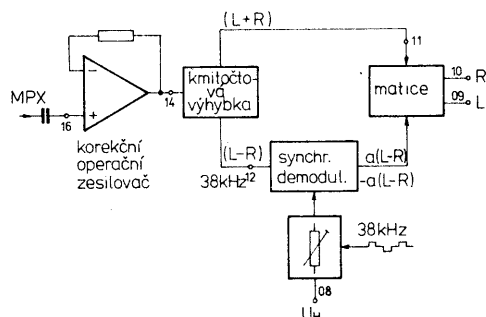

Obr. 44. Funkční skupinové zapojení obvodů A4510D, A4510D1

tudy (asi 10 mV) sepne spouštěcí obvod a aktivuje se budič indikátoru stereo spolu se zapojením k prolínání mono – stereo (řízení šířky báze).

Budič indikátoru se skládá z omezovačného proudového zdroje, který chrání integrovaný obvod před přetížením nadměrným proudem. Maximum proudu indikátorem (žárovkou) se pohybuje okolo 50 mA. Z technologických důvodů je stanoven jeho rozptyl od 35 mA do 60 mA. Aktivovaný regulátor šířky báze dodává pracovní proud pro spínač 38 kHz v demodulátoru.

Integrovaný obvod A4510D dekoduje signál MPX na oba nf signály L a R dvěma postupy. Funkce obou postupů je v podstatě shodná a je patrná ze zjednodušeného funkčního zapojení na obr. 46.

Obr. 46. Zjednodušené zapojení dekodérů obvodů A4510D, A4510D1

U spínacího postupu (řádkový multiplexní provoz) se signál MPX přivádí z výstupu operačního zesilovače (vývod 14) do spínacího demodulátoru (vývod 12) a do matice (vývod 11). V synchronním demodulátoru se demoduluje signál (L-R) z přídavného stereofonního signálu a přivádí se na matici. V matici se sčítá součtový signál (L+R), takže na nf výstupech jsou pak signály L a R. Horní a dolní postranní pásmo MPX (v matici jsou spolupřenašena stejně jako zbytek nosné) budou na výstupu po deefázi 50 μs dostatečně silně potlačena.

Při maticovém postupu (kmitočtové multiplexní provoz) se laděným obvodem LC (rezonanční kmitočet 38 kHz) oddělí přídavný stereofonní signál z komplexního signálu MPX a je navázán k synchronnímu demodulátoru indukčně. Součtový signál se ze signálu MPX oddělí dolní propustí a přivádí do matice.

Demodulace probíhá stejným způsobem jako u spínacího postupu. Oddělí se

součtový signál a přídavný stereofonní signál a před demodulací se musí k potlačení zbytku nosné použít vyhlazovací člen s malou časovou konstantou (1 až 1,5 μs).

Matice pracuje podle následujících vztahů:

$$\begin{aligned} U_L &= (L + R) + a(L - R) = \\ &= L(1 + a) + R(1 - a) \\ U_R &= (L + R) - a(L - R) = \\ &= L(1 - a) + R(1 + a) \end{aligned}$$

Pomocí prolínacího zapojení mono – stereo lze zmenšit amplitudu prolínacího signálu 38 kHz a tím demodulovaný rozdílový signál (L – R) měnit o činitele. Jak je patrné z obr. 45, není zeslabený signál pomocné nosné 38 kHz ze signálu MPX ve fázi se spínacím systémem 38 kHz při „rozřádkované“ PLL. Způsobuje to Johnsonův kruhový čítač, který dodává pravouhlé signály 38 kHz, které mají definovaný posuv fáze $\varphi = \pi/6$ popřípadě $\varphi = \pi/12$ vůči pilotnímu signálu 19 kHz.

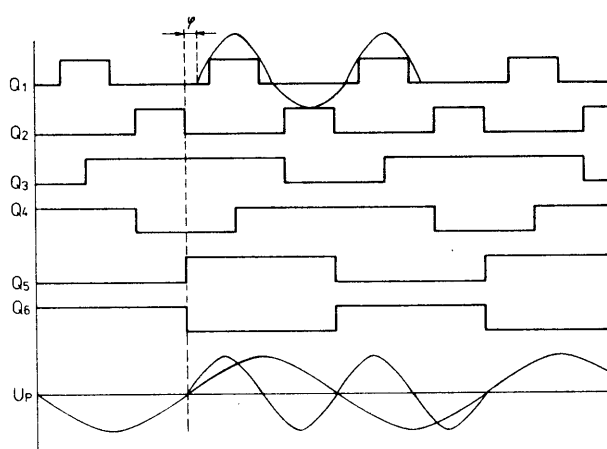
Aby se optimálně vyklíčil přídavný stereofonní signál v demodulátoru, je fázově o $\pi/12$ posunut pilotní signál pro PLL (vývod 05) vůči pilotnímu signálu v úplném signálu MPX kondenzátorem C (8,2 nF) a integrovaným rezistorem R (3,8 kΩ).

Spínací impulsy 38 kHz (Q_1 a Q_2) se specifickým klíčovacím poměrem 3:1 jsou fázově posunuty o 180° . Dekódovací stereofonní signál je tím oproštěn od nežádoucí třetí harmonické signálu 38 kHz.

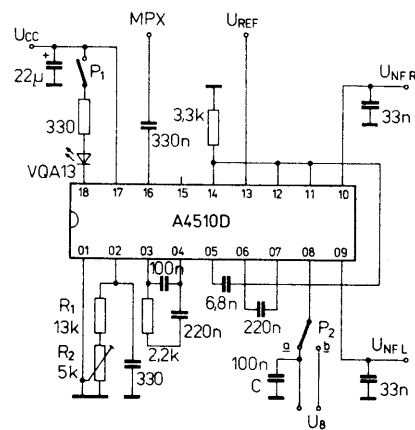
Při stereofonním příjmu signálů FM se zhoršuje odstup signálu k šumu, jakmile se začne zmenšovat úroveň vysokofrekvenčního signálu. Natáčením přijímací antény, což je běžný případ u autopřijímačů, může být v důsledku různých odrazů a útlumů signál z antény velmi rozdílný. Odstup stereofonního signálu od šumu se může udržet na přijatelné úrovni regulací šířky báze.

Protože v přídavném stereofonním signálu vznikají rušivé šумы, udržuje se úroveň šumu na přípustné velikosti pomocí polem závislé amplitudové regulace signálu (L – R). Tato regulace se realizuje změnou amplitudy spínacích impulsů 38 kHz stejným způsobem řídicím napětím na vývodu 08. Stejným způsobem řídicím napětím závislým na síle pole (s úrovní 0 až 1 V) lze řídit činitel a v maticových vztazích (1) a (2) přeslechového útlumu v mezích $a_p = 0$ (při monofonním provozu) až $a_p \text{ max} \approx 3 \text{ dB}$ (při provozu stereofonním).

Elektrické údaje obvodů A4510D, A4510D1 v tab. 12 platí v měřícím zapojení podle obr. 47; a to v časově multiplexním

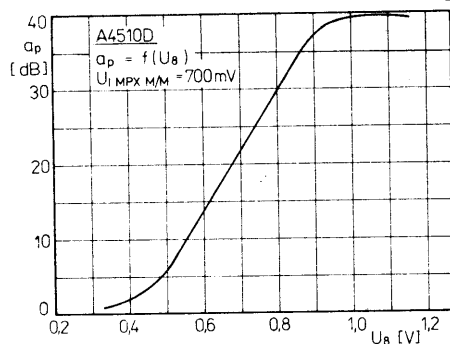
Obr. 45. Průběhy spínacích kmitočtů v obvodu A4510D, A4510D1; Q_1, Q_2 — spínací kmitočet 38 kHz, Q_3, Q_4 — spínací kmitočet 19 kHz pro PLL, Q_5, Q_6 — spínací kmitočet 19 kHz pro určení stereo, U_P — pilotní signál 19 kHz (včetně pomocné nosné 38 kHz)

Obr. 47. Měřící zapojení obvodů A4510D, A4510D1 v časově multiplexním provozu

provozu. Jak již bylo uvedeno, velkou předností konstrukce popsaného dekodéru je dokonalá provozní schopnost pracovat v širokém rozsahu napájecího napětí od 5 V do 18 V, což je ideální jak pro použití součástky v rozhlasových přijímačích pro motorová vozidla, tak v přenosných přijímačích.

Některé doplňující údaje k charakteristickým údajům v tab. 12 jsou v grafických závislostech. Z obr. 48 je patrný rozsah regulace šířky báze obvodu A4510D. Průběh regulace je lineární přibližně od napětí 0,5 V na vývodu 08 (pro

Obr. 48. Regulační charakteristika šířky báze obvodu A4510D (závislost přeslechového útlumu na napětí vývodu U_8)

Tab. 12. Elektrické údaje A4510D, A4510D1

Mezní údaje	
Napájecí napětí:	$U_{CC} = 0 \text{ až } 18 \text{ V}$.
Napětí indikační žárovky — vývod 18:	$U_{18} = 0 \text{ až } U_{CC} \text{ V}$.
Pomocné napětí — vývod 08:	$U_8 = 0 \text{ až } 3 \text{ V}$.
Proud indikační žárovky — vývod 18	
A4510D:	$I_{18} \leq 60 \text{ mA}$,
A4510D1:	$I_{18} \leq 50 \text{ mA}$.
Ztrátový výkon celkový:	$P_{tot} \leq 1,5 \text{ W}$.
Teplota přechodu:	$\theta_j \leq 150^\circ \text{C}$.
Rozsah provozních teplot okolí:	$\theta_a = -10 \text{ až } +70^\circ \text{C}$.
Doporučené provozní podmínky	
Napájecí napětí	
A4510D:	$U_{CC} = 4,5 \text{ až } 18 \text{ V}$,
A4510D1:	$U_{CC} = 3,5 \text{ až } 18 \text{ V}$.
Minimální napájecí napětí pro stereoфонní provoz	
A4510D:	$U_{CC} \geq 5,0 \text{ V}$,
A4510D1:	$U_{CC} \geq 4,0 \text{ V}$.
Vstupní napětí maximální na vývodu 16 signál MPX, mezivrcholová velikost:	$U_{i \text{ MPX M/M}} \leq 1 \text{ V}$.
Charakteristické údaje A4510D, A4510D1	
Údaje platí při $\theta_a = 25^\circ \text{C} - 5 \text{ K}$, $U_{CC} = 8 \text{ V}$	
Spotřeba proudu (bez žárovky) spínač S_1 sepnut:	$I_{CC} = 10; \leq 15 \text{ mA}$.
Spotřeba proudu při provozu mono spínač S_1 rozpojen:	$I_{CC} = 6; \leq 8 \text{ mA}$.
Napětí budiče indikační žárovky (kontrola odpojení oscilátoru), S_1 otevřen, S_2 v poloze b:	$U_{18 \text{ OFF}} \leq 0,4 \text{ V}$,
S_1 sepnut, S_2 v poloze b:	$U_{18 \text{ ON}} \geq 0,9 \text{ V}$.
Nízkofrekvenční výstupní napětí provoz mono, signál MPX ¹⁾ , vývod 18 nezapojen, S_1 otevřen	
levý kanál:	$U_{9SL \text{ M/M}} = 390; 250 \text{ až } 500 \text{ mV}$,
pravý kanál:	$U_{10SR \text{ M/M}} = 390; 250 \text{ až } 500 \text{ mV}$.

Nízkofrekvenční výstupní napětí provoz stereo, signál MPX ¹⁾ , $U_8 = 1 \text{ V}$, S_1 sepnut, S_2 v poloze a	
levý kanál:	$U_{9SL \text{ M/M}} = 800; 500 \text{ až } 1000 \text{ mV}$,
pravý kanál:	$U_{10SR \text{ M/M}} = 800; 500 \text{ až } 1000 \text{ mV}$.
Rovnováha zesílení kanálů provoz mono, signál MPX ¹⁾ , vývod 18 nezapojen, S_1 otevřen:	
Přeslechový útlum	$a_{SM} = 0,15; \leq 1 \text{ dB}$.
$U_8 = 1 \text{ V}$, signál MPX ¹⁾ , S_1 sepnut, S_2 v poloze a:	
Zkreslení	$a_p = 40; \geq 30 \text{ dB}$.
$U_{i \text{ MPX M/M}} = 700 \text{ mV}$, $f = 1 \text{ kHz}$ vývod 18 nezapojen, S_1 otevřen	
provoz mono:	$k = 0,2; \leq 0,6 \%$,
provoz stereo:	$k = 0,2; \leq 0,6 \%$.
Potlačení signálu 19 kHz	
$U_P \text{ M/M} = 70 \text{ mV}$, $f_p = 19 \text{ kHz}$ S_1 sepnut, S_2 v poloze a:	$a_{19} = 31; \geq 28 \text{ dB}$.
Odstup signálu k šumu	$a_{S/N} = 79; \geq 60 \text{ dB}$.
$R_1 = 2,7 \text{ k}\Omega$, S_1 otevřen:	
Výstupní odpor	$R_{09} = 1,5 \text{ k}\Omega$,
levý kanál:	$R_{010} = 1,5 \text{ k}\Omega$.
pravý kanál:	
Prahová úroveň stereo zapnuto A4510D (A4510D1) vypnuto A4510D (A4510D1)	$U_P \text{ ON M/M} = 10 \text{ mV} (41 \text{ mV})$,
Přepnuto na provoz mono	$U_P \text{ OFF M/M} = 5 \text{ mV} (20 \text{ mV})$.
A4510D:	$U_{CC} = 4,8 \text{ V}$,
A4510D1:	$U_{CC} = 3,85 \text{ V}$.
Rozsah zachycování	$\Delta f = \pm 1000 \text{ Hz}$,
A4510D:	$\Delta f = \pm 750 \text{ Hz}$.
A4510D1:	
Informativní údaje	
Vstupní odpor:	$R_i = 100 \text{ k}\Omega$.
Potlačení signálu 38 kHz:	$a_{38} = 40 \text{ dB}$.

1) Signál MPX na vstupu $U_{i \text{ MPX M/M}} = 700 \text{ mV}$, $f_{\text{mod}} = 1 \text{ kHz}$, $U_P \text{ M/M} = 70 \text{ mV}$, $f_p = 19 \text{ kHz}$. 2) U_P — pilotní signál.

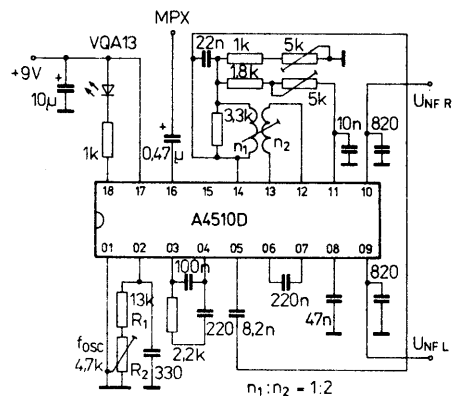
přeslechový útlum 5 dB do 0,85 V (pro útlum 34 dB). Přeslechový útlum v závislosti na kmitočtu oscilátoru se naproti tomu mění v rozsahu 18,6 kHz do 19,4 kHz pouze o 4 dB (maximum přeslechového útlumu 39 dB je na kmitočtu 18,9 kHz).

Závislost přeslechového útlumu a nízkofrekvenčního výstupního napětí na modulačním kmitočtu je na obr. 49. Oba průběhy platí při vstupním signálu MPX s kmitočtem 15 kHz a napětím 1 V, přemězí 50 μs a konstantním napětí 1 V na vývodu 08. Činitel zkreslení se zvětšuje v rozsahu vstupního napětí MPX od 200 mV do 600 mV jen nepatrně. Střední hodnota zkreslení při jmenovitém vstupním napětí je 0,1 %. Se zvětšujícím se

vstupním napětím se při 800 mV zvětšuje na 0,16 %, při napětí 1 V je 0,25 %, při napětí 1,1 V se prudce zvětší na 0,4 %.

Doporučená zapojení

V praxi se používají pouze dvě základní provozní zapojení integrovaných obvodů A4510D. Na obr. 50 je zapojení obvodu s časově multiplexním provozem a regulací šířky báze. V podstatě je to nejjednodušší a nejlevnější zapojení, které vyžaduje jen velmi málo vnějších součástek. Zapojení je vybaveno regulátorem kmitočtu oscilátoru (pro doladění). Jako regulační napětí, potřebné k řízení prolínání mono – stereo, se používá výstupní napětí

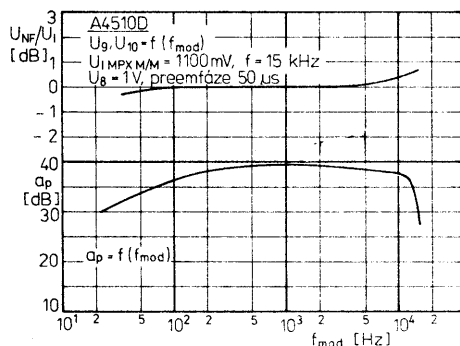

Obr. 51. Typické provozní zapojení obvodů A4510D, A4510D1 jako stereoфонní dekodér v časově multiplexním provozu s regulací šířky báze

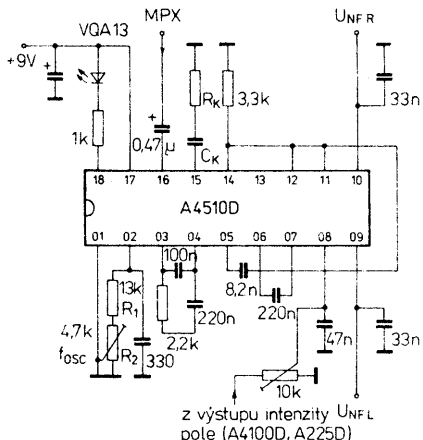
tí, úměrné intenzitě pole (z vývodu integrovaného obvodu, např. A4100D nebo A225D).

Druhé provozní zapojení podle obr. 51 využívá časově multiplexního provozu bez regulace šířky báze. Zapojení je složitější a nákladnější. Na výstup operačního zesilovače je připojen pásmový filtr – transformátor s převodním poměrem 1:2. Sekundární vinutí transformátoru je připojeno na vstup referenčního napětí, druhým koncem na vstup L-R. S oběma popsanými typickými zapojeními lze dosáhnout v podstatě stejně dobrých výsledků.

Ještě několik doporučení k použití obvodů A4510D:

Obr. 49. Závislost přeslechového útlumu a_p a U_{NF} výstupního napětí na modulačním kmitočtu obvodu A4510D

Obr. 50. Typické provozní zapojení obvodů A4510D, A4510D1 jako stereoфонní dekodér v časově multiplexním provozu s regulací šířky báze

Tab. 13. Elektrické údaje μ A758PC

Mezní údaje	
Napájecí napětí: Napájecí napětí po dobu max. 15 s: Napětí na svorce žárovkového budiče při vypnutí žárovce STEREO: Ztrátový výkon celkový: Rozsah provozních teplot okolí: Rozsah skladovacích teplot: Teplota vývodu při pájení po dobu max. 10 s:	$U_{CC} = 18 \text{ V.}$ $U_{CC} = 22 \text{ V.}$ $U_7 = 22 \text{ V.}$ $P_{\text{tot}} = 730 \text{ mW.}$ $\theta_a = 0 \text{ až } 70^\circ \text{C.}$ $\theta_{\text{sig}} = -55 \text{ až } +125^\circ \text{C.}$ 260°C.
Charakteristické údaje (jmenovité, popř. min., max.)	
Platí při $\theta_a = 25^\circ \text{C}$, $U_{CC} = 12 \text{ V}$, pilot 30 mV ef., $U_{1 \text{ MPX}}$ (L = R, bez pilotního signálu) = 300 mV ef., $f_{\text{mod}} = 400 \text{ Hz}$ nebo 1 kHz, není-li uvedeno jinak	
Přiklon proudů (indikacíni žárovka vypnuta): Proud indikační žárovky stereo: Napětí na vývodu budiče žárovky $I_L = 50 \text{ mA:}$ Posuv stejnosměrného napětí na každém výstupním vývodu: provoz stereo → mono: Potlačení zvlnění napájecího napětí $f = 100 \text{ Hz}$, $U_{\text{ef}} = 200 \text{ mV:}$ Vstupní odpor: Výstupní odpor: Oddělení kanálů $f = 100 \text{ Hz:}$ $f = 400 \text{ Hz:}$ $f = 1 \text{ kHz:}$ Vyvážení kanálů: Napěťové zesílení ($f = 1 \text{ kHz}$): Vstupní úroveň pilotního signálu indikační žárovka zapnuta: indikační žárovka vypnuta: Hystereze vstupní úrovně pilotního signálu — indikační žárovka ze	$I_{CC} = 26; \leq 35 \text{ mA.}$ $I_7 = 150; \geq 75 \text{ mA.}$ $U_7 = 1,3; \leq 1,8 \text{ V.}$ $U_4, U_5 = 30; \leq 150 \text{ mV.}$ $\text{SVR} = 45; \geq 35 \text{ dB.}$ $R_1 = 35; \geq 20 \text{ k}\Omega.$ $R_O = 1,3, 0,9 \text{ až } 2 \text{ k}\Omega.$ $S = 40 \text{ dB,}$ $S = 45; \geq 30 \text{ dB,}$ $S = 45 \text{ dB.}$ $0,3; \leq 1,5 \text{ dB.}$ $A_u = 0,9; 0,5 \text{ až } 1,4.$ $U_{1 \text{ pilot ef.}} = 15; \leq 20 \text{ mV,}$ $U_{1 \text{ pilot ef.}} = 7; \geq 2 \text{ mV.}$ $\Delta U_{1 \text{ pilot.}} = 7; \geq 3 \text{ dB.}$
stavu vypnuto do stavu zapnuto:	

Přívod napájecího napětí se musí blo-
 kovat kondenzátorem co nejbliže k inte-
 grovanému obvodu.

Při navrhování součástek oscilátoru na vývodu 02 se musí volit rezistory a kondenzátor s nejlepšími vlastnostmi, malým tepelným součinitelem a úzkými tolerancemi.

Vazební kondenzátor na vývodu 05 má mít co nejmenší toleranci. Dolní propust, připojená k vývodům 03 a 04, má mít doporučené hodnoty součástek, čímž jsou automaticky dodrženy meze zachycovacího a přídržného rozsahu.

Malé změny kapacit kondenzátorů, připojených k vývodům 06, 07, nemají žádný vliv na spínací úroveň při stereofonním provozu.

Tolerance kondenzátoru deemfáze ve spínacím provozu se řídí požadavky na kmitočtový průběh. Nedoporučuje se však používat součástek s většími tolerancemi než 10 %.

Funkční rozdíl mezi integrovanými obvody A4510D a A4510D1 není žádný. Obě součástky se odlišují pouze v některých elektrických vlastnostech, rozdíly jsou patrné z tabulky elektrických údajů.

Z hlediska konstrukčního se musí volit odpor rezistoru R_1 u obvodu A4510D 13 k Ω , u A4510D1 16 k Ω . Kondenzátor 330 pF na vývodu 02 má být polystyrenový nebo keramický.

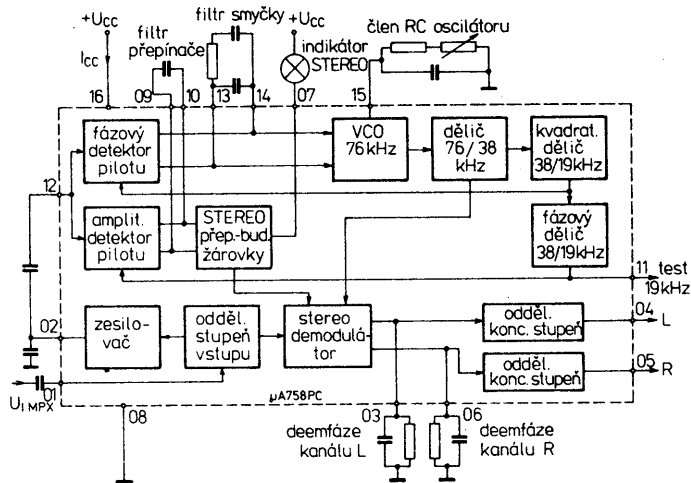
Integrovaný stereofonní dekodér A4510D je přibližně analogon dekodéru Siemens TCA4510, od něhož se některými parametry odlišuje. Funkčně a zapojením vývodů je však obvod A4510D plně slučitelný a může TCA4510 spolehlivě nahradit. Další obdobný dekodér Siemens TCA4511 je funkčně sice rovněž obdobný,

avšak pracuje s větším napájecím napětím od 8 do 18 V. Dolní mez napětí TCA4511 je vyšší, proto jej dekodér RFT A4510D může nahradit. Pro úplnost je třeba dodat, že dekodér TCA4510 v novém vydání svého katalogu Siemens již neuvádí (vypustil jej z výroby).

Multiplexní dekodér stereofonního signálu μ A758PC

Integrovaný obvod μ A758PC Tungsram je monolitický multiplexní dekodér stereofonního kmitočtově modulovaného signálu, vybavený fázovou smýčkou PLL. Obvod dekoduje stereofonní signál do levého a pravého nízkofrekvenčního kanálu při současném potlačení pilotního signálu, který je obsažen v úplném vstupním signálu. Součástí obvodu je automatický přepínač provozu mono-stereo a budicí obvod pro napájení vnějšího indikátoru stereofonního příjmu. Integrovaný obvod se napájí jedním kladným napětím v širokém rozsahu, k provozu IO potřebuje jen malý počet vnějších součástek. Využije se pouze jedním trimrem (nastavení kmitočtu oscilátoru). K provozu nejsou zapotřebí žádné vnější laděné obvody. Dekodér je vhodný pro použití v síťových a automobilových rozhlasových přijímačích. Funkční skupinové zapojení dekodéru s vyznačením nejpotřebnějších vnějších součástek je na obr. 52. Integrovaný obvod μ A758PC je v plastovém pouzdru (P) 9B s 2 x osmi vývody ve dvou řadách. Obdobný zahraniční typ je výrobek Fairchild μ A758.

Funkce jednotlivých vývodů: 01 – vstup zesilovače složeného stereofonního sig-

Obr. 52. Funkční skupinové zapojení obvodu $\mu A758PC$

Rozsah zachycení:	4; 2 až 6 %.
Celkové zkeslení harmonickými ef. úroveň signálu MPX = 600 mV, „pilot“ vypnut;	$k = 0,4, \leq 1\%$.
Potlačení signálu 19 kHz:	$a_{19} = 35, \geq 25\text{ dB}$,
38 kHz:	$a_{38} = 45, \geq 25\text{ dB}$.
Potlačení složky signálu SCA¹⁾:	$a_{SCA} = 70\text{ dB}$.
Odpor ladění VCO²⁾:	$R_{VCO} = 23,3; 21\text{ až }25,5\text{ k}\Omega$.
Posuv kmitočtu VCO $0^\circ\text{C} \leq \vartheta_a \leq 25^\circ\text{C}$:	$\Delta f = +0,1; \leq \pm 2\%$,
$+25^\circ\text{C} \leq \vartheta_a \leq +70^\circ\text{C}$:	$\Delta f = -0,4; \leq \pm 2\%$.

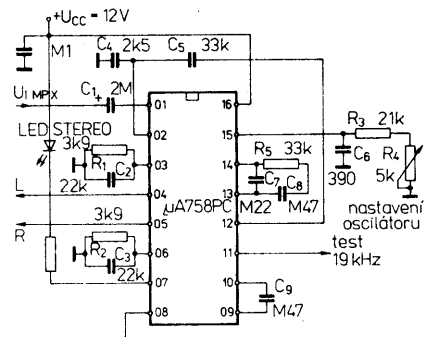
¹⁾ Měřeno stereofonním signálem obsahujícím 80 % složky stereo, 10 % pilotního signálu a 10 % složky SCA podle definovaných podmínek FCC pro rozhlasové vysílání.

²⁾ Celkový odpor z vývodu 15 na zem, potřebný k nastavení referenčního kmitočtu 19 kHz $\pm$ 10 Hz na vývodu 11.

nálu, *02* – výstup zesilovače stereofonního signálu, *03* – deemfáz levého kanálu, *04* – výstup levého kanálu (*L*), *05* – výstup pravého kanálu (*R*), *06* – deemfáz pravého kanálu, *07* – výstup pro řízení indikátoru stereo, *08* – zemnicí bod, *09*, *10* – filtr přepínače, *11* – kontrolní výstup pilotního signálu 19 kHz, *12* – vstup amplitudového detektoru a fázového detektoru pilotního signálu, *13*, *14* – přípoj filtru smyčky PLL, *15* – přípoj členu *RC* oscilátoru, *16* – přípoj napájecího napětí $+U_{CC}$.

Doporučené zapojení

Na obr. 53 je zapojení stereofonního dekodéru s IO μ A758PC. a samočinným přepínáním provozu mono-stereo. Multiplexní stereofonní signál MPX se přivádí

Obr. 53. Zapojení stereofonního dekodéru s obvodem μ A758PC

Tab. 14. Elektrické údaje dekodéru PAL, A3510D

Mezní údaje	
Platí v celém rozsahu provozních teplot okolí	
Napájecí napětí:	$U_{CC} = 10,8 \text{ až } 13,2 \text{ V}$.
Napětí na vývodu 19:	U_{19} až do U_{CC} .
Proud vývodu 05:	$-I_5 \leq 10 \text{ mA}$.
Proud vývodu 21:	$I_{21} \leq 11 \text{ mA}$.
Proud vývodu 10:	$-I_{10} \leq 1 \text{ mA}$.
Proud vývodu 11:	$-I_{11} \leq 1 \text{ mA}$.
Ztrátový výkon celkový:	$P_{tot} \leq 1,1 \text{ W}$.
Rozsah provozních teplot okolí:	$\theta_a = 0 \text{ až } +70^\circ \text{ C}$.
Charakteristické údaje	
$(\theta_a = 25^\circ \text{ C} - 5 \text{ K}, U_{CC} = 12 \text{ V})$	
Výstupní napětí rozdílového signálu barvy	
signál —(R-Y), $U_{1 \text{ M/M}} \pm v = 100 \text{ mV}$, signál PAL,	
$\pm v$ — skok ve středu řádku:	$U_{11 \text{ M/M}}$ jmen. 1,05; 0,74 až 1,48 V,
signál —(B-Y), $U_{1 \text{ M/M}} \pm u = 72 \text{ mV}$, signál PAL,	
$\pm u$ — skok ve středu řádku:	$U_{10 \text{ M/M}}$ jmen. 1,33; 0,94 až 1,88 V.
Poměr rozdílových signálů barvy:	$U_{11 \text{ M/M}}/U_{10 \text{ M/M}} = 0,71 \text{ až } 0,87 \text{ M/V}$.
Zeslabení rozdílového signálu barvy ¹⁾	
$U_{1 \text{ M/M}} \pm v = 200 \text{ mV}$, signál PAL,	
$\pm v$ — skok ve středu řádku:	$d_{R-Y} \geq 60 \text{ dB}$,
$U_{1 \text{ M/M}} \pm u = 144 \text{ mV}$, signál PAL,	
$\pm u$ — skok ve středu řádku:	$d_{B-Y} \geq 60 \text{ dB}$.
Spotřeba proudu obvodu	
$U_1 = 0 \text{ V}, U_{20} = 1 \text{ V}$:	I_{CC} = jmen. 55; 40 až 75 mA.
Rozsah vstupního napětí:	$U_{1 \text{ M/M}} = 10 \text{ až } 200 \text{ mV}$.

$$^1) d = 20 \lg \frac{U_{1 \text{ M/M}} \text{ (s přepnutím fáze chrominance)}}{U_{1 \text{ M/M}} \text{ (bez přepnutí fáze chrominance)}}$$

— ³⁾ Signál PAL s $\pm v$ — skokem uprostřed řádku.

signál barvy se pak přivádí přes vývod 07 na synchronizační demodulátor. V přímé, nezpožděné větvi je zařazen napěťový dělič, který slouží jako zeslabovač barvového signálu. Smyslem jeho funkce je zmenšit úroveň signálu o největší útlum shodně s útlumem zpožďovací linky. Pomocí nastavovacího rezistoru na vývodu 07 lze vždy porovnávat a vyvažovat úroveň signálu ze zpožděného kanálu k signálu z kanálu přímého, který se pak přivádí na synchronizační demodulátor.

Galvanickou vazbou v přímé větvi se přenáší na synchronizační demodulátor spolu s nosným kmitočtem barvového rozdílového signálu rovněž úroveň stejnosměrného napětí. Toto stejnosměrné napětí je ve zpožděné větvi přerušeno zpožďovací linkou. Proto se stejnosměrné napětí na vývodu 06 z přímého signálu používá jako předpětí pro zpožděný signál. Nosná rozdílového signálu barvy se synchronizovaně demoduluje v dvojčinném spínacím stupni, konstruovaném jako křížově vázaný diferenční zesilovač. Jeho emistory se řídí z proudových zdrojů, které jsou modulovány signálem nosného kmitočtu rozdílových signálů barvy. Křížově vázané dvojčinné stupně jsou řízeny referenčním signálem získaným ze signálu pomocného nosného kmitočtu barvy.

Součet a rozdílný nosného rozdílového signálu barvy se vytváří vhodně zapojeným rozdílovým zesilovačem v synchronním demodulátoru, v němž se bifilárním vinutím rozděluje v důsledku paralelního provozu zpožďovací linky „dvounormového“ dekodéru. Demodulované signály přicházejí přes koncový

stupeň jako záporné rozdílové signály barvy na výstupy (vývody 10 a 11), odkud je můžeme odebrat k dalšímu zpracování v integrovaném obvodu A3501D, který slouží jako „obrazová kombinace“.

Synchronní demodulátory vyklíčují během řádkového a zatemňovacího intervalu v impulsním klíčovací stupni (a společně s výstupním stupněm přepojí posuvem stejnosměrné úrovně na výstupní emitorové sledovače) ty vstupní signály, které nemají charakter signálu PAL.

Odpojovat výstupy obvodu A3510D je nutné v důsledku paralelního provozu s obvodem dekodéru SECAM A3520D, jak již bylo uvedeno při přepínání budiče pro zpožďovací linku. Stejnosměrné napěťové skoky na rozdílových výstupech barvy musí být dostatečně pomalé, čímž se zamezí rušivému zbarvení obrazu — toho se dosáhne přepínáním zvláštního stupně pro posuv úrovně stejnosměrného napětí. Rychlostní skok je určen kapacitou použitého vnějšího kondenzátoru na vývodu 08.

Referenční signály nosného kmitočtu s určitou fází, potřebné pro synchronní demodulaci (je to vlastně spínací napětí), se získávají pomocí krystalem řízeného referenčního oscilátoru s kmitočtem o dvojnásobku kmitočtu nosné barvy, z přivedeného synchronizačního signálu barev přes fázovou regulační smyčku. Fáze se porovnává na kmitočtu nosné barvy, který se získá dělením 2:1 při požadované fázi 90°. Jako referenční signál (R-Y) a (B-Y) se pak přivádí na synchronizační demodulátor. Synchronní signál barvy, potřebný pro

porovnávání fáze, se získá v klíčovacím zesilovacím stupni bursu. Dolaďovací napětí, odvozené z fázového diskriminátoru, se filtruje na vývodech 12 a 13 připojených členem RC, čímž jsou pevně dány dynamické vlastnosti fázovacího regulačního obvodu.

Předtím než referenční signál (R-Y) vybudí synchronní demodulátor, realizuje spínač PAL řádkově alternující fázové přepnutí o 180° tohoto signálu. Správná sekvence spínače PAL se odvodí z fáze alternujícího barvového synchronizačního signálu ve fázovém diskriminátoru, který dodává přes demodulátor H/2 a klopný obvod PAL fázové správný spínací signál s kmitočtem poloviny řádku pro spínač PAL. Uvolňovací signál klopného obvodu PAL se získá porovnáním s kmitočtem bursu v demodulátoru H/2 a přivede přes identifikační zapojení na prahový detektor. K dosažení velkého odstupu rušení pro identifikaci a synchronizaci PAL se demodulátor H/2 provozuje v klíčovaném režimu. Identifikační zapojení řídí rovněž při scházejícím synchronizačním signálu barvy nebo při nesprávné sekvenci Schmittův klopný obvod, který barvu zpožděně odpojí. Časová konstanta se určuje kapacitou kondenzátoru, připojeného k vývodu 19. Regulační napětí zesilovače barvy se získá z neklíčovaného a nevyhlazeného signálu demodulátoru H/2 usměrňovačem „kvazivrcholové“ hodnoty. Regulační napětí se pak přivádí přes regulační ze-

Výstupní napětí signálu barvy	$U_{1 \text{ M/M}} = 10 \text{ mV}^{23}$.	$U_{5 \text{ M/M}} \leq 2,2 \text{ V}$.
Útlum signálu barvy	$U_{1 \text{ M/M}} = 200 \text{ mV}^{23(4)}$.	$d_5 \geq 56 \text{ dB}$.
Spínací napětí barvy	barva vypnuta,	
$U_1 = 0 \text{ V}, U_{20} = 1 \text{ V}, U_{16} = U_{18}$,		
$I_{21} = 10 \text{ mA}$:		$U_{21} \leq 500 \text{ mV}$,
barva zapnuta,		
$U_1 = 0 \text{ V}, U_{20} = 1 \text{ V}, U_{16} = 4 \text{ V}$,		
$I_{21} = 10 \text{ } \mu\text{A}$:		$U_{21} \geq 12 \text{ V}$.
Stejnoseměrné napětí na výstupech:		
rozdílového signálu barev a		
výkonového budiče		
barva zapnuta,		
$U_1 = 0 \text{ V}, U_{20} = 1 \text{ V}, U_{16} = 4 \text{ V}$:		$U_{10} = \text{jmen. } 8; 7,5 \text{ až } 8,5 \text{ V}$,
		$U_{11} = \text{jmen. } 8; 7,5 \text{ až } 8,5 \text{ V}$,
		$U_5 = \text{jmen. } 8,5; 8,0 \text{ až } 9,0 \text{ V}$.
barva vypnuta,		
$U_1 = 0 \text{ V}, U_{20} = 1 \text{ V}, U_{16} = U_{18}$:		$U_{10} = \text{jmen. } 4; 3,0 \text{ až } 4,5 \text{ V}$
		$U_{11} = \text{jmen. } 4; 3,0 \text{ až } 4,5 \text{ V}$,
		$U_5 = \text{jmen. } 4; 3,0 \text{ až } 4,5 \text{ V}$.
Napětí zbytku nosné (4,4 MHz) na		
výstupech rozdílového		
signálu barev		
$U_{1 \text{ M/M}} \pm v = 100 \text{ mV}^{21}$,		
signál PAL, s $\pm v$ — skokem ve		
středu řádku:		$U_{10 \text{ M/M}} \leq 30 \text{ mV}$,
$U_{1 \text{ M/M}} \pm u = 72 \text{ mV}^{21}$		
signál PAL, s $\pm u$ — skokem		
ve středu řádku:		$U_{11 \text{ M/M}} \leq 30 \text{ mV}$.
Zvlnění napětí H/2 na výstupu R-Y		
$U_1 = 0 \text{ V}, U_{16} = 4 \text{ V}^{21}$:		$U_{11 \text{ M/M}} \leq 10 \text{ dB}$.
Zisk oscilátoru:		$A_{osc} \geq 8 \text{ dB}$.

²⁾ Tvar impulsu SCI (typu sandcastle — pískového hradu), přivedeného na vývod 20, je definován na obr. 55.

$$^4) d_5 = 20 \lg \frac{U_{5 \text{ M/M}} \text{ (s přepnutím fáze chrominance)}}{U_{5 \text{ M/M}} \text{ (bez přepnutí fáze chrominance)}}$$

silovač na vývod 22, kde se vyhladí a přivede na říditelné zpětnovazební odpor v zesilovači barvy.

Potřebné klíčovací impulsy burstu pro řízení klopného obvodu PAL, klíčovaného zesilovače burstu, demodulátoru H/2 a vyklíčovacího stupně ve výkonovém budiči, stejně tak vyklíčované řádkové a obrazové impulsy se odvozuji v prahovém detektoru z kombinovaného klíčovaného signálu, přiváděného na vstupní vývod 20. Vyvážení dekodéru PAL se omezuje pouze na vyvážení amplitudy demodulátoru zpoždění a volnoběžného kmitočtu referenčního oscilátoru.

Integrovaný obvod A3510D je funkční obdobou dekodéru PAL výrobce Philips — Valvo — RTC — Mullard typu TDA3510.

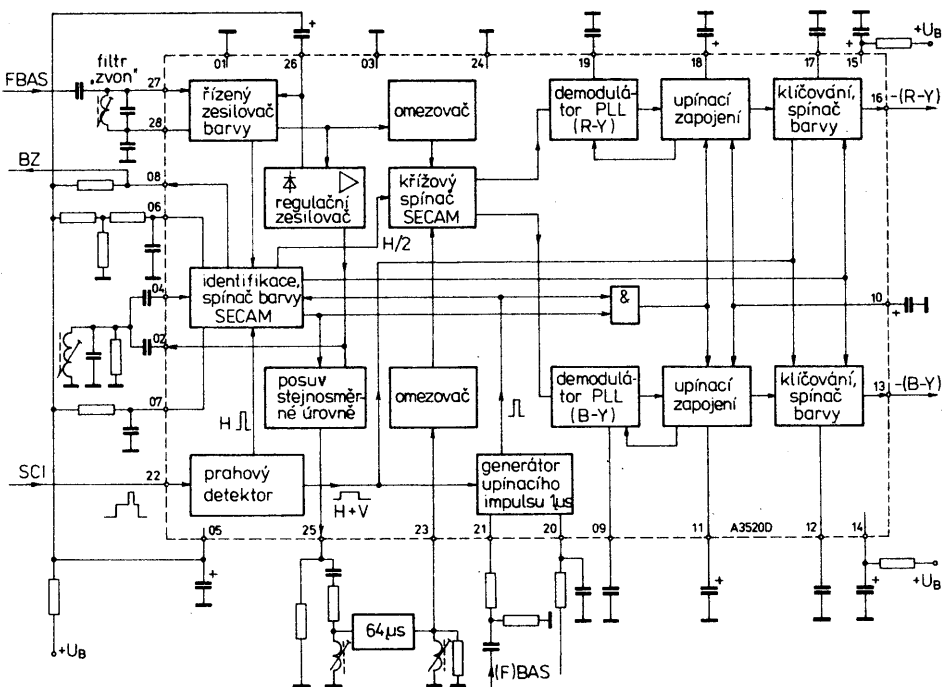
Dekodér SECAM A3520D

Integrovaný obvod A3520D sdružuje všechny funkční skupiny, potřebné pro získání obou rozdílových signálů (R-Y) a (B-Y) barvy ze signálu SECAM. Obvod se může používat v přijímačích pro příjem signálů v normě SECAM i v „dvounormových“ přijímačích ve spojení s dekodérem PAL typu A3510D. Funkční skupinové zapojení obvodu je na obr. 56.

Integrovaný obvod A3520D sdružuje následující funkční skupiny:

- část s řízeným zesilovačem barvy a odpojovatelným budičem zpožďovací linky, omezovači pro přímý a zpožděný signál,
- křížový spínač SECAM,
- demodulační část s demodulátorem PLL (R-Y) a (B-Y) s automatickou upínací úrovní (odvozenou z kmitočtu f_0), rozdílové výstupní stupně barvy s odpojovačem barvy,
- obvod pro úpravu impulsů prahovým detektorem,
- obvod, v němž vznikají zpožděné impulsy s délkou 1 μ s pro upínání a identifikaci,
- identifikaci (na bázi kmitočtu f_0), klopný obvod SECAM, odpojovač barvy.

Elektrické údaje obvodu A3520D jsou v tab. 15. Součástka se dodává v plastovém pouzdru DIL s 2 $\times$ čtrnácti vývody ve dvou řádcích. Funkce vývodů: 01 — připoj blokovacího kondenzátoru signálu barvy, 02 — vstup identifikačního obvodu, 03 — zemnicí bod, 04 — výstup identifikačního obvodu, 05 — připoj kladného napájecího napětí $+U_{CC}$ (mimo demodulátory), 06 — připoj vnějšího identifikačního členu RC, 07 — připoj členu RC pro zapínání barvy, 08 — výstup nezpovědného spínacího signálu barvy, 09 — připoj kondenzátoru oscilátoru rozdílového signálu barvy (B-Y), 10 — připoj vyhlazovacího kondenzátoru demodulátoru, 11 — připoj pamětového kondenzátoru úrovně černé rozdílového signálu barvy (B-Y), 12 — připoj kondenzátoru deemfaze rozdílového signálu barvy (B-Y), 13 — výstup rozdílového signálu barvy (B-Y), 14 — připoj napájecího napětí $+U_{CC}$ demodulátoru (B-Y) 15 — připoj napájecího napětí $+U_{CC}$ demodulátoru (R-Y), 16 — výstup rozdílového signálu barvy (R-Y), 17 — připoj kondenzátoru deemfaze (R-Y), 18 — připoj pamětového kondenzátoru úrovně černé rozdílového signálu barvy (R-Y), 19 —

Obr. 56. Funkční skupinové zapojení A3520D se základními vnějšími součástkami

připoj kondenzátoru oscilátoru rozdílového signálu barvy (R-Y), 20 — připoj členu RC pro zpoždění 1 μ s, 21 — vstup synchronizačního signálu, 22 — vstup impulsu SCI, 23 — vstup zpožděného barvového signálu (ze zpožďovací linky), 24 — zemnicí bod, 25 — výstup barvového signálu (ke zpožďovací lince), 26 — vyhlazení regulačního napětí, 27 — vstup úplného barevného signálu FBAS, 28 — připoj vyhlazovacího kondenzátoru zvonového filtru.

Barevný signál SECAM se přivádí přes vývod 27 na vstup řízeného zesilovače barvy, který je zapojen jako zpětnovazební rozdílový stupeň. Vývod zesilovače 28 se pro střídavé proudy musí uzemnit. Předpětí báze se přivádí přes cívku laděného obvodu filtru „zvonového“ typu na vývody 27 a 28.

Mezi emitory tranzistorů rozdílového stupně jsou regulovatelné zpětnovazební rezistory, které ovlivňují zesílení stupně v závislosti na úrovni vstupního signálu. Jejich odpor je řízen ze zesilovače regulačního napětí. Regulační napětí vzniká usměrněním signálového napětí. Potřebný vyhlazovací kondenzátor se připojuje k vývodu 26. Signál barvy prochází k omezovacímu zesilovači v přímém kanálu, k fázovému diskriminátoru identifikačního zapojení a k zesilovacímu stupni. Takto zesílený signál SECAM přichází pak přes vývod 02 na vnější identifikační obvod a přes obvod posuvu úrovně stejnosměrného napětí do budičového stupně ultrazvukové zpožďovací linky.

Obvod pro odpojení barvy řídí úroveň stejnosměrného napětí emitorového sledovače, který spíná výkonový budič s příchodem vstupního napětí SECAM (s příchodem signálu PAL nebo černobílého signálu jej naopak vypíná). Signál barvy pak postupuje přes vývod 25 na zpožďovací linku a přes vývod 23 na omezovací zesilovač zpožděného signálu. Na omezovač v přímém nebo zpožděném signálu působí křížový spínač SECAM, který se spíná klopným obvodem SECAM. Ve správné sekvenci pak přepíná zpožděné a přímé signály na příslušné demodulátory. Křížový spínač se

skládá ze dvou párů křížově vázaných rozdílových zesilovačů, zapojených ve výstupech omezovacích stupňů. Řízeny jsou klopným obvodem SECAM v bázích, obdélníkovým signálem s kmitočtem poloviny řádku.

Kmitočtové modulované signály barvy postupují z rozdílových výstupů křížového spínače na demodulátory FM PLL, které tvoří demodulační systém bez nutnosti vyvažování. Tyto demodulátory se v podstatě skládají z fázového porovnávacího obvodu a napěťové řízeného oscilátoru. Jako referenční kmitočet se používají oba klidové nosné kmitočty SECAM, které se zakládají speciálním klíčovacím impulsem pro fázové porovnávání během zpětného běhu úrovně černé a doladí napěťové řízený oscilátor.

„Volnoběžné“ kmitočty napěťové řízeného oscilátoru VCO se určují kapacitami vnějších kondenzátorů, připojených k vývodům 9 a 10. Výstupní signály fázových diskriminátorů během viditelného řádku tvoří demodulované záporné rozdílové signály —(R-Y), popř. —(B-Y), které ještě procházejí deemfází, vytvořenou vnějšími kondenzátory, připojenými k vývodům 12 a 17. Po průchodu spínatelným výstupním stupněm jsou pak k dispozici na vývodech 13 a 16 pro další zpracování v obvodu obrazové kombinace A3501D.

Zaklíčováním obou klidových kmitočtů nosné barvy během horizontálního zatemňovacího intervalu bude regenerována vztažná úroveň pro rozdílové signály barvy v každém řádku. Tím je zajištěna velká stabilita upínacího zapojení. Klíčovací impuls pro zaklíčování klidových kmitočtů nosné barvy se získává z generátoru upínacích impulsů, který pracuje s řádkovým synchronizačním impulsem, na vývodu 21. Upínací impuls délky 1 μ s leží na zadní úrovni černé signálu BAS, časově přesně tak, aby se již klidové kmitočty SECAM objevily, ale zatemňovací interval ještě trval.

K řízení klopného obvodu SECAM obsahuje systém obvodu A3520D identifikační zapojení, které je potřebné

Tab. 15. Elektrické údaje A3520D

Mezní údaje	
Platí v celém rozsahu provozních teplot okolí	
Napájecí napětí:	$U_{CC} = U_5 = U_{14} = U_{15} = 10,8 \text{ až } 13,2 \text{ V.}$
Proudový výkon	
vývod č. 08:	$I_8 \leq 5 \text{ mA,}$
vývod č. 13:	$-I_{13} \leq 5 \text{ mA,}$
vývod č. 16:	$-I_{16} \leq 5 \text{ mA,}$
vývod č. 25:	$-I_{25} \leq 12 \text{ mA,}$
Ztrátový výkon celkový:	$P_{tot} \leq 1,7 \text{ W.}$
Rozsah provozních teplot okolí:	$\theta_a = 0 \text{ až } 70^\circ\text{C.}$
Charakteristické údaje ($\theta_a = 25^\circ\text{C, } U_{CC} = 12 \text{ V}$)	
Výstupní napětí rozdílového signálu barvy signál (R-Y), $U_{27/28} \text{ M/M} = 100 \text{ mV, } U_6 = 2 \text{ V }^{1)3)4)5)}$	$U_{16/3} \text{ M/M} = 0,74 \text{ až } 1,48 \text{ V,}$
signál (B-Y), $U_{27/28} \text{ M/M} = 100 \text{ mV, } U_6 = 2 \text{ V }^{1)3)4)5)}$	$U_{13/3} \text{ M/M} = 0,94 \text{ až } 1,88 \text{ V.}$
Poměr rozdílových signálů barev $U_{27/28} \text{ M/M} = 100 \text{ mV, } U_6 = 2 \text{ V }^{1)3)4)5)}$	$U_{16/3} \text{ M/M} =$ $U_{13/3} \text{ M/M} =$ $= 0,71 \text{ až } 0,87.$
Útlum signálu $U_{27/28} \text{ M/M} = 200 \text{ mV, } U_6 = 7,7 \text{ V }^{1)3)4)5)}$	$a_{16} \geq 60 \text{ dB,}$ $a_{13} \geq 60 \text{ dB.}$
Spotřeba napájecího proudu $U_{27/28} = 0 \text{ V, } U_{22} = 1 \text{ V:}$	$I_{CC} \leq 110 \text{ mA.}$

1) Bez vt preemfaze.

2) $f_{(B-Y)} = 4,250 \text{ MHz, } \Delta f_{(B-Y)} = 0;$ $f_{(R-Y)} = 4,406 \text{ MHz, } \Delta f_{(R-Y)} = 0.$ 3) $f_{(B-Y)} = 4,250 \text{ MHz, } \Delta f_{(B-Y)} = 230 \text{ kHz;}$ $f_{(R-Y)} = 4,406 \text{ MHz, } \Delta f_{(R-Y)} = 280 \text{ kHz.}$

4) Signál na vývodu 22: Kladný vyklíčováný řádkový impuls, amplituda impulsu 4 V.

5) Signál na vývodu 27: 0,4 V; 0 V.

6) Útlum přeslechu je dán vztahem:

$$a_{13/16} = 20 \log \frac{U_{13}^{1)3)4)5)}}{U_{13}^{1)4)5)}} \left[\begin{array}{l} f_{(R-Y)} = 4,406 \text{ MHz, } f_{(R-Y)} = 280 \text{ kHz} \\ f_{(B-Y)} = 4,250 \text{ MHz, } f_{(B-Y)} = 0 \end{array} \right]$$

7) Útlum přeslechu je dán vztahem:

$$a_{16/13} = 20 \log \frac{U_{16}^{1)2)4)5)}}{U_{16}^{1)2)5)}} \left[\begin{array}{l} f_{(R-Y)} = 4,406 \text{ MHz, } f_{(R-Y)} = 0 \\ f_{(B-Y)} = 4,250 \text{ MHz, } f_{(B-Y)} = 230 \text{ kHz} \end{array} \right]$$

z důvodu přepínání klopného obvodu řádkovým kmitočtem, a dále pro správnou funkci a sekvenci křížového spínače. V identifikačním zapojení se odvodí z klidových kmitočtů nosné SECAM na zadní úrovni černé identifikační signál a spínací signál barvy. K vyvážení na aritmetickou střední hodnotu tohoto burstu signálu SECAM slouží paralelní laděný obvod, připojený vně obvodu k vývodům 02 a 04. Laděný obvod pracuje s vnitřním fázovým diskriminátorem, čímž je zajištěna sekvence červeného a modrého řádku. Současně s tím synchronně pracuje klopný obvod SECAM se spínacím rytmem vstupního signálu.

Přejde-li klopný obvod SECAM ze synchronní sekvence, nebo není-li přijímán barevný signál SECAM, vyrobí identifikační zapojení přes spínač prahových úrovní určité spínací napětí, jež odpojí výstupní stupně a výkonový budící tranzistor. Tím se umožní paralelní provoz s dekodérem PAL A3510D.

Potřebné klíčovací impulsy k řízení klopného obvodu SECAM, generátoru upínacích impulsů a vyklíčovacího stupně na rozdílových výstupech barvy se odvozují v prahovém detektoru z kombinovaných klíčových impulsů SCI, které se přivádějí na výstupní vývod 22.

Vyvažování dekodéru SECAM se omezuje na nejjednodušší postupy ja-

ko je správné nastavení „zvonového“ filtru, neboť zvolený způsob demodulace FM nepotřebuje žádné složité postupy vyvažování.

Integrovaný obvod A3520D je zdaleka obdoba analogického typu Philips-Valvo-RTC-Mullard TDA3520, od něhož se svou funkcí neliší, i když některé elektrické parametry nemá definovány shodně.

Obrazový kombinace pro barevné televizní přijímače, A3501D

Integrovaný obvod A3501D sdružuje na společném čipu všechny funkční skupiny, které jsou potřebné pro zpracování jasového signálu a referenčních signálů barvy nutných k řízení koncových obrazových stupňů R, G, B. Vnějšími stejnosměrnými napětími dále umožňuje nastavení sytosti barvy, kontrastu a jasu, jakož i vnější začlenění R, G, B.

Funkční skupinové zapojení obvodu je na obr. 57, elektrické údaje jsou v tab. 16. Systém integrovaného obvodu sdružuje následující funkční skupiny:

- lineární nastavování sytosti barvy vstupními barvovými rozdílovými signály,
- matice (G-Y) a R, G, B,
- přepínač zdroje signálu pro lineární začlenění R, G, B,

Saturační napětí spínacího stupně barvy barva vypnuta $U_{27/28} = 0 \text{ V, } U_6 = 7,7 \text{ V, } U_{22} = 1 \text{ V,}$ $I_8 = 5 \text{ mA:}$	
Výstupní proud spínacího stupně barvy modrý řádek $U_8 = U_{CC}, U_6 = 2 \text{ V:}$	
Stejnoseměrné napětí na výstupech rozdílového signálu barev $U_{27/28} = 0 \text{ V, } U_{22} = 1 \text{ V:}$	
Saturační napětí barvy barva vypnuta, $I_{20} = 1 \text{ mA, } U_{21} = 0 \text{ V, } U_{22} = 2 \text{ V:}$ barva zapnuta, $I_{20} = 1 \text{ mA, } U_{21} = 0 \text{ V, } U_{22} = 1 \text{ V:}$	
Stejnoseměrné napětí na výstupu barvy $U_6 = 7 \text{ V, } U_{27/28} = 0 \text{ V,}$ barva vypnuta: $U_6 = 6 \text{ V, } U_{27/28} = 0 \text{ V,}$ barva zapnuta:	
Výstupní napětí výstupu barvy ⁹⁾ $U_{27/28} \text{ M/M} = 100 \text{ mV, } U_6 = 2 \text{ V }^{1)2)4)5)}$ $U_{27/28} \text{ M/M} = 200 \text{ mV, } U_6 = 2 \text{ V }^{1)2)4)5)}$	
Útlum signálu barvy ¹⁾²⁾⁴⁾⁵⁾⁸⁾ Útlum přeslechu rozdílového signálu barev ¹¹⁾ $U_6 = 2 \text{ V, } U_{27/28} \text{ M/M} = 100 \text{ mV }^{6)}$ $U_6 = 2 \text{ V, } U_{27/28} \text{ M/M} = 100 \text{ mV }^{7)}$	
Výstupní napětí pro identifikaci $U_{27/28} \text{ M/M} = 100 \text{ mV:}$ Výstupní napětí H/2 ¹⁰⁾ $R_L = 3,9 \text{ k}\Omega, U_{27/28} \text{ M/M} = 100 \text{ mV, }^{1)2)4)5)}$	
$U_8 \text{ sat} \leq 500 \text{ mV.}$	$I_8 \leq 10 \mu\text{A.}$
$U_{13} = 5,5 \text{ až } 6,5 \text{ V,}$ $U_{16} = 5,5 \text{ až } 6,5 \text{ V.}$	$U_{20 \text{ sat}} \leq 500 \text{ mV.}$
$U_{25} \leq 5,5 \text{ V,}$ $U_{25} \geq 7,0 \text{ V.}$	$U_{20H} \geq 12 \text{ V.}$
$U_{25/24} \text{ M/M} \geq 1,8 \text{ V,}$ $U_{25/24} \text{ M/M} \leq 3,4 \text{ V.}$ $a_{25/24} \geq 56 \text{ dB.}$	$a_{16/13} \geq 32 \text{ dB,}$ $a_{13/16} \geq 32 \text{ dB.}$
$U_{2 \text{ M/M}} \geq 2,2 \text{ V.}$	$U_8 \text{ M/M} \geq 1,5 \text{ V.}$

8) Útlum signálu barvy je dán vztahem:

$$a_{25/24} = 20 \log \frac{U_{25} (U_6 = 2 \text{ V, } U_{27/28} = 100 \text{ mV})}{U_{25} (U_6 = 7,7 \text{ V, } U_{27/28} = 200 \text{ mV})}$$

9) Zkouška napěťového rozsahu vstupu barvy.

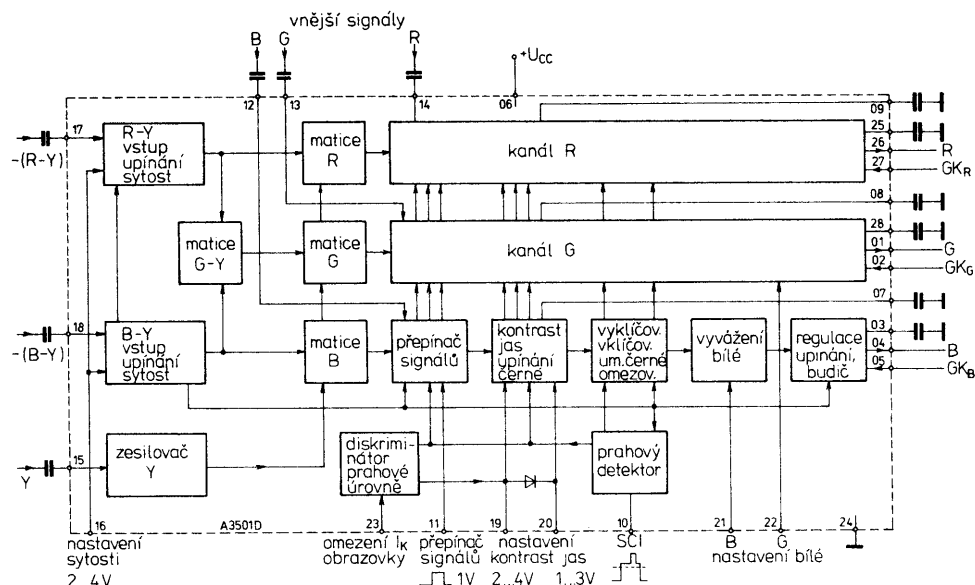
10) Zkouška vstupní citlivosti identifikace pomocí útlumu

 $a_{4/2} = 23 \text{ dB.}$

11) Včetně zpoždovacího vedení.

- klíčování úrovně černé pro maticované a začleněné signály,
- tři shodné kanály pro zpracování signálů R, G, B (kanály B, G s vyvážením bílé),
- lineární nastavování kontrastu a jasu,
- obvod pro vyklíčování horizontálních a vertikálních signálů, prahový detektor kombinovaných klíčovaných impulsů,
- diferenční zesilovač se zpětnovazebními vstupy pro stabilizaci koncových stupňů R, G, B,
- dva elektronické potenciometry pro vyvážení bílé v kanálu zelené a modré,
- obvod pro omezení špičkového proudu elektronového paprsku obrazovky.

Integrovaný obvod A3501D se dodává v plastovém pouzdru DIL-28 s $2 \times$ čtrnácti vývody ve dvou řadách s rastrem 2,54 mm a odstupem řad 15,4 mm. Funkce vývodů: 01 — výstup zelené, 02 — zpětnovazební vstup zelené, 03 — přípoj paměťového kondenzátoru pro řízení upínání ve výstupním obvodu modré, 04 — výstup modré, 05 — zpětnovazební vstup modré, 06 — přípoj kladného napájecího napětí, 07 — přípoj paměťového kondenzátoru pro řízení upínání v nastavovacím stupni jasu modré, 08 — přípoj paměťového kondenzátoru pro řízení upínání v nastavovacím stupni jasu zelené, 09 — přípoj paměťového kondenzátoru pro řízení upínání v na-

Obr. 57. Funkční skupinové zapojení obvodu A3501D se základními vnějšími součástkami

stavovací stupni jasu červené, 10 — vstup tříúrovňového složeného synchronizačního impulsu SCI, 11 — vstup pro přepínání signálů, 12 — vstup vnějšího signálu modré B, 13 — vstup vnějšího kanálu zelené G, 14 — vstup vnějšího signálu červené R, 15 — vstup signálu Y, 16 — vstup pro nastavení sytosti, 17 — vstup rozdílové barvy červené, 18 — vstup rozdílové barvy modré, 19 — vstup pro nastavení kontrastu, 20 — vstup pro nastavení jasu, 21 — vstup pro nastavení zesilovače modré, 22 — vstup pro nastavení zesilovače zelené, 23 — vstup pro nastavení omezování proudu paprsku obrazovky, 24 — zemnicí bod, 25 — připoj paměťového kondenzátoru pro řízení upínání ve výstupním obvodu červené, 26 — výstup červené, 27 — zpětnovazební vstup červené, 28 — připoj paměťového kondenzátoru pro řízení upínání ve výstupním obvodu zelené.

Rozdílové signály $-(R-Y)$ a $-(B-Y)$ z dekodérů barev se přivádějí přes kondenzátory na vývody 17 a 18 integrovaného obvodu A3501D. Oddělovací kondenzátory slouží k oddělení obvodu od stejnosměrných složek, které mohou být součástí přiváděných rozdílových signálů barvy. Během zadní úrovně černé následuje vnitřní upínání na úroveň stejnosměrného napětí, čímž se dosáhne srovnatelné stabilní úrovně stejnosměrného napětí.

Za upínací regulací stupně následují na obou rozdílových kanálech barvy elektronické potenciometry, které slouží k nastavování sytosti barvy vnějším řídicím stejnosměrným napětím, jež se přivádí na vývod 16. V matici (G-Y) se pak vytvoří signál (G-Y) z rozdílových signálů barev (R-Y) a (B-Y), odpovídající dematicové rovnici.

$$(G-Y) = -0,51 (R-Y) - 0,19 (B-Y).$$

(Signál je v praxi vytvořen integrovanou vnitřní odporovou kombinací.)

Jasový signál Y, který je potřebný k vytvoření signálů R, G, B, se přivádí přes zpozdovací linku (slouží k vyrovnání doby dekodování) na vývod 15. Signály R, G, B se vytvářejí ve třech

oddělených maticových stupních, ve kterých se přičítá jasový signál Y k rozdílovým signálům (R-Y), (G-Y) a (B-Y). Za maticovými stupni jsou zařazeny zesilovací stupně, které jsou vybaveny přepínači zdroje signálu a ovládají se řídicím signálem, přiváděným na vývod 11.

V závislosti na zmíněném spínacím napětí procházejí do kanálových zesilovačů buď signály R, G, B z maticových stupňů nebo vnější signály R, G, B, které jsou přiváděny kapacitní vazbou na vývody 12, 13 a 14. Uvedené tři vývody se během zadní úrovně černé připojují na úroveň černé maticového stupně. Při přepnutí zdroje signálu jsou proto skoky v úrovni černé zanedbatelně malé.

Funkce upínacího zapojení předpokládá synchronismus vnitřních a vnějších signálů R, G, B. Po přepnutí signálu následují v každém ze tří zesilovacích kanálů samostatné stupně, sloužící k nastavování kontrastu a jasu.

Zapojení pro nastavování kontrastu je vybaveno podobným elektronickým potenciometrem, jakého se používá při nastavování sytosti barev. Kontrast všech tří kanálů se současně řídí pomocí jednoho stejnosměrného napětí, jež se přivádí na vývod 19. V nastavovacím stupni jasu se úroveň černé signálů R, G, B přivede na úroveň stejnosměrného napětí, což se zajišťuje též vnějším řídicím stejnosměrným napětím, přivedeným na vývod 20. V tomto stupni je použito regulační zapojení, které se klíčuje během zadní úrovně černé. Vnější kondenzátory na vývodech 7, 8, 9 slouží k akumulování regulačních veličin úrovní signálů barvy mimo dobu klíčování.

Za nastavovacími stupni kontrastu a jasu následují vyklíčovací stupně, v nichž se pomocí vyklíčovacích horizontálních a vertikálních impulsů, které se získávají z kombinovaného tříúrovňového klíčovacího impulsu SCI, upnou na úroveň černé, popř. ultračerné. Rozštěpení kombinovaného impulsu SCI, který se přivádí vývodem 10, přejímá diskriminátor prahové úrovně, v němž se pak vyrábějí jednotlivé časově omezené klíčovací signály. Na výstupu diskriminátoru je k dispozici upínací impuls, určený k upínání vstup-

ních stupňů, externích signálů R, G, B, řízení upínání v nastavovacím stupni jasu a koncových stupních.

Po klíčovacích stupních následují omezovací stupně pro všechny tři zesilovací kanály, které omezením zpracovávaných signálů zabraňují přebuzení tranzistorů koncových stupňů. Za omezovacími stupni v kanálu modré a zelené jsou zařazeny elektronické potenciometry, jimiž se řídí vyvážení bílé pomocí stejnosměrného napětí, přiváděného na vývody 21 a 22. Zesílení v kanálu červené je pevně nastaveno vnitřní úpravou.

Za vyrovnávacími stupni bílé je v každém kanálu zařazen regulační stupeň upínání a budící stupeň, které jako rozdílový zesilovač budí přes vývody 04, 01 a 26 koncové stupně obrazových zesilovačů. Z důvodu stabilizace pracovního bodu a linearizace kmitočtového přenosu jsou koncové stupně vázány na rozdílové zesilovače pomocí vývodů 05, 02 a 27.

Zpětnovazební signály na vývodech 05, 02 a 27 přicházejí rovněž na vnitřní upínací regulační stupně. Během klíčování je tak připojen přes klíčovací stupně a obvod zpětné vazby ke každému barevnému kanálu druhý uzavřený regulační obvod s velkým zesílením smyčky. Tímto způsobem se stabilizuje úroveň stejnosměrného napětí signálů barvy na katodách obrazovky, která pak slouží jako vztažná hodnota průběhu signálu mimo dobu klíčování a je akumulována vnějšími kondenzátory, připojenými k vývodům 03, 25 a 28.

Trvale působící vazba na budících stupních se může v důsledku jakosti regulace klíčovaného regulačního obvodu zmenšit na velikost, která je potřebná pro optimální přenosové vlastnosti. K vývodu 23 integrovaného obvodu je připojen diskriminátor prahové úrovně, jež slouží k vyhodnocení vrcholového proudu elektronového paprsku (katodového proudu) obrazovky a přímo ovlivňuje nastavovací stupně kontrastu a jasu, čímž chrání barevnou obrazovku před nebezpečnými nadměrnými vrcholovými proudy katody.

Všechny elektrické vlastnosti integrovaného obvodu A3501D jsou v tab. 16. Jmenovitý rozkmit signálu pro dosažení 75 % hodnoty barvy udávají pracovní podmínky napětí barvy, jasového a vnějších signálů barev:

U_{R-Y}	1,05 V,
U_{B-Y}	1,33 V,
U_Y	1,0 V,
$U_{(R, G, B) \text{ ext}}$	1,0 V.

Integrovaný obvod A3501D je funkčním analogonem integrovaného obvodu výrobce Philips — Valvo — RTC — Mullard typu TDA3501.

Popis činnosti integrovaného dekodér II. generace

Základní funkční skupinové zapojení dekodér PAL/SECAM je navrženo na obr. 58. V podstatě se dekodér skládá ze tří funkčních částí, které jsou sdruženy vždy do společného systému jednoho ze tří již popsaných integrovaných obvodů. Ke zpracování signálu PAL slouží integrovaný obvod A3510D, signálu SECAM obvod A3520D. Poslední z popsaných obvodů, typ A3501, zpracovává signály barvy a signál jasový.

Systémově potřebný signál barvy vyžaduje, aby signál FBAS prošel pás-

Tab. 16. Elektrické údaje obvodu A3501D

Mezní údaje	
Údaje platí v celém rozsahu provozních teplot okolí	
Napájecí napětí:	$U_{CC} = 10,8 \text{ až } 13,2 \text{ V}$.
Výstupní napětí na 01, 04, 26:	$U_1, U_4, U_{26} = U_{CC}/2 \text{ až } U_{CC} + 1 \text{ V}$.
Vstupní napětí zpětnovazební:	$U_2, U_5, U_{27} = 0 \text{ až } U_{CC}$.
Regulační napětí vnitřně nastavené vstupů 03, 25, 28:	$U_3, U_{25}, U_{28} = 1$,
vstupů 07, 08, 09:	$U_7, U_8, U_9 = 1$,
Vstupní napětí klíčovací:	$U_{10} = 0 \text{ až } U_{CC}$.
Vstupní napětí pro přepnutí signálu:	$U_{11} = -0,5 \text{ až } +3 \text{ V}$.
Vnější signál pro zclonění:	$U_{12}, U_{13}, U_{14} = 1$.
Vstupní napětí pro nasycení barvy:	$U_{16} = 0 \text{ až } U_{CC}/2$.
Vstupní napětí pro řízení kontrastu:	$U_{19} = 0 \text{ až } U_{CC}/2$.
Vstupní napětí pro řízení jasu:	$U_{20} = 0 \text{ až } U_{CC}/2$.
Vstupní jasový signál Y:	$U_{15} = 1$.
Vstupní signál rozdílu barev:	$U_{17}, U_{18} = 1$.
Vstupní signál pro dynamické řízení bílé:	$U_{21}, U_{22} = 0 \text{ až } U_{CC}$.
Vstupní napětí pro omezení proudu katodového paprsku:	$U_{23} = 0 \text{ až } U_{CC}$.
Vstupní proud řízení jasu:	$I_{20} \leq 5 \text{ mA}$.
Ztrátový výkon celkový:	$P_{tot} \leq 1,7 \text{ W}$.
Rozsah provozních teplot okolí:	$\theta_a = 0 \text{ až } 70 \text{ }^\circ\text{C}$.

¹⁾ K vývodu se nesmí připojit žádné vnější stejnosměrné napětí.

Charakteristické údaje A3501D	
Statické údaje ($\theta_a = 25 \text{ }^\circ\text{C}$, $U_{CC} = 12 \text{ V}$)	
Celkový odběr proudu:	$I_{CC} \leq 122 \text{ mA}$.
Vstupní proud rozdílu barev	$I_{10} \leq 6,5 \text{ V}$, $U_{18} = 4,2 \text{ V}$:
	$I_{17}, I_{18} \leq 2 \text{ } \mu\text{A}$.
Vstupní proud pro zclonění	$U_{10} \leq 1 \text{ V}$, $U_{11} = 1 \text{ V}$,
	$U_{14} = 3,5 \text{ V}$:
	$I_{13} \leq 5 \text{ } \mu\text{A}$,
	$U_{13} = 3,5 \text{ V}$:
	$I_{12} \leq 5 \text{ } \mu\text{A}$.
Vstupní proud klíčovacího vstupu	$U_{10} = 0 \text{ V}$:
	$-I_{10} \geq 100 \text{ } \mu\text{A}$.
Vstupní proud pro nasycení barvy	$U_{16} = 4 \text{ V}$:
	$I_{16} \leq 20 \text{ } \mu\text{A}$.
Vstupní proud řízení kontrastu	$U_{19} = 4 \text{ V}$, $U_{20} = 3 \text{ V}$:
	$I_{19} \leq 2,5 \text{ } \mu\text{A}$.
Vstupní proud řízení jasu	$U_{19} = 4 \text{ V}$, $U_{20} = 1 \text{ V}$:
	$-I_{20} \geq 10 \text{ } \mu\text{A}$.
Výstupní proud vrcholový	$U_{27} = 9 \text{ V}$, $U_{26} = 8,2 \text{ V}$:
	$-I_{26} \leq 4 \text{ mA}$,
	$U_2 = 9 \text{ V}$, $U_1 = 8,2 \text{ V}$:
	$-I_1 \leq 4 \text{ mA}$,
	$U_5 = 9 \text{ V}$, $U_4 = 8,2 \text{ V}$:
	$-I_4 \leq 4 \text{ mA}$.
Vstupní napětí zpětné vazby během vyklíčování	$U_{10} \geq 7,5 \text{ V}$:
	$U_{27}, U_2, U_5 = 5,87 \text{ až } 6,03 \text{ V}$.

Informativní údaje	
Přepnutí signálu (vývod 11):	
Signál pro zclonění:	$U_{11} \geq 0,9 \text{ V}$.
Signál pro otevření clony:	$U_{11} \leq 0,3 \text{ V}$.
Detektor SCI (sandcastle) — vývod 10:	
Horizontální a vertikální impuls (vyklíčování na ultračernou):	$U_{10} = 2 \text{ až } 3 \text{ V}$.
Horizontální impuls (vyklíčování umělé černé):	$U_{10} = 4 \text{ až } 5 \text{ V}$.
Upínací impuls	
$t_{ip} > 3,5 \text{ } \mu\text{s}$:	$U_{10} \geq 7,5 \text{ V}$.

Dynamické údaje	
Platí při $\theta_a = 25 \text{ }^\circ\text{C}$, $U_{CC} = 12 \text{ V}$, $U_{16} = 3 \text{ V}$, $U_{19} = 3,4 \text{ V}$, $U_{20} = 2,7 \text{ V}$, není-li uvedeno jinak	
Chyba matice (G—Y) ¹⁾	
$U_{17}, U_{18} = 890 \text{ mV}^{2), 3)}$:	$ FM \leq 5 \%$.
Jmenovité zesílení mezi vstupy rozdílu barev a vstupy zpětné vazby:	$A_{u 17/27} = -2 \text{ až } +0,5 \text{ dB}$, $A_{u 18/5} = -2 \text{ až } +0,5 \text{ dB}$.
Jmenovité zesílení mezi vnějšími vstupy R, G, B a vstupy zpětné vazby, $U_{11} = 1 \text{ V}$:	$A_{u 14/27} = -1 \text{ až } +1 \text{ dB}$, $A_{u 13/2} = -1 \text{ až } +1 \text{ dB}$, $A_{u 12/5} = -1 \text{ až } +1 \text{ dB}$.

Jmenovité zesílení mezi vstupem Y a vstupy zpětné vazby:	$A_{u 15/27} = 8 \text{ až } 11 \text{ dB}$, $A_{u 15/2} = 8 \text{ až } 11 \text{ dB}$, $A_{u 15/5} = 8 \text{ až } 11 \text{ dB}$.
Regulační rozsah nastavení sytosti vztahený k jmenovitému zesílení $U_{16} = 4 \text{ V}$, $U_{17}, U_{18} = -890 \text{ mV}^{2), 3)}$:	$\Delta A_{u 18/5 \text{ max}} \geq 5,5 \text{ dB}$, $\Delta A_{u 17/27 \text{ max}} \geq 5,5 \text{ dB}$, $\Delta A_{u 18/5} \leq -20 \text{ dB}$, $\Delta A_{u 17/27} \leq -20 \text{ dB}$, $\Delta A_{u 18/5 \text{ min}} \leq -40 \text{ dB}$, $\Delta A_{u 17/27 \text{ min}} \leq -40 \text{ dB}$.
$U_{16} = 2,1 \text{ V}$, $U_{17}, U_{18} = -316 \text{ mV}^{2), 3)}$:	
$U_{16} = 1,8 \text{ V}$, $U_{17}, U_{18} = -890 \text{ mV}^{2), 3)}$:	
Regulační rozsah nastavení kontrastu vztahený k jmenovitému zesílení $U_{11} = 1 \text{ V}$, $U_{19} = 4 \text{ V}^{2), 3)}$:	$\Delta A_{u 14/27 \text{ max}} \geq 2,5 \text{ dB}$, $\Delta A_{u 13/2 \text{ max}} \geq 2,5 \text{ dB}$, $\Delta A_{u 12/5 \text{ max}} \geq 2,5 \text{ dB}$,
$U_{14} = 316 \text{ mV}$:	
$U_{13} = 316 \text{ mV}$:	
$U_{13} = 316 \text{ V}$:	
$U_{11} = 1 \text{ V}$, $U_{19} = 2 \text{ V}^{2), 3)}$:	$\Delta A_{u 14/27 \text{ min}} \leq -16 \text{ dB}$, $\Delta A_{u 13/2 \text{ min}} \leq -16 \text{ dB}$, $\Delta A_{u 12/5 \text{ min}} \leq -16 \text{ dB}$.
$U_{14} = 890 \text{ mV}$:	
$U_{13} = 890 \text{ mV}$:	
$U_{12} = 890 \text{ mV}$:	
Regulační rozsah dynamického regulátoru bílé vztahený k červenému signálu $U_{11} = 1 \text{ V}$, ^{2), 3)} :	
$U_{21} = 12 \text{ V}$, $U_{12} = 316 \text{ mV}$:	modrý kanál $\leq +40 \%$,
$U_{22} = 12 \text{ V}$, $U_{13} = 316 \text{ mV}$:	zelený kanál $\leq +40 \%$,
$U_{11} = 1 \text{ V}$, ³⁾ :	
$U_{21} = 0 \text{ V}$:	modrý kanál $\geq -40 \%$,
$U_{22} = 0 \text{ V}$:	zelený kanál $\geq -40 \%$.
Jmenovitá úroveň černé ^{3), 4)} :	$\text{CB}_{27} = -5 \text{ až } +5 \%$, $\text{CB}_2 = -5 \text{ až } +5 \%$, $\text{CB}_5 = -5 \text{ až } +5 \%$,
Rozsah nastavení regulátoru jasu ve směru bílé ⁵⁾ :	$\text{CB}_{27-B} \geq 45 \%$, $\text{CB}_{2-B} \geq 45 \%$, $\text{CB}_{5-B} \geq 45 \%$,
$U_{20} = 1 \text{ V}$:	
ve směru černé ⁶⁾ :	$\text{CB}_{27-C} \leq -45 \%$, $\text{CB}_{2-C} \leq -45 \%$, $\text{CB}_{5-C} \leq -45 \%$.
$U_{20} = 1 \text{ V}$:	
Vnitřní omezení signálu ve směru bílé ⁵⁾ :	$\text{SB}_{27-B} \geq 120 \%$, $\text{SB}_{2-B} \geq 120 \%$, $\text{SB}_{5-B} \geq 120 \%$,
$U_{11} = 1 \text{ V}$, ^{2), 3)} :	
$U_{14} = 1,5 \text{ V}$:	
$U_{13} = 1,5 \text{ V}$:	
$U_{12} = 1,5 \text{ V}$:	
ve směru černé $U_{11} = 1 \text{ V}$, ^{2), 3)} :	$\text{SB}_{27-C} \leq -20 \%$, $\text{SB}_{2-C} \leq -20 \%$, $\text{SB}_{5-C} \leq -20 \%$.
$U_{14} = 500 \text{ mV}$:	
$U_{13} = 500 \text{ mV}$:	
$U_{12} = 500 \text{ mV}$:	

1) Matice (G—Y) musí splňovat podmínku:

$$U_{(G-Y)} = k(-0,51U_{(R-Y)} - 0,19U_{(B-Y)}),$$

tj. poměr zesílení $A_{u 17/2}$ a $A_{u 18/2}$ musí být

$$\frac{A_{u 17/2}}{A_{u 18/2}} = \frac{-k \cdot 0,51}{-k \cdot 0,19} = 2,684,$$

kde k je zesílení zeleného kanálu (± 1).

Chyba matice (G—Y) je dána vztahem

$$FM = \left(\frac{1}{2,684} - \frac{A_{u 17/2}}{A_{u 18/2}} - 1 \right) \cdot 100 \%$$

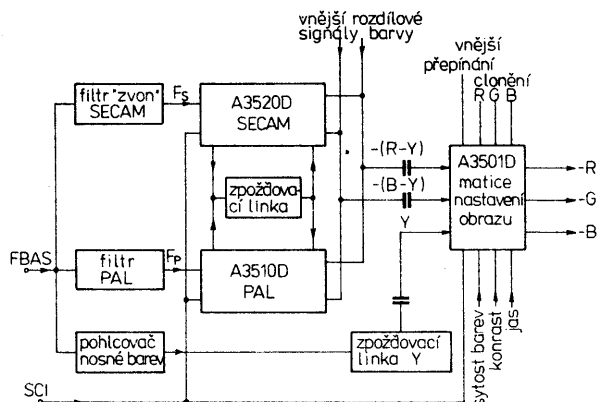
2) Jako vstupní napětí se používá pravouhlé napětí s kmitočtem $f = 62,5 \text{ kHz} \pm 10 \%$ a $k \pm 0,5$. Uvedené vstupní napětí je rovno napájecímu napětí U_{CC} . Upínací impulsy jsou synchronní se vstupním napětím, jejich kmitočet je $15,625 \text{ kHz} \pm 10 \%$. Uvedená polarita vstupního napětí se vztahuje na polohu úrovně signálu vůči upínací úrovni (spínací impuls ke kladnému vrchu → úroveň signálu záporná, upínací impuls na záporném vrchu → úroveň signálu kladná).

3) U_{10} je upínací impuls.

4) Jmenovitá úroveň černé je rozíl mezi úrovněmi černé a vyklíčované černé (umělá černá) při napětí $U_{20} = 2 \text{ V}$, vztahmo k jmenovitému signálu BAS ($1 \text{ V} \pm 100 \%$).

5) Rozdíl ke klíčovací úrovni černé, vztahený k jmenovitému signálu BAS ($1 \text{ V} \pm 100 \%$).

6) Posunutí úrovně signálu při $U_{20} = 1 \text{ V}$ vůči $U_{20} = 2 \text{ V}$ ve směru černé při vstupním napětí $U_{15} = 316 \text{ mV}$.

movým filtrem, přizpůsobeným podmínkám systému PAL, popříp. systému SECAM. Takto upravený signál postoupí do příslušného dekodéru. V dekodéru PAL, popříp. SECAM se signál barvy rozdělí na nosné signály $F_{(R-Y)}$ a $F_{(B-Y)}$. Po jejich demodulaci jsou na výstupech dekodéru k dispozici rozdílové signály barvy (R-Y) a (B-Y).

Navržený systém přepíná automaticky vnitřním identifikačním zapojením přiváděné signály, které buď propustí na výstup dekodéru, nebo jejich průchod zablokuje. Ultrazvuková zpožďovací linka, používaná k rozdělení signálu, se používá paralelně pro oba systémy. Vypuštěním jednoho z integrovaných obvodů dekodéru, např. A3510D, okamžitě vzniká „jednonormový“ dekodér SECAM, popříp. při vypuštění obvodu A3520D dekodér PAL. Oba tyto integrované obvody obsahují úplné funkční zapojení, které vyžaduje zvolený barevný systém pro svou činnost. Systémově nezávislé součástky jsou soustředěny ve třetím obvodu — obrazové kombinaci A3501D, který je vždy nutný k provozu.

Oba rozdílové signály (R-Y) a (B-Y) a oddělený jasový signál Y, který prochází rovněž zpožďovací linkou, se přivádějí vazebním kondenzátorem na obrazovou kombinaci A3501D. Po dematicování se v obvodu vytvoří žádané úrovně signálů barvy, R, G, B.

Vnějšími řídicími stejnosměrnými napětími je možno v obvodu A3501D nastavovat na žádanou úroveň sytost barvy, kontrast a jas. Další vlastnost obvodu umožňuje začlenit vnější signály R, G, B, což je žádoucí např. při zobrazování časového údaje interních hodin, čísla zvoleného kanálu, televizních her, textů, obrazových textů apod. na stínítku obrazovky.

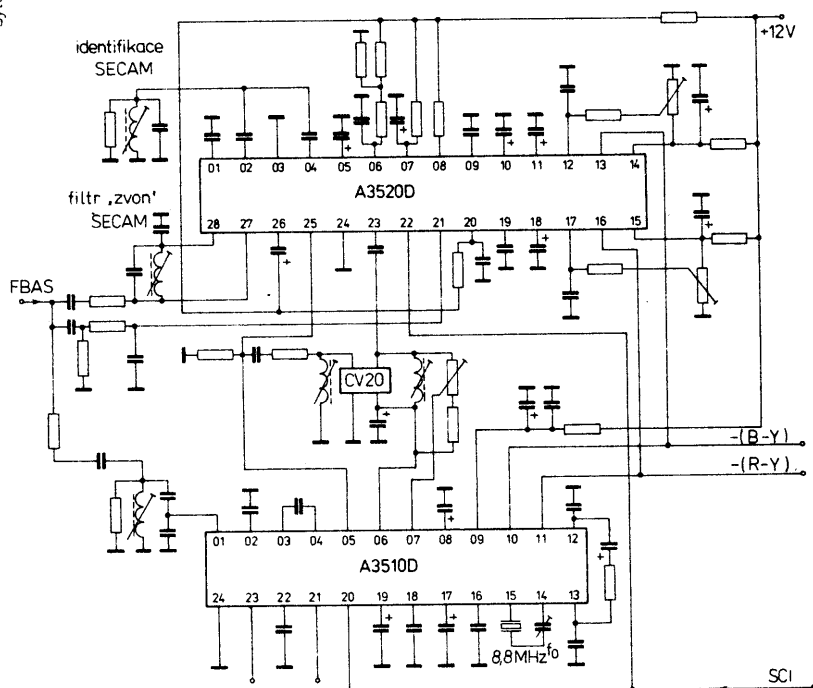
Výstupní stupně obrazové kombinace A3501D řídí vnější tranzistorové stupně koncového obrazového zesilovače, u nichž se využívá zpětné vazby z integrovaného obvodu.

Ke klíčování barevného dekodéru a obrazové kombinace se používá kombinovaný tříúrovňový impuls signálu SCI, který obsahuje jednak klíčovací impuls burstu, jednak řádkový a snímkový impuls zatemňovacího zpětného běhu. Uvedený kombinovaný impulsní signál SCI se přivádí do společného rozvodu na všechny tři integrované obvody dekodéru. Vnitřním prahovým diskriminátorem se v každém obvodu rozdělují jeho složky k dalšímu využití.

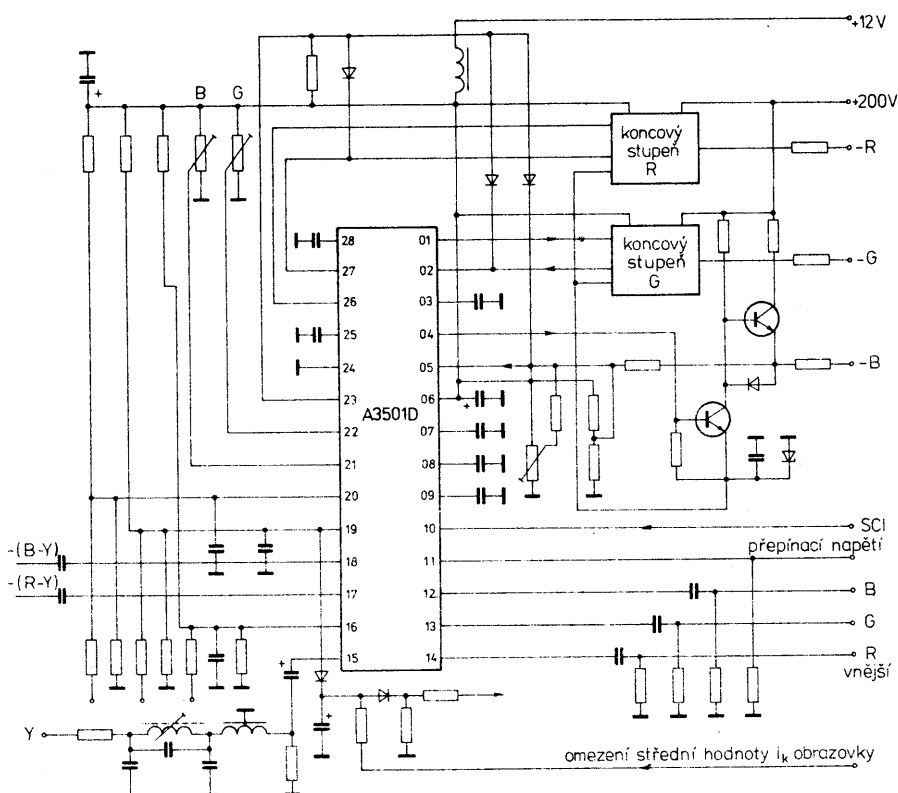
Zpracování barevných signálů obvo-

Obr. 58. Funkční skupinové zapojení integrovaného dekodéru II. generace s obvody A3510D, A3520D a A3501D

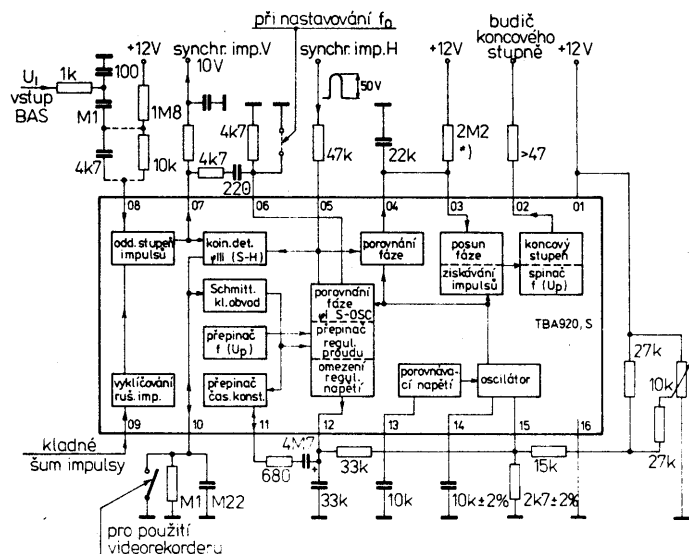
dy A3510D, A3520D a A3501D bylo podrobně popsáno již v minulých číslech AR řady B na příkladech tuzemských televizorů. Proto se omezíme pouze na dvě základní zapojení, která doporučuje výrobní podnik RFT. Na obr. 59 je úplné zapojení „dvounormového“ dekodéru s obvody A3510D a A3520D. Na dalším obr. 60 je zapojení obrazové kombinace s obvodem A3501D. Z obou zapojení jsou zřejmé požadavky na vnější součástky. V zapojeních jsou rovněž uvedeny vyvažovací body. Použitím popsaných tří obvodů se podstatně zmenší nároky na počet vnějších součástek, zjednoduší se

Obr. 59. Úplné zapojení dvounormového dekodéru SECAM/PAL s obvody A3510D a A3520D

Obr. 60. Zapojení koncového stupně obrazového zesilovače s obvodem A3510D

Obr. 61. Funkční skupinové zapojení obvodů TBA920, TBA920S

vyvažování a realizují se racionalizační výrobní technologické postupy ve výrobě a použití dekoderů PAL/SECAM.

„Horizontální“ kombinace TBA920, TBA920S

Integrované obvody TBA920, TBA920S maďarské výroby MEV (Tungsram) jsou obvody pro horizontální (řádkové) rozkladové stupně v televizních přijímačích. Sdružují řádkový oscilátor pracující na principu prahových hodnot, oddělovací stupeň impulsů s vyklíčováním rušení, fázový porovnávací obvod mezi synchronizačními impulsy a oscilátorem, fázový porovnávací obvod impulsů zpětného běhu řádků se zatemňovacím intervalem, přepínání časové konstanty a strmosti i při provozu s videorekordérem, koncový stupeň pro řízení rozkladového tyristoru nebo budič stupně koncového tranzistoru rozkladového stupně.

Součástka je v plastovém pouzdru DIL-16 s 2 × osmi vývody ve dvou řadách; s původním prototypem součástky, TBA920, TBA920S firmy Philips je plně ekvivalentní a zaměnitelná. Údaje obvodu jsou v tab. 17. Funkce vývodů: 01 — připoj kladného napájecího napětí, 02 — výstup obvodu pro řízení koncového stupně horizontálního vychylování, 03 — vstup fázového posunovače, 04 — výstup fázového komparátoru, 05 — vstup impulsů řádkového zpětného běhu, 06 — vstup fázového komparátoru, 07 — výstup oddělovače synchronizačních impulsů, 08 — vstup obrazového signálu (BAS), 09 — vstup vyklíčování rušivých impulsů, 10 — připoj koincidenčního filtru RC (paralelně spojené 100 kΩ, 220 nF), 11 — připoj filtru časové konstanty, 12 — výstup řídicího napětí, 13 — vývod pro připojení blokovacího kondenzátoru pro obvod porovnávacího napětí, 14 — připoj kondenzátoru oscilátoru (10 nF ± 2 %), 15 — řízení řádkového kmitočtu, 16 — zemnicí vývod.

Na obr. 61 je úplné funkční blokové zapojení horizontální kombinace TBA920 se všemi potřebnými vnějšími součástkami. Na vstupní vývod 08 oddělovací stupeň impulsů se přivádí záporný signál BAS (se synchronizačními impulsy přecházejícími do kladných hodnot). Na vývodu 07 pak vzniká synchronizační signál o malé

impedanci, z něhož je odstraněna složka signálu BAS. Vliv rušivých impulsů se potlačí v dostatečně míře jejich vyklíčováním. K tomuto účelu se musí odebrat rušivé impulsy z mf a obrazového signálu a vhodně upravené přivést na vstup 09 vyklíčovacího stupně. Synchronizační signál z vývodu 07 se přivádí jednak přes vhodný integrační člen RC vertikálního vychylovacího stupně, jednak přes tvarovací člen (v podstatě diferenční člen) na vývod 06.

Napětím, které vzniká na vývodu 06, se musí synchronizovat řádkový oscilátor, což zabezpečuje regulační obvod 1. Řiditelný kmitočet oscilátoru f_{osc} závisí na kapacitě kondenzátoru $C_{14/16} = C_{osc}$, na regulovatelném odporu $R_{15/16} = R_{osc}$ a na proudu, protékajícím vývodem 15. Ve fázovém diskriminátoru se porovnává poloha fáze signálu oscilátoru s fází zpracovaného synchronizačního signálu (vzniklý odečtením fází obou signálů), omezený na určitou amplitudu, se dostává na vývod 12 jako řídicí proud i_{12} . Člen RC mezi vývody 11, 12 a zemí (filtr 1) vyhledá řídicí proud i_{12} na potřebnou úroveň, ten se pak přivede na vývod 15, kde slouží k řízení kmitočtu oscilátoru. Tím je uzavřen regulační obvod 1.

K dosažení optimálních podmínek v rozsahu zachycování a udržování kmitočtu oscilátoru slouží automatické přepínání strmosti diskriminátoru 1 a působení vyhlazovacího filtru 1 (udržuje časovou konstantu). Vhodné spínací napětí pro přepínač dodává Schmittův klopový obvod řízený z koincidenčního detektoru. Koincidenční detektor (fázový diskriminátor) předá řídicí napětí jen tehdy, jestliže se dostatečně překrývají synchronizační impulsy s impulsy zpětného běhu z vývodu 05 (přiváděné přes integrační nebo diferenční člen). K vyhlazení tohoto řídicího napětí je určen vnější člen RC, připojený k vývodu 10 (filtr 3 s časovou konstantou τ_3). Blokování automatického přepínání, zapnutí velké strmosti diskriminátoru a malého účinku vyhlazovacího filtru 1 se může dosáhnout (např. při provozu s videorekordérem) spínačem P₁, který se připojí mezi vývod 10 a zem.

Signál z oscilátoru se přivádí na tvarovací stupeň impulsů, který současně pracuje jako říditelný posunovač fáze. Poloha náběžné hrany a tím též

šířka tvarovaného pravoúhlého impulsu závisí na napětí na vstupu 03. Tvarovanými pravoúhlými impulsy, které se zesílené odebírají na vývodu 02, lze řídit řádkový koncový stupeň. Fázi těchto impulsů lze regulovat vhodným způsobem na potřebnou velikost na vývodu 03. K tomu, aby se dosáhlo nezávislosti fáze vychylování na době zpoždění v koncovém vychylovacím stupni, slouží automatické nastavení fáze řídicího impulsu pomocí regulačního obvodu 2. Řídicí napětí pro posuv fáze dodává fázový diskriminátor 2, v němž se fáze impulsů zpětného běhu řádků na vývodu 05 porovnává s fází signálu oscilátoru. Na vývodu 04 odebraný řídicí proud se vyhlazuje filtrem 2, který má jen jeden vnější kondenzátor, připojený mezi vývod 04 a zem; vyhlazený proud se přivádí na vstup 03 obvodu fázového posuvu. Tím je uzavřen regulační obvod 2. Při určitém minimálním napájecím napětí je činnost koncového stupně blokována spínačem f (U_p). Napájecí napětí obvodu se přivádí na vývod 01 přes vyhlazovací člen RC.

Napájecí napětí $U_B = U_{1/16}$ integrovaného obvodu TBA920 se smí pohybovat v obvyklém provozu v rozsahu od 10 do 13,2 V. Kladný pól napětí se přivádí na vývod 01, záporný na vývod 16, který se současně spojuje se zemí. K náběhu funkce musí být napájecí napětí větší než 4,5 V. Spotřeba proudu obvodu TBA920 na vývodu 01 se skládá z proudové spotřeby součástek I₀ a výstupního proudu I₂. Součet proudů činí průměrně $i_p = i_2 + 36$ mA.

K zamezení krátkodobého přebuzení oscilátoru při zapínání a vypínání napájecího napětí má být časová konstanta zdroje napájecího napětí asi 10 × větší než časová konstanta R₁₁₃ · C_{13/16}, kde R₁₁₃ = 1,8 kΩ. K potlačení nežádoucích vazeb obvodu TBA920 s jinými proudovými spotřebiči ze síťového napájecího zdroje se doporučuje použít vyhlazovací člen RC v přívodu kladného napájecího zdroje k vývodu 01 (rezistor 10 Ω, kondenzátor C_{1/16} = 100 μF). S tímto doporučeným vyhlazovacím filtrem je dáno jmenovité napájecí napětí +12 V, které je nutné udržovat s přesností ±10 %. Použije-li se předřadný ochranný rezistor s větším odporem (např. 68 Ω), může se napájecí napětí zvětšit na +15 V.

Požaduje-li se u integrovaného obvodu určitá časová konstanta pro odpojovací pochod nezávislá na časové konstantě v přívodu k napájecímu zdroji, může se použít místo předřadného rezistoru dioda nebo se může dioda připojit paralelně k rezistoru.

Získává-li se napájecí napětí pro horizontální kombinaci s obvodem TBA920 usměrněním napětí z koncového stupně řádkového vychylování, musí se k náběhu použít napájení ze síťového zdroje nebo jiný zdroj napětí.

Integrovaným obvodům ze zemí RVHP bude věnováno i č. 4 AR řady B, v němž budou (kromě jiných) IO pro nf aplikace a dokončen i článek o TBA920, 920S. Číslo by mělo podle plánu vyjít 4. 8. 1988. Příští číslo AR řady B, tj. č. 3 vyjde 9. 6., jeho název — Praxe dálkového příjmu VKV a TV.

MIKROPROCESOR 8086

Ing. J. T. Hyan

(Dokončení z AR B1/88)

Na logické členy UART navazují vstupní a výstupní členy standardizovaného připojení RS-232C, zajišťující bezproblémové připojení k mikropočítačovému modulu, vybavenému také na straně v- obvodu RS-232C.

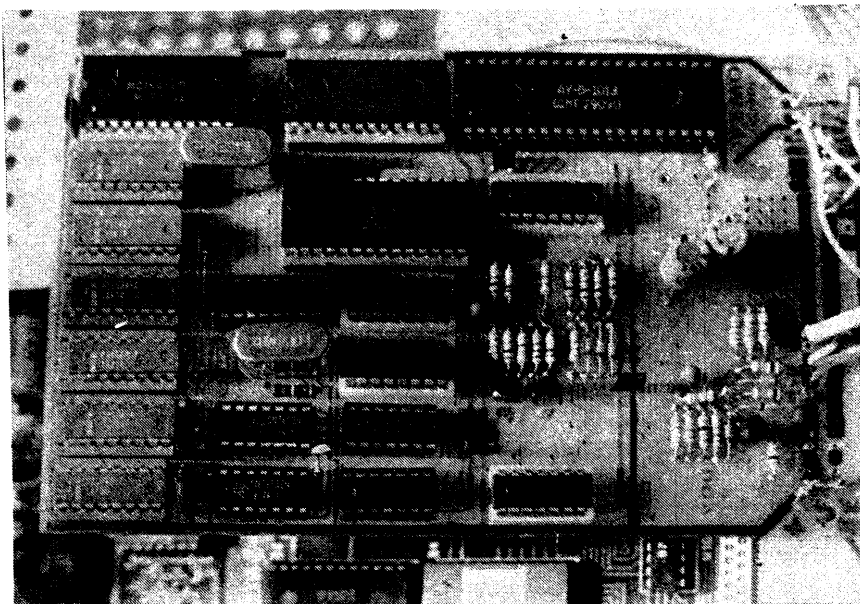
Konstrukce modulu

Popisovaný modul obrazkového řadiče byl realizován na desce evropského formátu (160 × 100 mm), opatřené na jedné kratší straně nepřímým konektorem DIN o 64 vývodech (tj. 2 × 32). (Je možno použít i konektor FRB o 62 vývodech (2 × 31). Plošné spoje desky jsou na obr. 52,

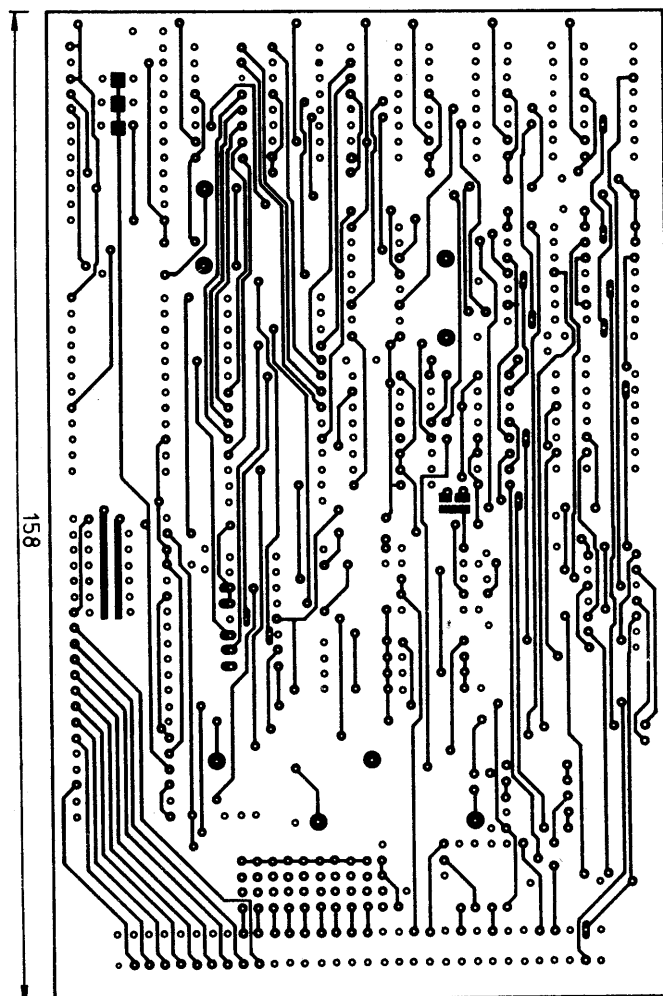
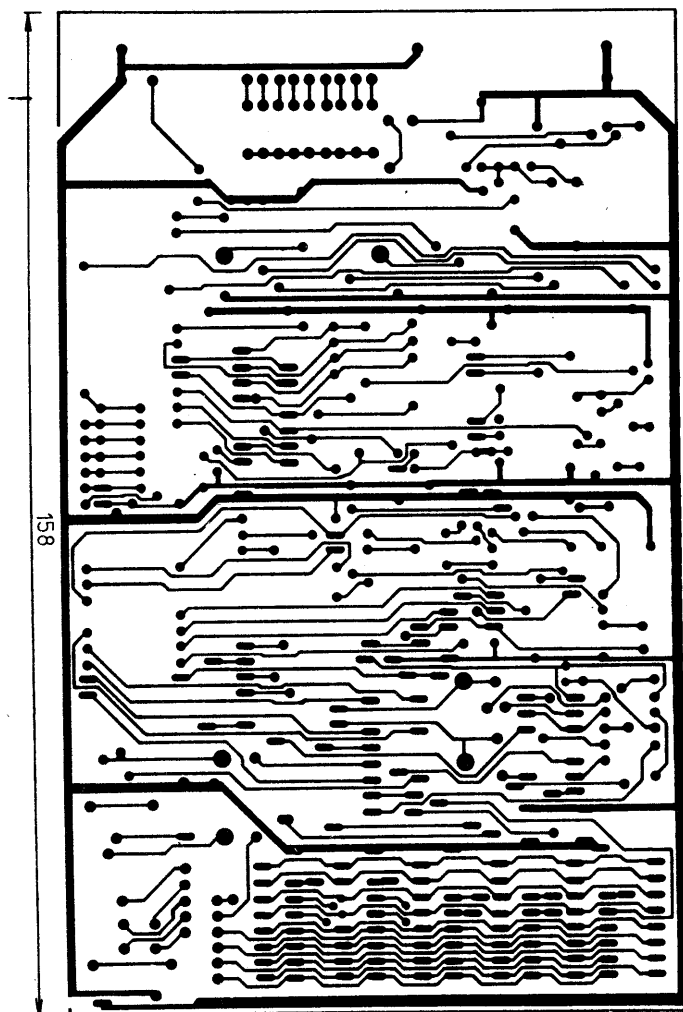
rozmístění součástek na obr. 53. Hotová a ověřená deska (bez vř. modulátoru podle obr. 50, i když tento typ byl úspěšně vyzkoušen a lze jej na desce umístit těsně vedle konektoru) je na obr. 54. Na modulu na fotografii není zapojen nepřímý konek-

tor, modul byl spojen s mikropočítačem zkušební vodiči.

Vraťme se však ještě k celkovému zapojení modulu na obr. 51. Při provozu je vstupní informace z klávesnice, či infor-

Obr. 54. Deska řadiče, osazená součástkami

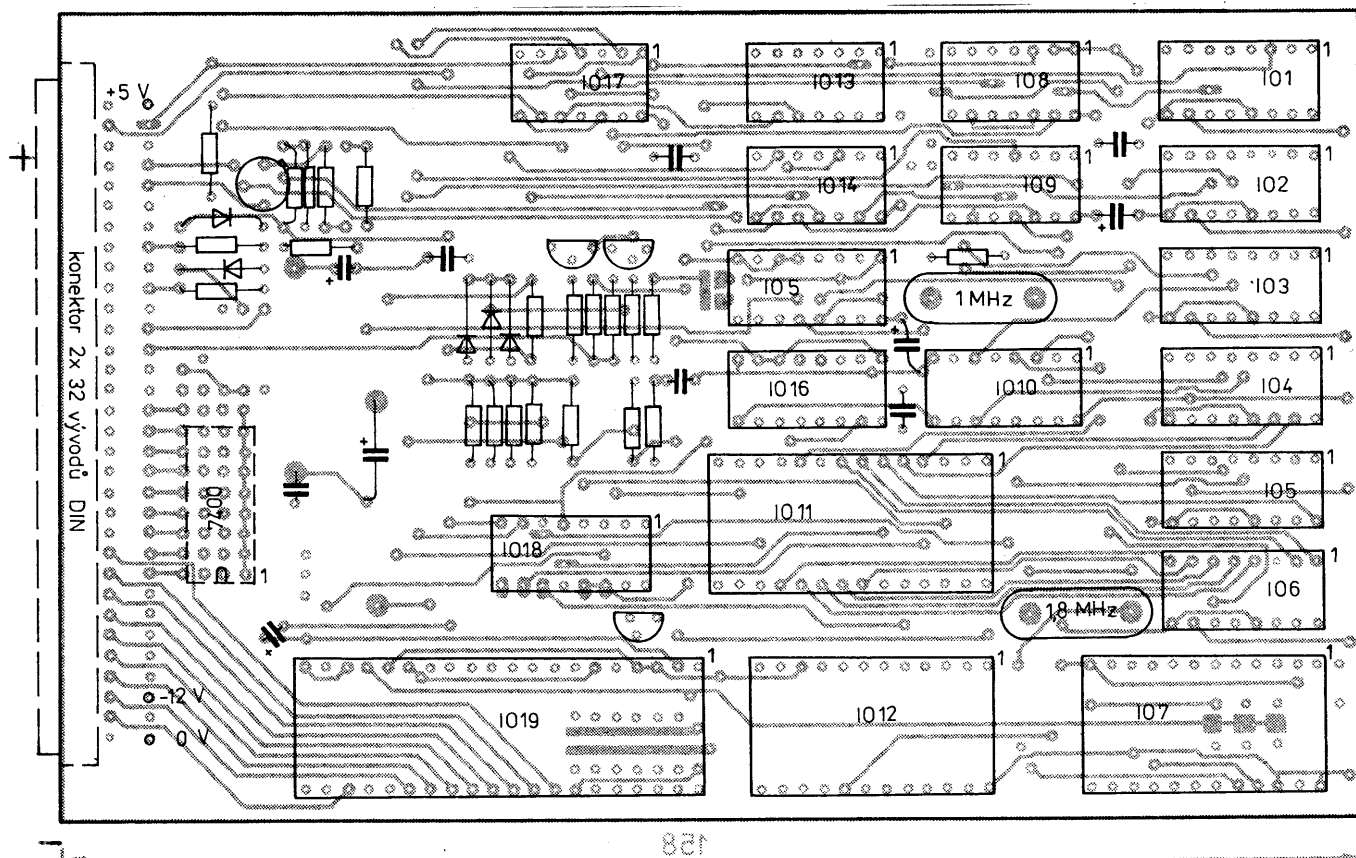
Obr. 53a. Deska s plošnými spoji modulu obrazkového řadiče (deska W 201)

mace přijatá přes sériový vstup 18 + 20 zavedena vnitřní sběrnici S0 až S6 do řadiče a obrazové paměti. Dříve než však „dojde“ je sedmibitový kód ASCII transponován na šestibitový; to proto, že použitý generátor znaků má pouze šestibitový

znaků zakódováno písmeno A (v seznamu na pozici 41h):
první linka 00000000 00h
druhá linka 00011100 1Ch
třetí linka 00100010 22h
čtvrtá linka 00100010 22h

pátá linka 00111110 3Eh
šestá linka 00100010 22h
sedmá linka 00100010 22h
Pozice 41h odpovídá desítkově šedesátěpáté, a ta je pro všech osm slabik na obr.

Obr. 53b. Deska W 201 osazená součástkami

vstup a obsahuje jen 64 znaky (obr. 53). Proto je tedy v zapojení rozhraní pátý bit negován a šestý potlačen.

Pokud by chtěl uživatel tohoto rozhraní generovat i malá písmena, musel by použít nejen jiný generátor znaků, ale rozšířit stávající o ještě jednu paměť 2102 (pro ukládání sedmého bitu). Zapojení by se tedy změnilo takto:

- paměť RAM by tvořilo 7 ks 2102, popř. 1 kus 4118,
- šestibitový střadač IO₁₀, 74174, by byl nahrazen osmibitovým, tj. typem 74LS374,
- generátor znaků RO-3-2513 (IO₁₂) by byl nahrazen programovatelnou pamětí 2758, naprogramovanou podle seznamu šestnáctkových slabik (obr. 54),
- plošné spoje rubu i líce desky by musely být upraveny.

Ještě ke generátorům znaků: pro běžný rastr 5 × 7 bodů matice 8 × 8 je každý znak tvořen osmi slabikami, z nichž každá je v obr. 54 vyjádřena dvěma šestnáctkovými číslicemi. Pro generování jednotlivých linek znaku platí, že každý rozsvícený (bílý) bod odpovídá úrovni log. 1, každý nesvítící (černý) bod úrovni log. 0. Každý si proto může naprogramovat vlastní generátor znaků tak, že si nejprve na čtverečkový papír zakreslí požadované znaky, a pak k nim vedle připiše odpovídající binární kód; tak je možno v rastru 8 × 8 vytvořit libovolný znak. Na dále uvedeném příkladu si ukážeme, jak je např. generátoru

adresa znaku	A ₆	A ₅	A ₄	A ₃	A ₂	A ₁	A ₀
0	0	0	0	0	1	1	1
1	0	0	1	1	0	0	1
2	0	1	0	1	0	1	0
3	0	1	1	0	1	0	1
4	1	0	0	0	0	0	0
5	1	0	0	1	0	0	0
6	1	0	1	0	0	0	0
7	1	0	1	1	0	0	0
8	1	1	0	0	0	0	0
9	1	1	0	1	0	0	0
10	1	1	1	0	0	0	0
11	1	1	1	1	0	0	0

Obr. 55. Adresy a tvary jednotlivých písmen, číslic a diakritických znamének šedesátičtyřnákového generátoru znaků RO-3-2513

Tab. 10. 128 znaků kódu ASCII v binárním a šestnáctkovém vyjádření

Character	Binary Bit 7 to Bit 0	Hexadecimal ASCII	Character	Binary Bit 7 to Bit 0	Hexadecimal ASCII	Character	Binary Bit 7 to Bit 0	Hexadecimal ASCII	Character	Binary Bit 7 to Bit 0	Hexadecimal ASCII
NUL	00000000	00	@	01000000	40	SP	10100000	20		11100000	60
SOH	00000001	01	A	01000001	41	!	10100001	21	a	01100001	61
STX	00000010	02	B	01000010	42	"	10100010	22	b	01100010	62
ETX	00000011	03	C	01000011	43	#	10100011	23	c	01100011	63
EOT	00000100	04	D	01000100	44	\$	10100100	24	d	01100100	64
ENQ	00000101	05	E	01000101	45	%	10100101	25	e	01100101	65
ACK	00000110	06	F	01000110	46	&	10100110	26	f	01100110	66
BEL	00000111	07	G	01000111	47	'	10100111	27	g	01100111	67
BS	00001000	08	H	01001000	48	(	10101000	28	h	01101000	68
HT	00001001	09	I	01001001	49	)	10101001	29	i	01101001	69
LF	00001010	0A	J	01001010	4A	*	10101010	2A	j	01101010	6A
VT	00001011	0B	K	01001011	4B	+	10101011	2B	k	01101011	6B
FF	00001100	0C	L	01001100	4C	,	10101100	2C	l	01101100	6C
CR	00001101	0D	M	01001101	4D	-	10101101	2D	m	01101101	6D
SI	00001110	0E	N	01001110	4E	.	10101110	2E	n	01101110	6E
SO	00001111	0F	O	01001111	4F	/	10101111	2F	o	01101111	6F
DLE	00010000	10	P	01010000	50	0	10110000	30	-p	01110000	70
DC1	00010001	11	Q	01010001	51	1	10110001	31	q	01110001	71
DC2	00010010	12	R	01010010	52	2	10110010	32	r	01110010	72
DC3	00010011	13	S	01010011	53	3	10110011	33	s	01110011	73
DC4	00010100	14	T	01010100	54	4	10110100	34	t	01110100	74
NAK	00010101	15	U	01010101	55	5	10110101	35	u	01110101	75
SYN	00010110	16	V	01010110	56	6	10110110	36	v	01110110	76
ETB	00010111	17	W	01010111	57	7	10110111	37	w	01110111	77
CAN	00011000	18	X	01011000	58	8	10111000	38	x	01111000	78
EM	00011001	19	Y	01011001	59	9	10111001	39	y	01111001	79
SUB	00011010	1A	Z	01011010	5A	:	10111010	3A	z	01111010	7A
ESC	00011011	1B	[	01011011	5B	;	10111011	3B	{	11111011	7B
FS	00011100	1C	\	01011100	5C	<	10111100	3C		11111100	7C
GS	00011101	1D	]	01011101	5D	=	10111101	3D	}	11111101	7D
RS	00011110	1E	^	01011110	5E	>	10111110	3E	~	11111110	7E
US	00011111	1F	_	01011111	5F	?	10111111	3F	DEL	11111111	7F

54 pro přehlednost zarámována. Pozice písmene A odpovídá kódu ASCII, jež je v tab. 10 a uveden v následující stati v souvislosti s tam popisovanou klávesnicí.

Klávesnice ASCII

Nemá-li uživatel pro popsaný modul obrazkový terminál s klávesnicí, lze uvedený nedostatek obejít konstrukcí klávesnice ASCII s rozhraním s obrazkovým řadičem s výstupem video.

Typický vzhled jednoduché klávesnice je na obr. 57; skládá se z většího počtu tlačítek (50 až 90), umístěných spolu s dalšími na desce s plošnými spoji. Celek je pak zakryt plochým pouzdrém z plastické hmoty.

Komunikace s mikropočítačem je běžně realizována alfanumerickou klávesnicí. Alfanaumerická klávesnice připomíná klávesnici psacího stroje s tou výhradou,

že bývá doplněna speciálními tlačítky (F1 až F10 či F12), jejichž funkce je pevně dána nebo programově volitelná. Rovněž mívá – na pravé straně – desetitlačítkový numerický blok pro snadnější zadávání čísel, popř. i čtyři tlačítka, označená šipkami, pro řízení kurzoru. Vystupem z klávesnice je zpravidla několikabitové paralelní slovo (šesti nebo sedmibitové, bez nebo s paritním bitem), odpovídající právě stisknutému tlačítku, včetně indikačního pulsu (strobe), sdělujícímu počítači připravenost a platnost vyslané informace. U některých klávesnic je i možnost vysílat zakódovanou informaci nejen paralelně, ale i sériově, a to předvolenou přenosovou rychlostí.

V průběhu let byly pro komunikační účely vyvinuty různé kódy; nejpoužívanějším je však kód ASCII (American Standard Code for Information Interchange), což je osmibitový kód, jehož nejvyšší bit MSB (most significant bit) je používán jako

paritní bit. Zbývajících sedm bitů vyjadřuje svou skladbou ten či onen znak, diakritické znaménko či pomocnou funkci. Počet možných vzorků při sedmibitovém slovu je tedy $2^7 = 128$, což je dostačující počet pro jednotlivé číslice, znaky a pomocné funkce, takže zbývají ještě volná místa. Ta jsou v kódu ASCII rezervována pro systémové řídicí funkce. V tab. 10 je uveden úplný kód ASCII, vyjádřený jak binárně, tak i v šestnáctkové formě, spolu s významy systémových řídicích funkcí.

V zásadě by bylo možné navrhnout klávesnici pro uvedených 128 vzorků; taková klávesnice by byla jednak příliš rozměrná, jednak nepraktická. Proto v obvyklém provedení je část tlačítek využívána ve dvou, případně i třech funkcích pomocí přepínacího tlačítka SFT (shift) či CTRL (control), popř. ALT apod.

Je zřejmé, že klávesnice musí být zapojena tak, že stisknutím tlačítka vyvolá na výstupu klávesnice požadovanou bitovou

[illegible]

Obr. 56. Obsah 1024slabičné paměti EPROM typu 2758, naprogramované do funkce generátoru 128 znaků, tzn. i s malými písmeny

kombinaci. Generování vícebitových slov v kódu ASCII u prvních klávesnic zajišťovala logika složená z obvodů TTL, kombinovaná případně s diodovými maticemi [89]. V dnešní době převládají klávesnice s tzv. enkodérem – speciálním integrovaným obvodem, jenž vše potřebné zajišťuje převážně sám. Ty nejnovější jsou dokonce osazeny jednočipovým mikroprocesorem (např. 8748), jenž plní i funkci enkodéru (např. u klávesnice osobního počítače IBM PC a IBM PC-XT apod.).

Koncepce klávesnice

Je zřejmé, že klávesnici, splňující podmínky generování požadované množiny bitových vzorků (slabik), lze realizovat i velmi jednoduchými prostředky, viz v [89] popsanou konstrukci s kódovačem z diodové matice a kombinace logických členů TTL. Ve světě ovšem vznikly během doby kódovače (= enkodéry) monolitického provedení jako IO o různé velikosti, z nichž pro naše účely byl vybrán běžně nasazovaný typ AY-5-2376 fy General Instruments. Na obr. 58 je jeho tvar v pouzdru DIL 15 se čtyřiceti vývody s označením funkcí jednotlivých vývodů. IO tvoří jádro celého elektrického zapojení univerzální klávesnice. Použitý kódovač je vlastně jen jistý druh paměti ROM, v níž je uložen celý soubor znaků v kódu ASCII, přičemž paměť se adresuje pouhým stisknutím

příslušného tlačítka. Integrovanou logikou pak je zajištěno, že se na datových výstupech D0 až D7 objevuje nejen správná slabika, ale že je vydán ve volitelné polaritě i potřebný vzorkovací impuls (strobe).

Zapojení klávesnice je na obr. 59. Ze zapojení je zřejmé, že výstupy x0 až x7 spolu s výstupy y0 až y10 tvoří matici, u níž v jednotlivých křižujících se bodech jsou připojeny kontakty tlačítek, obr. 60. Kromě nich jsou k obvodu připojena i tlačítka další, a sice „shift“ (SFT) a „control“ (CTRL), umožňující přepínat význam generovaných slabik, odpovídající jejich zakódování (tab. 11 – N – odpovídá pouze stisku jednoho tlačítka, S – odpovídá trvalému stisku SFT a následnému stisku dalšího tlačítka matice a C – trvalému stisku CTRL a následnému stisku dalšího tlačítka matice). Z tabulky vyplývá, že jen některá tlačítka jsou třífunkční (např. x7y0, x7y1, ...).

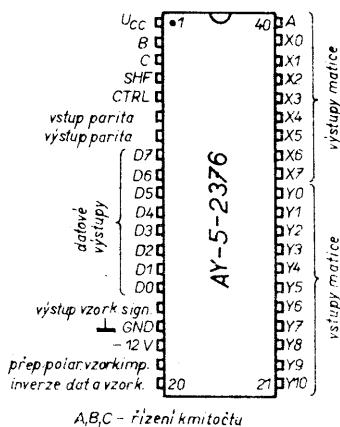
Protože mechanická tlačítka se vesměs vyznačují tzv. tlačítkovým šumem (tzn. kmitáním kontaktu po stisknutí), je kódovač vnitřně vybaven zpožďovacím obvodem, jenž vyhodnocuje stisknutí tlačítka až po odeznění zákmitu, tj. asi po 20 ms. Zpoždění je dáno hodnotami členů R_4C_5 . Dále je možno vhodným propojením vývodů 6 a 20 na zem či na napájení +5 V zvolit polaritu výstupních datových signálů

i vzorkovacího signálu „strobe“. Jsou-li tedy připojeny na úroveň log. 1 (+5 V), jsou datové výstupní signály včetně vzorkovacího a paritního invertovány. Normálně jsou propojeny spojky „c“ a „d“ se zemí.

Protože integrovaný obvod kódovače vyžaduje dvě napájecí napětí (+5 V a -12 V), je zapojení vybaveno transformatorem k získání -12 V (T_1 , včetně vinutí L_1 , L_2 a L_3 , R_1 , R_2 , R_3 , D_1 , D_2 , C_1 až C_4). Tím je zajištěno, že na desku klávesnice lze přivádět jen napětí +5 V. Aby měnič pracoval spolehlivě, je transformátor s L_1 , L_2 , L_3 ve feritovém „hrnečku“ o $\varnothing$ 14 mm s $A_L = 400$.

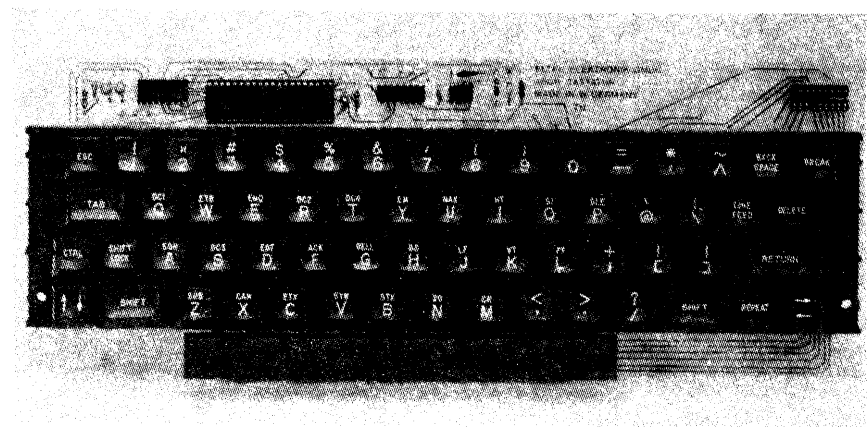
Dále je zapojení vybaveno akustickou indikací stisknutého tlačítka, jež lze v případě potřeby vypnout spínačem S_2 . Akustický signál je ovládán vzorkovacím signálem „strobe“, jenž spouští tzv. start-stop oscilátor ($1/2 IO_1$) s dvoutranzistorovým nf zesilovačem (T_2 a T_3) s elektroakustickým měničem (sluchátko TESLA o impedanci 200 Ω).

Dalším doplňkem kódovače je zapojení pro automatické generování opakovacího signálu (repeat), jež se uvádí v činnost po podržení kteréhokoli tlačítka matice po dobu delší 1 s. Tuto funkci realizuje logika z jednotlivých členů obvodů IO_3 a IO_2 . Opakovací kmitočet je asi 3 Hz a je určen rezistory R_8 , R_9 a kondenzátorem C_8 . Doba

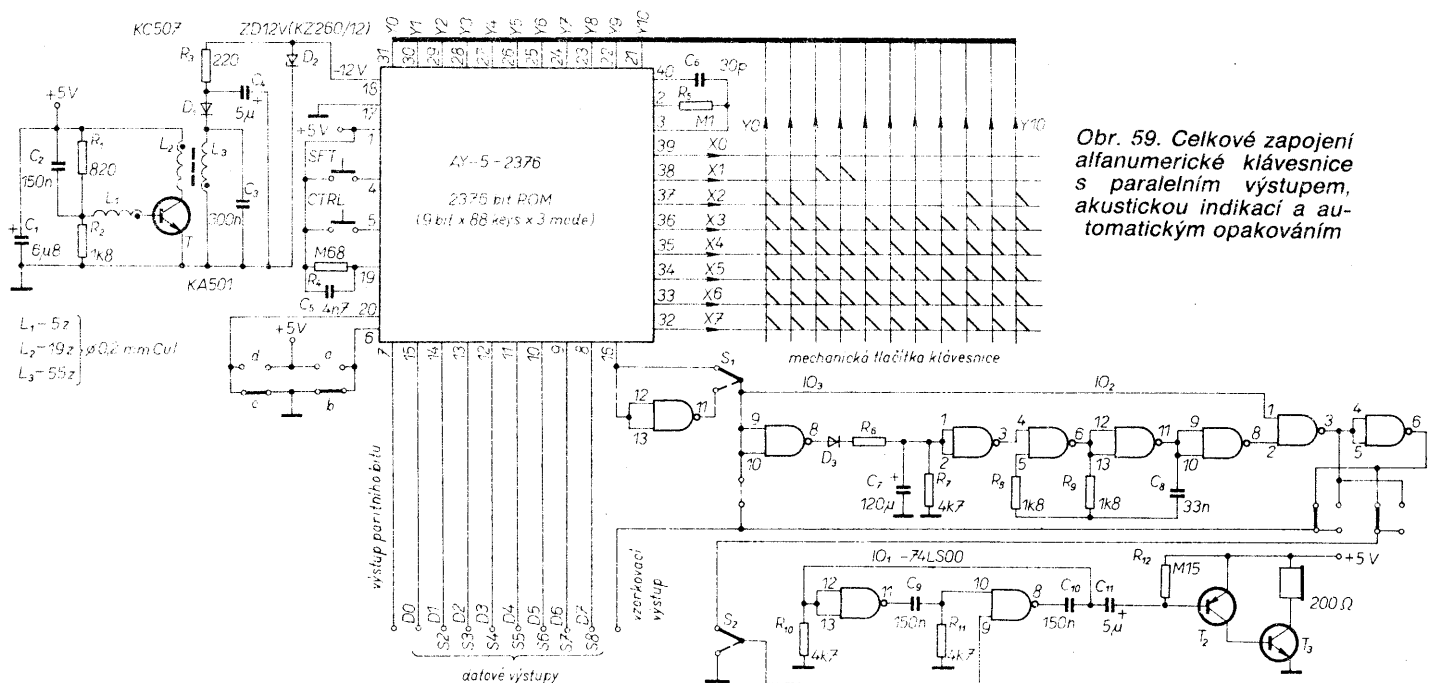

A,B,C – řízení kmitočtu

Obr. 58. Tvar pouzdra kódovače AY-5-2376 a označení jeho vývodů

Obr. 57. Typický vzhled alfanumerické klávesnice, vyjmuté z pouzdra

Obr. 59. Celkové zapojení alfanumerické klávesnice s paralelním výstupem, akustickou indikací a automatickým opakováním

Dálkové ovládání výrobků spotřební elektroniky

(Dokončení
z
AR B6/87)

Ing. Václav Teska

Jednotlivé stránky mohou být při reprodukci částečně „zakryty“; to je uplatňováno zejména u stránek videotextu kvízového charakteru, kde bývá zakryta odpověď. Přes tlačítko „uvolnění odpovědi“ je odpověď odkryta. Při stisku tlačítka 21 se objeví odpověď po dobu stisku tlačítka, kdežto při stisku tlačítka 22 je odpověď odkryta až do doby zadání dalšího libovolného povelu.

Dekodér videotextu dovoluje předvolbu strany, která se vybere z paměti stránek ve stanovenou dobu. Číslo požadované strany je zadáváno obvyklým způsobem; poté stiskneme tlačítko 17 (TXH — předvolba hodin), načež v pravém horním rohu obrazovky zmizí indikace hodin. Tlačítka 1 až 9 a 16 je pak zadán čas záznamu požadované stránky; tento čas se objeví na obrazovce (dvě číslice pro hodiny a dvě číslice pro minuty). Vlevo od tohoto času se objeví písmeno T jako indikace toho, že se jedná o předvolený čas a ne o probíhající (reálný) čas. Předvolený čas je indikován i čtvrtou blikající číslicí nastaveného času. Písmo strany se mění na zelené, čísla stran se „protáčí“ a dekodér hledá stránku, jejíž nápis obsahuje předvolené číslo stránky a také daný čas. Když je nalezena takto speciálně kódovaná strana, text strany

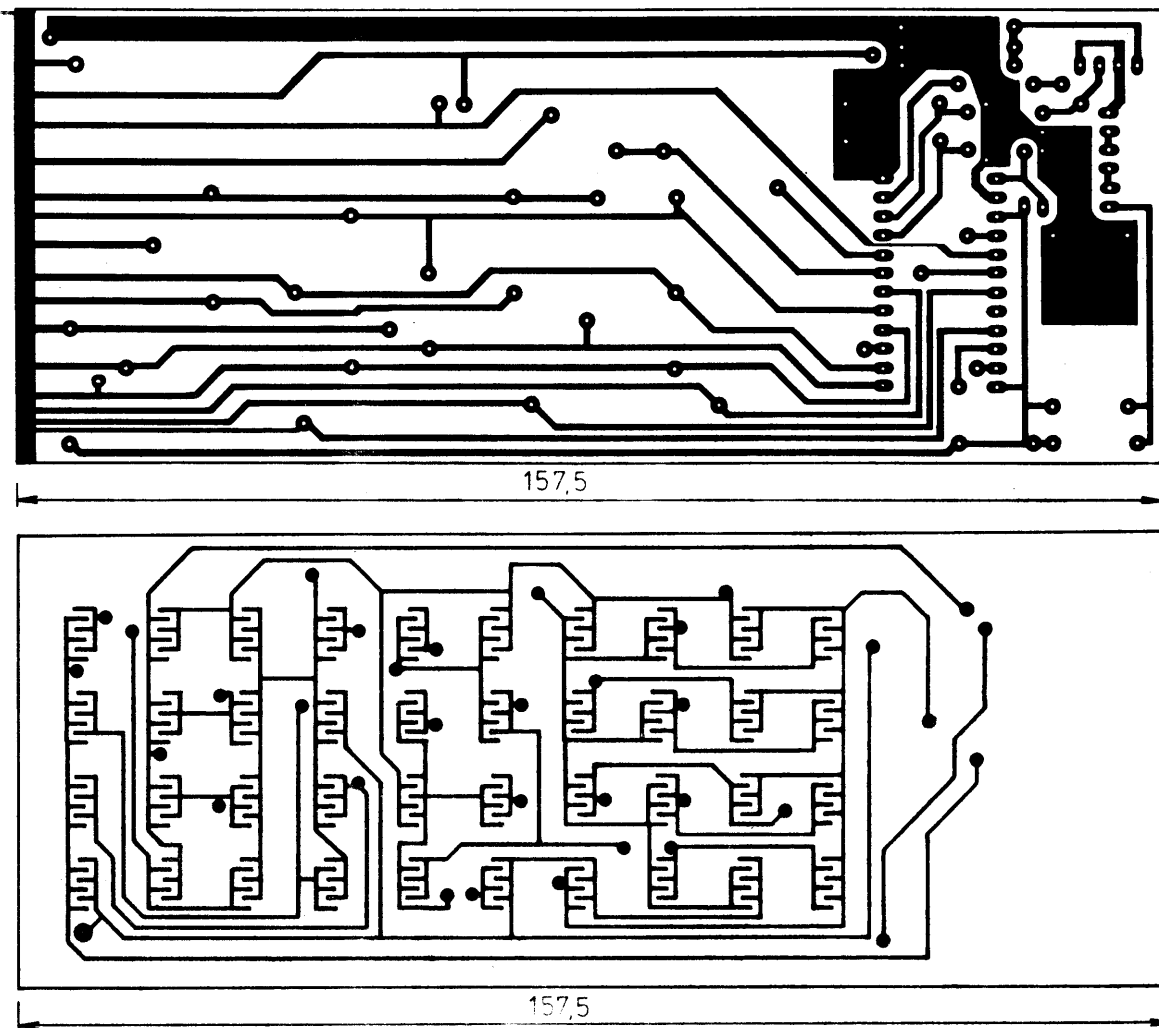
zbléla a strana je zapsána do paměti stránek. Indikace „T“ zůstává zachována, čímž je uživateli indikováno, že tato strana byla nalezena v režimu „předvolba času“. V tomto módu není možné „oživení“ informací; při opětovném stlačení tlačítka 17 je proveden povel „vypnutí předvolby času“.

Zadáním povelu „reset“ tlačítkem 19 v podsystému videotext je systém nastaven do provozu „normální písmo“; paměť stránek je vymazána a dekodér nastaven na příjem strany 100 (obsah videotextu). Funkce „uvolnění odpovědi“, „stop dílčí strany“, „zapnutí předvolby času“ a „vypnutí textu“ jsou vynulovány. Povel „reset“ je možné použít pro zapnutí videotextu. Když při reprodukci normálního televizního obrazu při provozu „videotext“ stiskneme tlačítko 18, vyšleme povel „indikace stavu“ a text strany se objeví po dobu 5 s ve výřezu obrazovky.

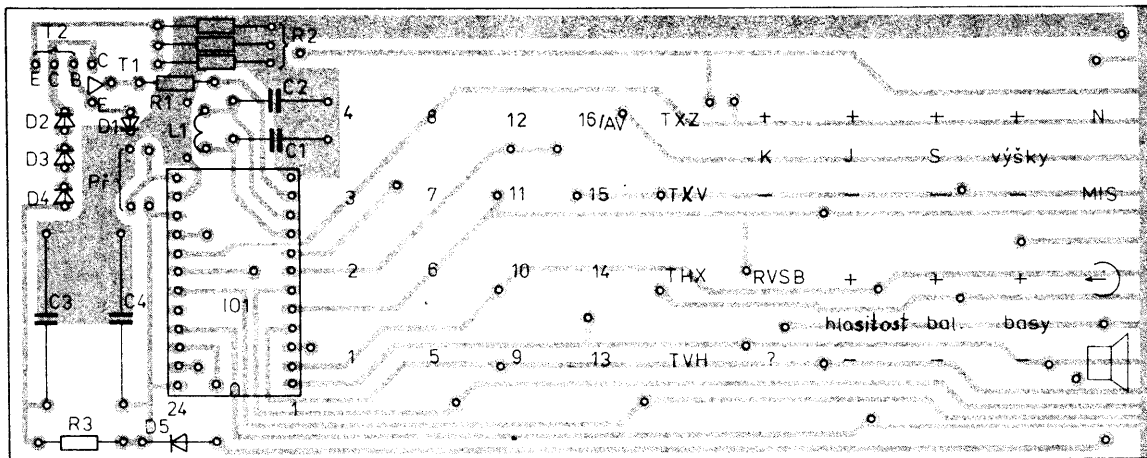
Při přepnutí do provozu RADIO (S=0) jsou tlačítka 1 až 10 využita pro předvolby stanic, tlačítko 11 pro připojení dílu VKV přijímače, tlačítko 12 pro sepnutí DV v přijímači, tlačítko 13 pro SV, tlačítko 14 pro KV, tlačítko 15 pro gramofon, tlačítkem 16 připojujeme magnetofon k nf zesilovači, tlačítka 19 až 24 můžeme ovládat funkce magnetofonu jako je start, stop, rychlé pře-

víjení vpřed a vzad, nahrávání, přehrávání a mezera. Nesmíme použít povel tlačítka 20, neboť bychom přešli do podsystému. Pro ostatní povely je nutno na výstupu dekodéru dekodovat povely přenášené po sběrnici dat dekodéru stykovými obvody. Povely tlačítka 25 a 26 se řídí hlasitost, tlačítka 27 a 28 zdůraznění hloubek, tlačítka 29 a 30 zdůraznění výšek a tlačítka 31 a 32 se mění vyvážení kanálů. Tlačítkem 33 můžeme vypínat gramofon, tlačítkem 34 nastavujeme mezery na magnetofonu; poslední dva povely je nutné provozovat v režimu podsystému, tzn. že musíme nejdříve stisknout tlačítko 20. Návrat do hlavního systému následuje po stisknutí tlačítka 18. Tlačítka 35, 36 nastavujeme úroveň při nahrávání. Tlačítkem 37 vypínáme reproduktory, tlačítkem 38 přecházíme do stavu „KLID“, tlačítkem 39 přepínáme mono/stereo a tlačítkem 40 normujeme analogové veličiny.

Deska se spojí vysíláče z obr. 47 je na obr. 48. Protože se jedná o dvoustrannou desku, musíme příslušné díry na obou stranách propojit, nejlépe malými nýtky se zapuštěnou hlavou, které propájíme s příslušným spojem. Plocha spínacích polí musí být alespoň poniklována, pokud nemáme možnost zlácení. Pro klávesnici můžeme použít membrány z tlačítek TS 521 000. Protože membrány jsou zhotoveny z vodivé pryže, je nutné pod ně dát tenkou izolační fólii s děrami nad spínacími kontakty. Hmatníky můžeme použít buď originální nebo zhotovené podle obr. 4 nebo 5. Pro přepínač TV/RADIO je použit spínač TS 501... Všechny

Obr. 48. Deska s plošnými spoji W202 a rozmístění součástek vysíláče DO

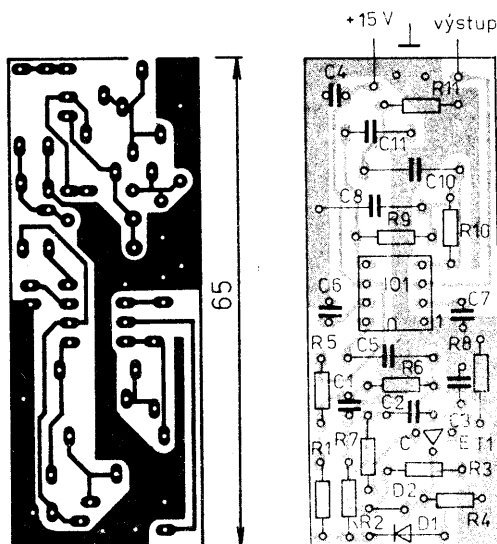
rezistory jsou typu TR 212. Kondenzátory C_1 a C_2 jsou TGL 5155 a C_3 , C_4 TF 008. Jako T_2 je možné použít KC635. Cívka je navinuta na malé „japonské“ mezifrekvenci. Pro napájení je použita malá baterie 9 V. Diody D_2 , D_3 a D_4 je výhodné umístit do reflektorku, čímž se zvětší dosah DO. Dosah daného vysíláče je asi 6 m a je závislý i na citlivosti přijímače IČ.

Přijímač IČ s TDA4050

Zapojení přijímače IČ s IO TDA4050 je na obr. 24 a deska s plošnými spoji je na obr. 49. Popis tohoto přijímače je v kapitole o přijímačích IČ. Všechny rezistory jsou TR 212. Kondenzátory C_1 , C_6 , C_7 jsou TE 125 a TE 122, C_4 je TE 004, C_2 , C_3 jsou keramické polštářky a C_5 , C_8 , C_9 a C_{10} jsou TGL 5155. Celý přijímač musí být umístěn v plechové krabici, abychom vyloučili vliv okolního rušení. Před fotodiadou musí být filtr pro potlačení okolního světla (z barevného exponovaného kinofilmu).

Přijímač IČ s A244D

Na obr. 50 je zapojení přijímače IČ s IO A244D. Vstupní signál IČ je přijmut diodou D_1 a přes emitorový sledovač T_1 a C_8 je přiveden na vstup zesilovače.

Obr. 49. Deska s plošnými spoji přijímače s TDA4050 (W203)

Mezi druhý vstup a výstup směšovače je zapojen selektivní filtr typu dvojité T naladěný na 35,7 kHz. Z druhého výstupu sledovače je signál veden přes C_9 na vstup mf zesilovače. Na výstupu tohoto zesilovače je paralelní rezonanční obvod naladěný na 35,7 kHz. Impulzy 35,7 kHz jsou přes převodník úrovně T_3 vedeny na vstup RSIGI dekodéru U806D. Protože zisk IO_1 je velký, je nutné, aby nebyl přebuzen IO , zavést AVC na vstup zesilovače z výstupu IO_1 přes T_2 . R_{10} a C_{14} určují časovou konstantu obvodu AVC. C_1 , C_2 , C_6 , C_7 , C_8 , C_9 , C_{10} , C_{11} jsou keramické kondenzátory. C_3 , C_4 , C_5 a C_{13} jsou fóliové kondenzátory TGL 5155 a TC 215, C_{12} je TE 005. Všechny rezistory jsou TR 212 a cívka L_1 je navinuta v malé „japonské“ mezifrekvenci. Deska s plošnými spoji tohoto přijímače je na obr. 51. Zesilovač musí být umístěn v plechové krabici.

Teletextový stykový obvod

Zapojení tohoto stykového obvodu je na obr. 43 a deska s plošnými spoji na obr. 52.

Sérioparalelní převodník

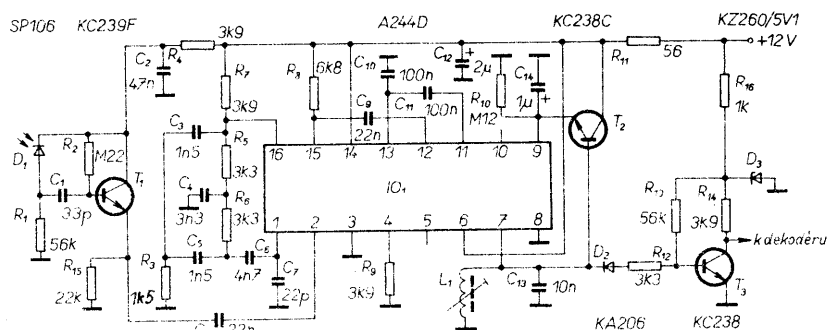
Zapojení sérioparalelního převodníku je na obr. 42 a deska s plošnými spoji na obr. 53. Při práci je nutno dávat pozor na zničení obvodů elektrostatickou elektřinou a zachovávat pravidla práce s obvody MOS. To platí i pro vysíláč DO, teletextový stykový obvod a i dekodér popisovaný v následujícím článku.

Dekodér dálkového ovládání

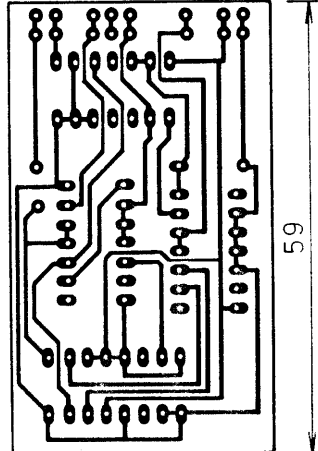
Zapojení dekodéru DO se sérioparalelním převodníkem, stykovým obvodem pro teletext, indikátorem kanálů, spínačem sítě, spínačem mono/stereo nebo „dvouzvukového“ doprovodu TV,

spínačem rezervy B, generátorem hodin, místním ovládáním a stabilizátorem napájecího napětí je na obr. 54. Signál z přijímače IČ je veden na vstup dekodéru IO_1 stíněným kabelem, aby se vyloučily vlivy okolního rušení. Jako přijímač IČ je použit přijímač z obr. 50. Generátor hodin je sestaven z hradel H_1 a H_2 . Jeho kmitočet 37,5 kHz se nastavuje trimrem R_4 . Obvodem R_3C_5 se zpožďuje náběh. Pokud tento člen vypustíme, zablokuje se dekodér IO_1 . Na vstupy LOCA až LOCE je připojeno místní ovládání. Tlačítka TI_1 a TI_2 se u rozhlasového přijímače vyvažují při stereofonním provozu kanály a u BTV jimi zvětšujeme nebo zmenšujeme kontrast. Tlačítka TI_3 a TI_4 zvětšujeme nebo zmenšujeme zdůraznění hloubek u rozhlasového přijímače a u BTV měníme sytost barev. TI_5 a TI_6 mění u rozhlasového přijímače zdůraznění vysokých kmitočtů a u BTV se jimi mění jas. TI_7 a TI_8 mění hlasitost jak u rozhlasového přijímače, tak u TV přijímače. TI_9 a TI_{10} krokují nahoru a dolů předvolby programů. TI_{11} se vypíná síť a TI_{12} reproduktor.

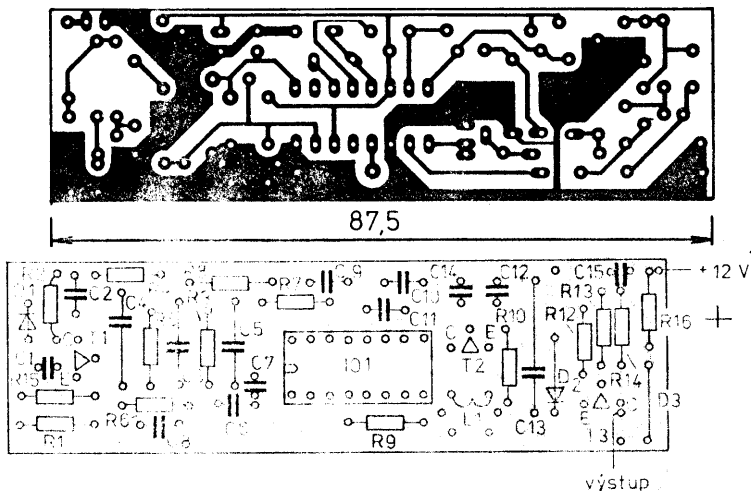
Výstupy programů PRGA až PRGD jsou jednak vedeny přes vývody 1 až 4 ke stykovému obvodu předvoleb a jednak do dekodéru IO_2 pro buzení displeje DP, který čísly 1 až 16 indikuje sepnutou předvolbu. Vývod 2 DP je desetinná tečka, kterou je indikován stav „KLID“. Další desetinnou tečku na DP by bylo možné použít pro indikaci mono/stereo. Výstup OFF je po připojení na úroveň H, takže na výstupu H_3 bude úroveň L a relé Re zůstane v klidovém stavu. Teprve po příjmu povelu „Zapnutí“ (viz tab. 1) se na výstupu OFF objeví úroveň L a na výstupu H_3 úroveň H, která otevře T_3 a relé přitáhne. Přes kontakty re_1 a re_2 se připojí síť do přístroje. Výstup RSVD určuje, na jaký startovací bit bude dekodér reagovat. Při uzemnění RSVD

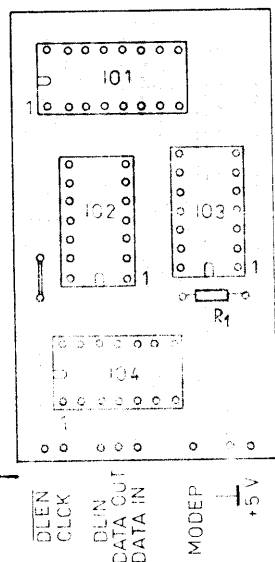
Obr. 50. Zapojení přijímače s A244D

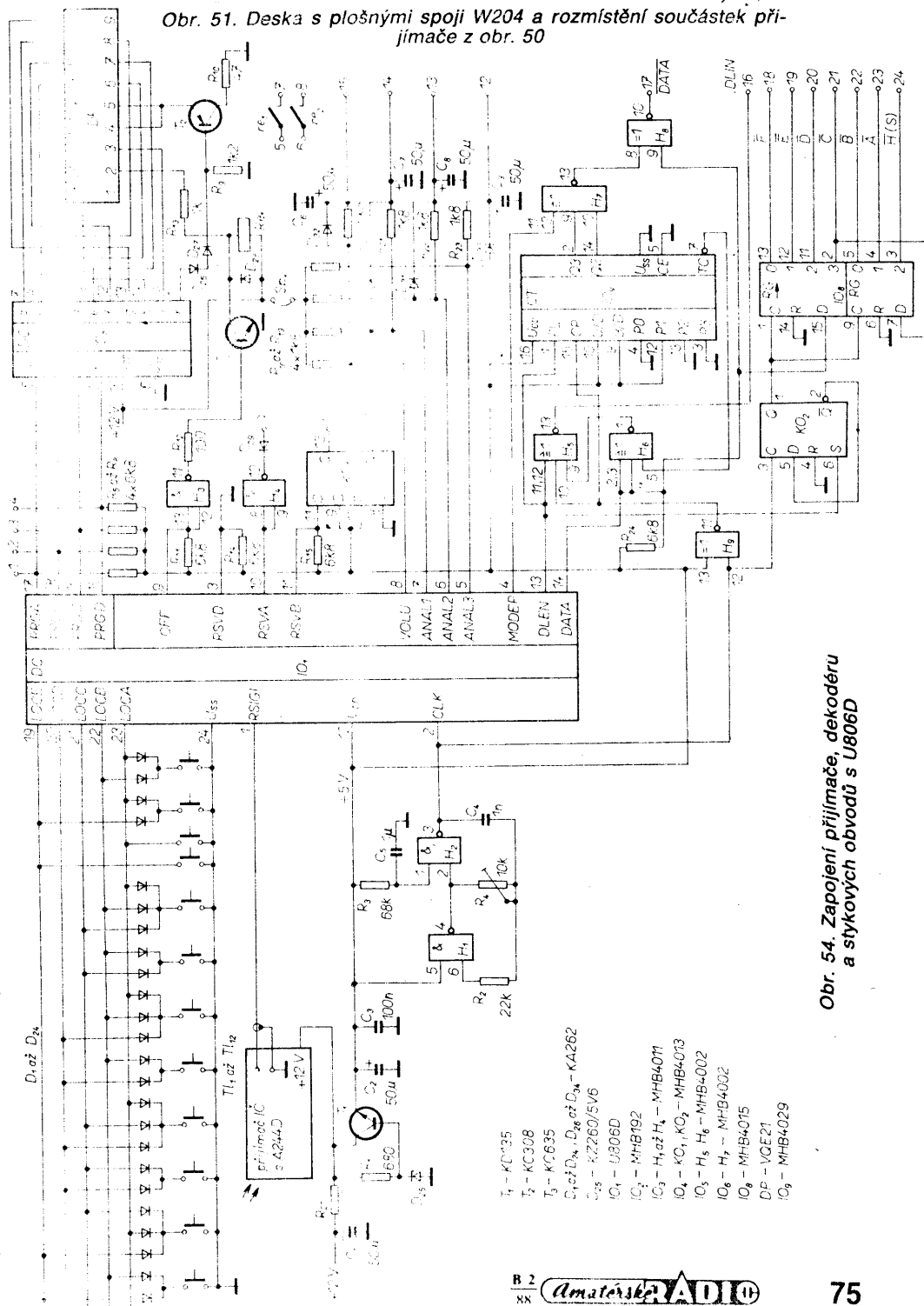
Obr. 52. Deska s plošnými spoji W205 a rozmístění součástek obvodu z obr. 43

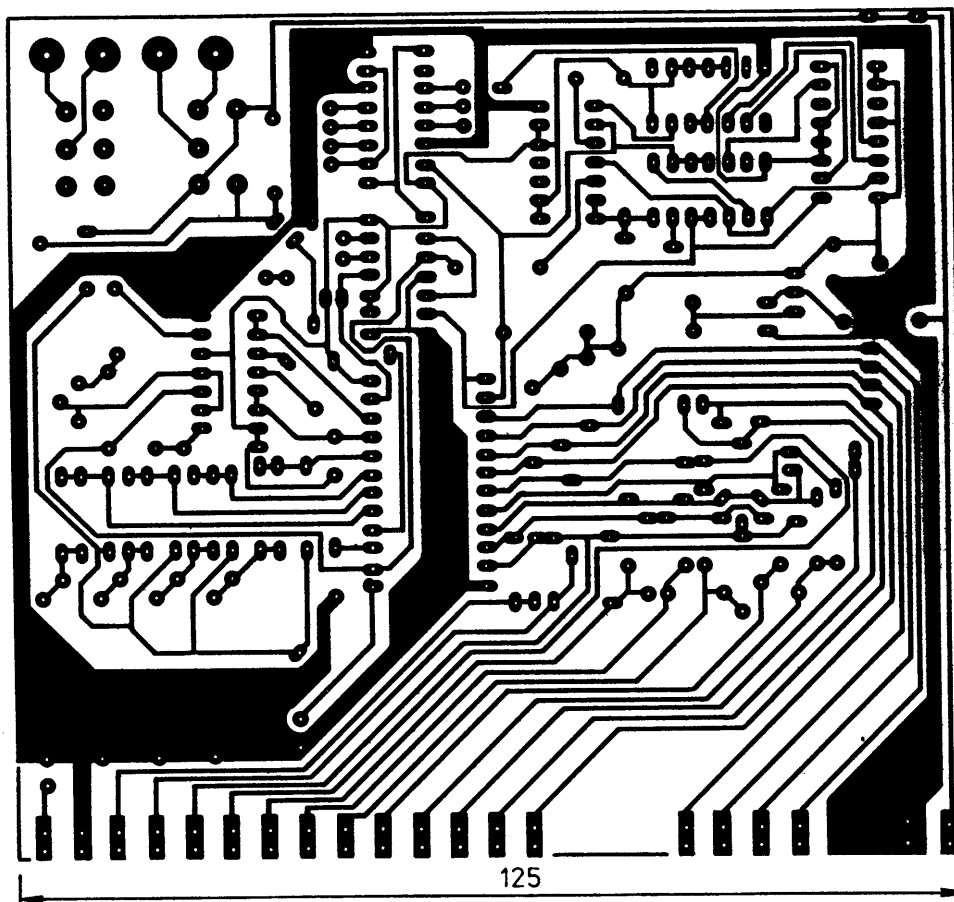
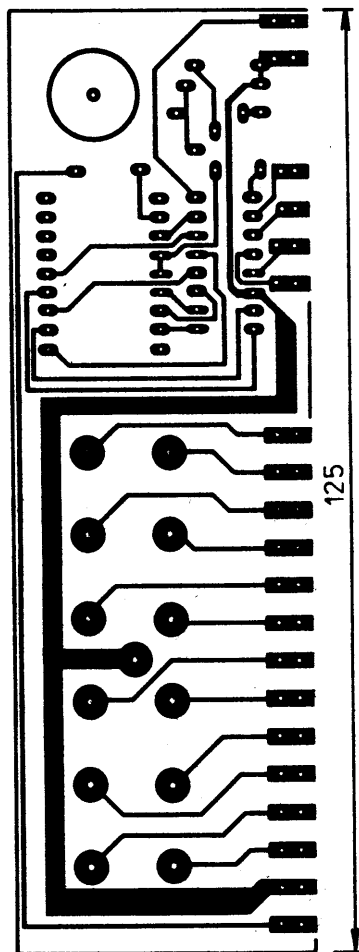
Obr. 51. Deska s plošnými spoji W204 a rozmístění součástek přijímače z obr. 50

Obr. 53. Deska s plošnými spoji W206 a rozmístění součástek obvodu z obr. 42

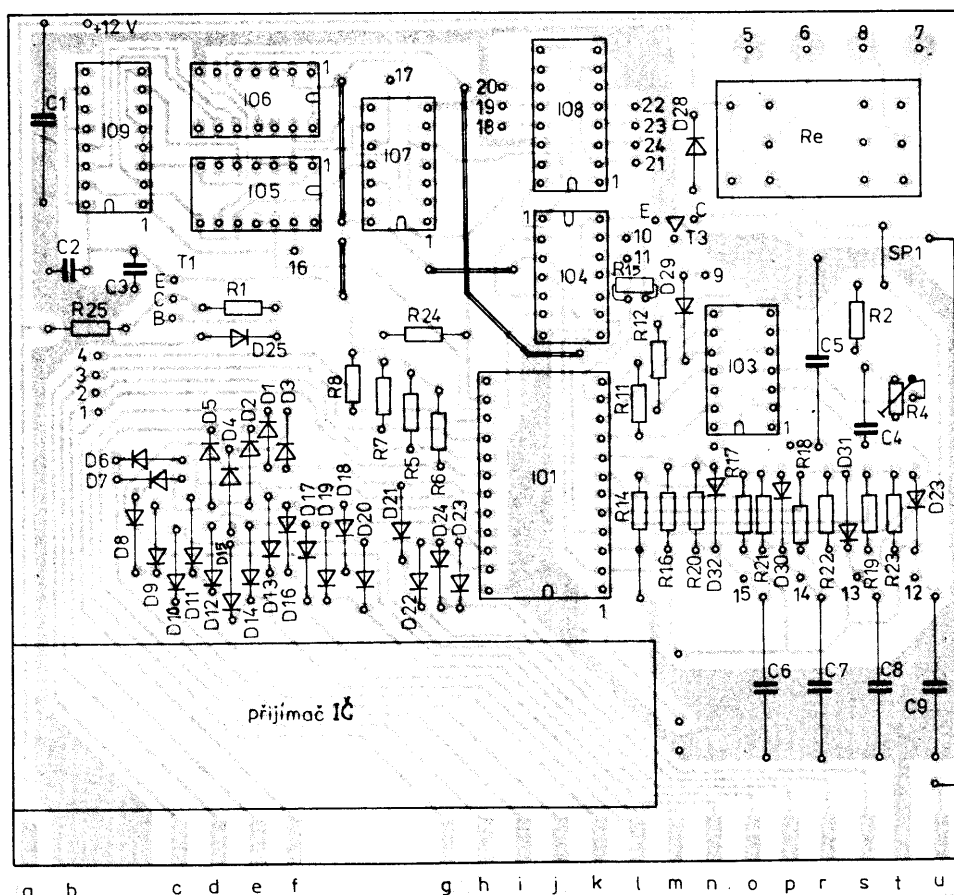
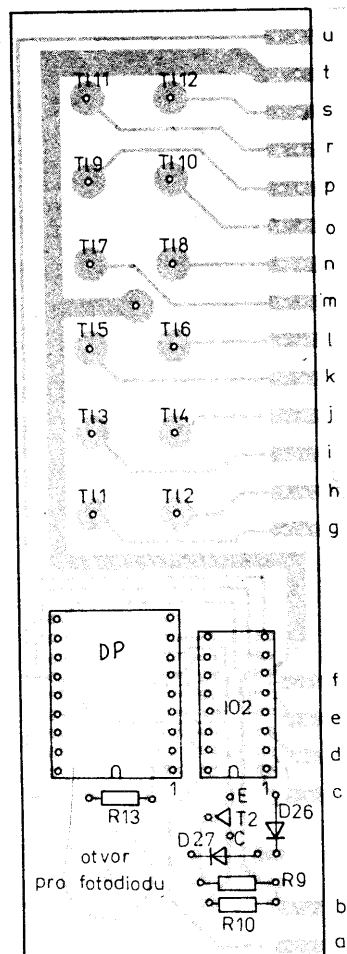
Obr. 54. Zapojení přijímače, dekodéru a stykových obvodů s U806D

reaguje na $S=1$ a při zapojeném R_{14} na $S=0$. Na výstupu RSVA je klopný obvod, který je po zapnutí nastaven na úroveň L. Vysláním povelu 3 se překlápí, takže na výstupu H_4 bude úroveň L a

přes D_{29} (je zapojena přes vývod 9 na vývod 8 A290D) můžeme přepínat stereofonní dekodér do provozu mono a při dalším vyslání povelu do provozu stereo. Výstup RSVB po vyslání povelu

Obr. 56. Deska s plošným spoji W208 a rozmístění součástek na desce dekodéru

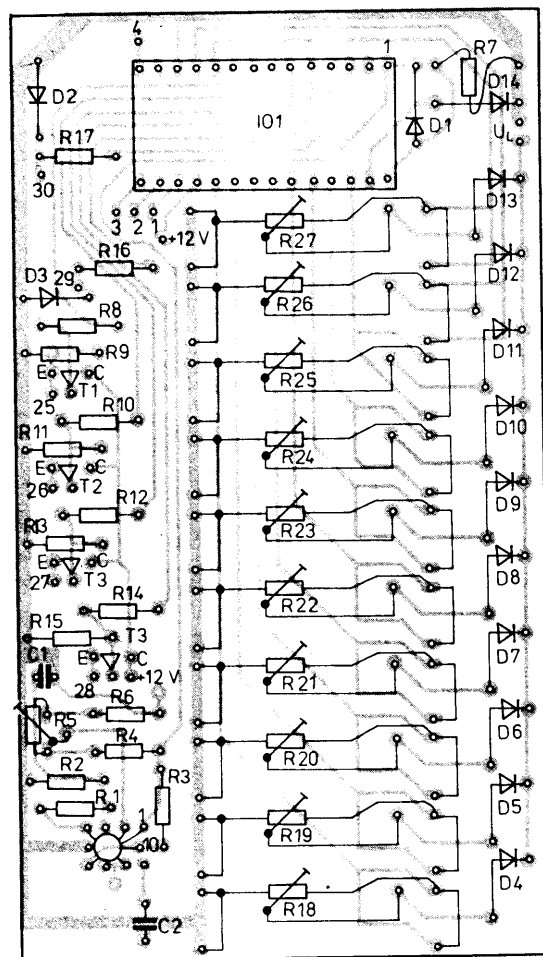
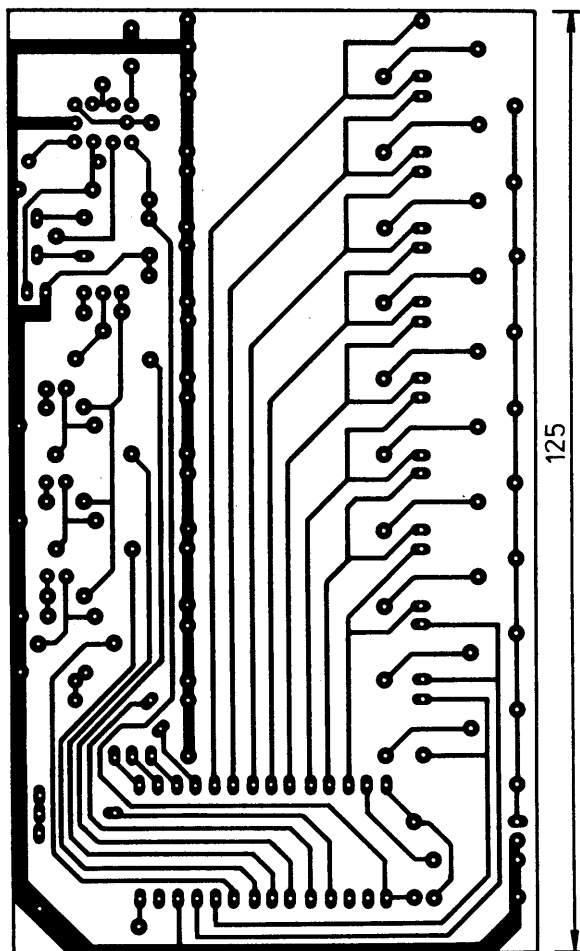

Deska s plošnými spoji na obr. 55 je osazena elastomerickými tlačítky TS 521000, IO₂, DP a zdrojem konstantního proudu T₂. Jas displeje lze řídit změnou R₁₀. Deska se spojí je přes stykové plošky připájena ve vertikální poloze k desce na obr. 56, na níž jsou zbývající obvody z obr. 54. Všechny rezistory jsou TR 212, kondenzátory C₁, C₆ až C₉ jsou TF 009, C₂ = TE 004, C₃ = TK 783, C₄ = TGL 5155 a C₅ = TC 215. Relé Re₁ je RP210. Pří-

Na obr. 57 je zapojení stykové obvodu s předvolbami programů. Jako dekodéru 1 ze 16 je zde využito analogového multiplexeru BiFET MAC16A (je možno použít i MAB16). U

MAA723H KZ141 MAC16A 2xK260/15 4xKC635

2×KZ260/15 4×KC635

78

DŮM OBCHODNÍCH SLUŽEB SVAZARMU

Pospíšilova 11/14

tel. 217 53, 218 04, 222 73, 219 20

telex. 526 62

757 01 Valašské Meziříčí

NABÍZÍME:

všem radioklubům, elektroklubům a HIFIKlubům Svazarmu, elektrotechnickým učilištím a SPŠ elektrotechnickým

ELEKTROSTŮL

slouží k vybavení dílen a provozů pracujících s elektrotechnikou. Stůl je vybaven uzamykatelnou skříňkou a na zadní části pracovní desky je panel pro možnost dodatečné montáže měřicích přístrojů, zdrojů, rozvodů apod. Rám je z profilu 25 x 25, dřevěná část je povrchově laminována. Rozměry: 1500 x 700 mm, výška 770 mm.

1740 Kčs

Objedn. číslo: 750090

Své objednávky adresujte na:

Dům obchodních služeb Svazarmu
Zásobovací základna
Mezi lány 22
158 00 Praha 5-Jinonice

předvoleb. Při sepnutém spínači se z příslušné předvolby odebírá přes příslušnou diodu ladící napětí U_L a také přes spínače spínací napětí pro předpínací pásem J_1 až J_6 , na jehož výstupu KLM jsou připojeny spínací tranzistory T_1 až T_3 ; T_1 spíná pásmo IV—V, T_2 pásmo III a T_3 pásmo I. IO_2 a D_{25} slouží ke stabilizaci potřebných napětí.

Deska se spojí a rozmístění součástek je na obr. 57. Všechny rezistory jsou TR 212 kromě R_{14} = TR 152, R_8 = TP 008, kondenzátor C_1 = TK 724 a C_2 = TF 010. Pro předvolby P_1 až P_{16} jsou použity jednotky předvoleb LPJ8 TS491... z BTV TESLA 416, na nichž jsou i přepínače pásem.

Na obr. 58 je zapojení a deska s plošnými spoji stykového obvodu předvoleb pro rozhlasový přijímač. Stejně jako u předchozího obvodu je pro dekodování programů použit analogový multiplexer MAC16A, na jehož spínače S_1 až S_{10} jsou připojeny potenciometry předvoleb a na spínače S_{11} až S_{16} tranzistory pro napájení části VKV a DV, SV, KV části AM. Pro napájení korekčního zesilovače magnetické přenosky a pro napájení oddělovacího stupně pro magnetofon jsou použity Zenerovy diody D_2 , D_3 . IO_1 je napájen ze stabilizátoru IO_2 .

Všechny rezistory jsou TR 212 kromě R_5 = TP 008 a R_{18} až R_{27} = 1PN69287 (z přijímače T820). Kondenzátor C_1 je typu TE 004, C_2 TK 724.

Závěr

Tento článek měl dát přehled o možnostech dálkového ovládání a je prvním impulsem k prostudování této problematiky. Protože se jedná o poměrně složitou problematiku, doporučuji realizaci jen vyspělým amatérům a před zahájením realizace autor doporučuje prostudovat dále uvedenou literaturu.

Seznam literatury

Integrierte Schaltungen für Unterhaltungselektronik. Siemens 1983/84.

Integrierte Schaltungen für digitale Systeme in Rundfunk — und Fernsehempfängern. Valvo 1980.

Digital integrated circuits, CMOS HE4000B family. Philips 1983.

Aktive elektronische Bauelemente 1986. Teil 1 und 2, RFT Mikroelektronik.

Dioden, katalog SSSR.

Konstrukční katalog: Analogové multiplexery BIFET. TESLA elektronické součástky.

Integralnyje schémy SSSR.

Siemens Schaltbeispiele 1977/78, 1978/79.

Valvo Technische Informationen für die Industrie, 800407.

Radio Fernsehen Elektronik č. 5/1986.

Funkamateurl č. 10/1984.

Elektor č. 149 a 150.

Funkschau č. 2 a 3/1979.

Avtomat-vyključitel televizora. Radio (SSSR) č. 11/1984, str. 26.

Ustrojstvo pereključenija program IK lučami. Radio (SSSR) č. 12/84, str. 31.

Sistema distancionovo upravlenija, SDU-3. Radio (SSSR) č. 7, 8/85 a 10/85, str. 41, 38, 41.

Sistema DU radiokompleksom. Radio (SSSR) č. 1/86, str. 38.

Integralnyje mikroschémy dlja sistem DU. Radio (SSSR) č. 6 a 7/86, str. 48, a 23.

Sistema DU na IK lučach. Radio (SSSR) č. 10, 11 a 12/86, str. 46 a 28.

Nové způsoby řešení rozhlasových přijímačů. AR B č. 3/1987.

INZERCE

Inzerce přijímá osobně a poštou Vydavatelství Naše vojsko, inzertní oddělení (inzerce ARB), Vladislavova 26, 113 66 Praha 1, tel. 26 06 51—9, linka 294. Uzávěrka tohoto čísla byla dne 20. 11. 1987, do kdy jsme museli obdržet úhradu za inzerát. Neopomeňte uvést prodejní cenu, jinak inzerát neuveřejníme. Text inzerátu pište čitelně, aby se předešlo chybám vznikajícím z nečitelnosti předlohy.

PRODEJ

BFR90 (70) 4 ks, BF960 (45) 23 ks, zašlu na dobírku i jednotlivě. Z. Jilek, 788 13 Vikýřovice 277.

Novou mechaniku mag. SM-1 s úplně osazeným tišř. spoj. a dokumentací (1300). V. Tauš, Husova 199, 664 01 Bílovice n. Svit.

Směšovač FO-UP-11 kF (1800), FET mgf 1412 + mgf 1402 + mechanika elrad (2500), mf zesilovač 3x BFG65 (600). J. Hromádka, Štúrova 1158, 142 00 Praha 4.

Filmový průmysl

závod Michle,
Jemnická 3

Praha 4

výroba filmové techniky

přijme

elektrotechniky a mechaniky na výrobu regulační techniky a audiotechniky pro filmová studia.

Výhodné spojení metrem, zájemci hlase se přímo na tel. 43 55 72. Nástup podle dohody.

ČKD PRAHA o. p. závod Elektrotechnika

Přijme ihned technicko hospodářské pracovníky do vývoje elektronických regulací:

- 3 sam. vývojové pracovníky**
(VŠ, T 11—T12)
- 1 vývojového pracovníka/ci**
(evidence součástkové základny)
(SO, USO, T 10)
- 1 sam. vývojového pracovníka**
(pro měřicí a výpočetní techniku)
(VŠ — část. znalost angl., T 11)

Informace:

ČKD závod Elektrotechnika, U Kolbenky 159, Praha 9-Vysočany, s. Ing. K. Kuchta CSc., tel. 812 34 67

Žákům z 8. ročníku základních škol nabízíme možnost vyučení ve dvouletých, čtyřicetiměsíčních a čtyřletých učebních oborech.

Mimopražským zájemcům poskytujeme ubytování v ubytovnách hotelového typu.

Mikrocentrum Brno pořádá kursy:
Základy programování mikro-počítačů
a jazyk „BASIC“, „PASCAL“
— dvoutýdenní internátní kursy

Informace podá **Školící středisko**
Obřanská 47a
614 00 BRNO
telefon 67 39 57

Pobočka ČSVTS

při RD Bruntál
Zahradní ulice
792 01 Bruntál

KOUPÍ

ATARI 130 XT (800 XL:XE)

Svit. kond. 0,5% (9), ferit. hrnce (9), souč. růz. (50 až 90% MC), sezn. za znám. P. Brož, 273 02 Tuchlovice 180.

Progr. kalk. TI-58C + programy (2500), sovětský osciloskop OML-2M (1500). M. Vecko, Jičínská 35, 130 00 Praha 3.

RAM4164 — 15 refr. 7 (100), 4256 — 15 (220) a PC floppy. Ing. Chytil, Na sypčíně 820, 147 00 Praha 4.

EL 6P45C, 6Z52P, 6Z5P, 6F12P, 6F1P (110, 70, 20, 55, 30), IO K224 (a 65), KT209, 315, 814, 815, 816, 817 (10, 10, 15, 15, 20, 20) a jiné náhr. díly do sov. BTV. F. Hanuš, Na nábreží 1, 792 01 Bruntál.

15kanálový světelný pult s příslušenstvím automat. samoprogram. klávesnice (3500), 22žilový kabel 2x30 m (m 70), equalizér 9 pásem (1500). Bližší podrobnosti zašlu. M. Hlaváček, 294 46 Semčice 42.

KOUPĚ

IO AY-3-8610. Uved'te cenu. Ján Dej, Svrčinovec 773, 023 12 Čadca.

Na ZX81 — manuál — český alebo slovenský preklad. J. Machavová, Továrnská 19 B/2, 984 01 Opatovná — Lučenec.

IO 6561 (video čip do VIC-20), modul z BTVP dekodér NTSC. M. Viktora, Zelenečská 503/45 194 00 Praha 9.

Kvalitní anténní předzesilovač 22 dB — pro IV. + V. pásmo, osazený BFT66 a podobně. P. Pudr. Vítězného února 669, 537 01 Chrudim 3.

Kdo prodá popř. půjčí literaturu o strojovém kódu (i jinou) na Commodore plus 4 — český popř. německy, dále koupím uživatelské programy a hry. Nabídněte. Ing. Z. Hrubý, 789 61 Bludov 693.

VÝMĚNA

Obrazovka B10S1 s objímkou za DG7-123 nebo 7QR20. Koupím můstek RLC10. Ing. P. Kunce, KSSPPOP Žižkovo nám. 34, 370 21 České Budějovice.

NOVÉ PRACOVISTĚ RESORTU SPOJŮ

pro údržbu a vývoj SW telekomunikačních zařízení nasazovaných v čs. jednotné telekomunikační síti

přijme zájemce o práci v oborech:

- programování spojovacích a dohledových SPC systémů
- programování a provoz podpůrných a testovacích prostředků údržby SW
- školení a tvorbu kursů pro SPC technologii.

Informace osobně,
písemně i telefonicky
na č. tel. 27 28 53, 714 25 79

Praxe v oboru programování (mini a mikropočítače) vítána. Plat zařízení podle ZEUMS II.
Pro mimopražské pracovníky zajistíme ubytování.

**MEZINÁRODNÍ A MEZIMĚSTSKÁ
TELEFONNÍ A TELEGRAFNÍ ÚSTŘEDNA
V PRAZE 3,
OLŠANSKÁ 6**

Upozorňujeme čtenáře, že se nám podařilo získat větší množství výtisků AR řady B, č. 2 až 6/87. Číslo jsou do rozebrání k dispozici v redakci.